

[Socialministeren.]

udgør 517 kr. månedlig. Det drejede sig i sin tid om i alt 71 enker, der er født mellem 1876 og 1924; der er altså adskillige af dem, som i dag ved siden af den særlige enkeydelse har en supplerende folkepension.

Jeg er særdeles villig til på ny at se på disse enkers forhold, og jeg har allerede bedt direktoratet for ulykkesforsikring, der administrerer denne særordning, om nærmere oplysninger — derunder også det, som hr. Bomholt efterlyste: om de stigninger, der i den forløbne tid har fundet sted i renten for sømandsenkerne. Når disse oplysninger foreligger, vil sagen blive taget op til en forhåbentlig tilfredsstillende løsning.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om almindelig omsætningsafgift.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 27) findes i tidenden sp. 674, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 231).

Der var stillet 34 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden næstformand (Thestrup): Sammen med denne sag foretages de tre følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om opkrævning af indkomst- og formueskat for personer m. v. (Kildeskat).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 26) findes i tidenden sp. 362, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 187).

Der var stillet 26 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet følgende ændringsforslag:

Af *Henry Christensen, Alfred Bøgh, Jens Frandsen, Poul Hartling og Ib Thyregod.*

Underændringsforslag

til

ændringsforslag nr. 7 i udvalgets betænkning.

I den i ændringsforslag nr. 7 i udvalgets betænkning foreslåede affattelse af lovforslagets § 23 udgår i stk. 1, 1. punktum, ordene „og kommunen, kirkelige afgifter“.

Bemærkninger.

Underændringsforslaget går ud på at bevare fradragsretten for personlige skatter til kommunen samt kirkelige afgifter.

Finansministerens ændringsforslag tilsigter ikke alene at ophæve retten til i den skattepligtige indkomst at fradrage erlagte statskatter, men yderligere også at ophæve adgangen til fradrag for de kommunale indkomstskatter m. v.

Denne virkning har venstre under alle de førte skatteforhandlinger taget klar afstand fra.

Med de senere års stærke vækst i de kommunale budgetter og med det vidt forskellige indkomstgrundlag, som gælder mellem kommunerne, er der allerede sket en yderst skæv udvikling i byrdefordelingen, således at borgerne i de såkaldte fattige kommuner må betale en procentvis langt højere indkomstskat end borgerne i de „rige“ kommuner.

Bevarelsen af fradragsretten for de kommunale skatter har hidtil bevirket en vis udleveling af dette skæve byrdefordelingsforhold.

Ophæves denne ret nu, vil det betyde en yderligere skævhed, der vil begunstige de i forvejen „rige“ kommuner og til gengæld lægge endnu større byrder på de kommuner, hvis borgere har de laveste gennemsnitsindkomster.

En sådan virkning betragter mindretallet som urimelig og asocial.

Anden behandling af forslag til lov om kommunal indkomstskat.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 37) findes i tidenden sp. 362, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 187).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formuesskatten til staten for skattedåret 1967-68.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 83) findes i tidenden sp. 1556, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 207).

Der var stillet 4 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Peter Nielsen: På fredag får Danmark den skattereform, man nu har ventet på i mange år. Befolkningen og dermed alle partier her i det høje ting er jo kommet til den erkendelse, at det skattesystem, vi har levet under siden århundredskiftet, ikke mere egner sig for det moderne samfund i fremgang. Det kunne vel bruges under det gamle, stillestående bonde- og håndværkersamfund, men det skaber og har skabt mange vanskeligheder og uretfærdigheder under vort nuværende samfundssystem.

En så stor reform som den, der nu lægges grunden til, burde helst have samlet hele folketinget. Det er beklageligt, at det ikke sker. Det er ikke min sag at fordele ansvaret herfor, jeg er jo selv part i sagen; og at begynde den gamle, traditionelle leg herinde med: „Nej, det var din skyld — nej, det var ikke min skyld, det var din skyld osv.“, skal jeg ikke spilde tingets tid med.

Der er dog nogle enkelte grundtræk, der i historiens navn og for rigtighedens skyld må fremføres: det er socialdemokratiet, der først har gjort opmærksom på og gjort sig til talsmand for, at Danmark trængte til en skattereform, og selv om andre kan fryde sig lidt over, at vi ved valget led et tab, må der gøres opmærksom på, at vort parti er

langt det største her i landet, og at det derfor naturligt må være vore tanker og ideer, der bliver de grundlæggende. Det er da også det, der sker ved den reform, vi nu skal have.

Der foreligger konkrete og veludarbejdede forslag om kildeskat og meroms. Vi anerkender andre partiers gode vilje til at være fremkommet med skitser og skattetanker; det er klart ifølge sagens natur, at det ikke kan blive gennemarbejdede ting som dem, en regering kan komme med. Men det er værd at gøre opmærksom på, at der ikke er noget borgerligt alternativ til den socialdemokratiske skattereform. Kan de fire borgerlige partiers skatteskitse sammenarbejdes til en enhed, der kan omsættes i et forslag til en skattereform — det vil vist være en umulighed. Der er jo inden for de borgerlige partier større uenighed, end der i virkeligheden er med det nu skabte flertal. Der er en tilnærmelse til vore synspunkter; den er kommet langsomt, men den er der.

Jeg har jo en enkelt gang i de forløbne år her fra denne talerstol talt om kildeskatten og er da altid blevet mødt med et, bevares venligt, men overbærende smil fra den ene side af salen. Ja, jeg har også været udsat for, at et partis folketingsmedlemmer sagde til mig, at så længe de var folketingsmedlemmer, skulle vi ikke få vor kildeskat igennem. Det kom også til at slå til, for de er nemlig ikke folketingsmedlemmer mere, partiet er hedengangent, og nu gennemfører vi kildeskatten. Der er nu langt om længe et solidt flertal her i tinget for kildeskatten, som den er udformet af den socialdemokratiske regering. Det er kun godt, og jeg tror, det svarer til det flertal, der er i befolkningen.

Princippet om merværdiafgiften er der i virkeligheden også stort flertal for. Der er partier, der før har talt om en meget større oms og nu vil stemme imod den 10 pct.s moms. Ja, logikken i det standpunkt vil efterfølgende talere nok prøve at forklare, det er godt, det ikke er min opgave. Fra borgerligt hold har der i mange år været talt om at overflytte dele af den samlede skattebyrde fra indkomst til forbrug; der kan være noget, der taler herfor, selv om jeg ikke kan svinge mig op til den helt store begejstring herfor. Der er jo masser af mennesker her i landet, der er nødt til at forbruge hele deres indtægt for over-

[Peter Nielsen.]

hovedet af kunne eksistere; disse, de økonomisk svage, vil blive ramt, hvis omlægningen ikke sker på den rette måde. Men det er sket her. Momsen, og hvad deraf følger, vil ikke vende den tunge ende nedad; det garanterer såvel SF som vi for.

„Men“, indvendes der nu, „momsen minus kompensationer skal bruges til skattenedsættelser; vi kan ikke overlade den socialdemokratiske regering alle de penge, som den så efter eget forgodtbefindende kan skalte og valte med, uden at vi mærker skattelettelse.“ Nu er det måske værd for en ordens skyld at gøre opmærksom på, at den bevilgende myndighed ligger her i folketinget og ikke andre steder, og skulle man mene, at der bevilges og bruges for mange penge her, må man henvende sig til sit partis repræsentanter i finansudvalget; dér er der jo stort set enighed om udgifterne, altså med undtagelse af SFs modstand mod militærudgifterne. Det er også udtalt fra borgerligt hold, at de udgifter, man går med til — og det er jo stort set dem alle — vil man også være med til at skaffe dækning for. Den samlede skattebyrde er vi altså enige om.

En skattereform angår for så vidt ikke den samlede skattebyrde, men mere det at få skatten retfærdigt og jævnt fordelt mellem skatteyderne, og denne reform gør, at lønmodtagerne i fremtiden ikke bliver sorteper i det spil, sådan som de hidtil har været, og at befolkningen kommer til at betale skat efter det moderne samfunds forhold. Vort nuværende system passer ikke mere til skatteydernes forhold; det udsætter dem for skattechok, buketter og meget andet. Momsen og kildeskatten vil i sig selv derimod være selvregulerende faktorer i samfundsøkonomien. Af alt dette følger — lad mig sige det af hensyn til den diskussion, vi har haft i udvalget og også offentligt — at det, der bliver opkrævet i moms minus kompensationer, dog ikke skal opkræves på anden måde. Men det, man ønsker, er vel, at hver øre, momsens giver, automatisk skal bruges til skattelettelse; man vil altså lave et såkaldt skattestop. Det lyder behageligt og kan vel have en vis agitatorisk virkning, for så vidt man glemmer at fortælle, at skattestoppet også betyder, at der samtidig

bliver sat stop for hele samfundsudviklingen. Selvfølgelig, stiger det almindelige indtægtsniveau, får staten flere penge ind. Men alle, der har deres udkomme fra offentlige midler, fra skatterne — tjenestemænd, folkepensionister og mange flere, ja, også private, der er beskæftiget ved den offentlige anlægssektor, hvad enten det er som arbejdere eller arbejdsgivere — må selvfølgelig også have andel i den almindelige velstandsstigning, som forhåbentlig fortsætter, og hvad bliver der så til den almindelige samfundsudvikling? I vort såkaldte velfærdssamfund med dets høje produktion kan vi ikke være mange af vore hospitaler bekendt, vor uddannelse af ungdommen følger ikke trit med andre landes osv. osv. Mig bekendt er finansudvalget i sin betænkning nu også enig om at udtale, at statens øgede behov for penge til fortsat anlæg og drift ikke kan dækkes ved, at man blot følger den almindelige indtægtsstigning. Det er man enig om. Det er en selvfølge, at en skattereform i sig selv ikke skal skaffe flere penge, end vi her i folketinget skal bevilge og bruge. Det er finanspolitikken, altså fastsættelsen af skatteoverskuddets størrelse, der er afgørende for den samlede skattebyrde, og ikke skattereformen, der tilsigter at fordele de således fastsatte samlede skattebyrder så retfærdigt som muligt og ikke på den knudrede måde, det sker i øjeblikket.

Befolkningen vil fra det konservative folkeparti nu modtage en orientering, der udsendes i et særnummer. Ja, selvfølgelig. Jeg håber, man vil læse den med omtanke. Man synes her at ville give befolkningen det indtryk, navnlig ved citater af hr. Ninn-Hansens udtalelser den 2. marts, at de socialdemokratiske forslag vil betyde, at momsens provenu ligesom vil forsvinde op i den blå luft, og at kildeskatten sætter den samlede direkte skat op med 15 pct. Hvorfor nu lægge kildeskatten for had, når man dog vil stemme for den?

Selvfølgelig må skala og opkrævningsprocenter indrettes efter, at det er en samtidighedsskat; den socialdemokratiske skattereform skal ikke samlet give en øre mere, end det vil være nødvendigt under vort nuværende skattesystem. Det hele sker blot på en mere retfærdig måde og giver skat efter evnen. Pjecen, altså særnummeret, er vel

[Peter Nielsen.]

også mere beregnet til agitation end til egentlig oplysning om skattereformen. Det skal vi også nok selv påtage os.

Der har i øjeblikkets ophidselse været talt om, at nu blev folketinget fuldstændig delt op i to uforsonlige blokke: det spinkle socialistiske flertal og den store borgerlige mindretalsopposition. Det er vel så som så med den borgerlige flok. Betænkningerne viser os tre borgerlige mindretalsudtalelser af vidt forskelligt indhold, og hr. Niels Westerby vil nok senere på dagen fortælle os om det fjerde borgerlige standpunkt. „Ja men hvad så med jeres egen socialistiske blok?“ som man kalder den. Ja, her drejer det sig om skattepolitik, og her har vi ikke behøvet at skabe en kunstig enighed, for vi har altid været enige i hovedprincipperne. Bevares vel, vi er somme tider blevet drillet med, at vi f. eks. ikke kom med forslag om skattefradragreglens bortfald; jeg har her fra denne talerstol svaret, at når der her i tinget var flertal for det, skulle vi nok stilleforslag herom. Der er flertal nu — ja, der er vel efterhånden egentlig ikke nogen imod. Derfor har vi nu foreslået det, og nu afskaffes den antikverede regel, der har pint de fleste skatteydere, fordi det gav dem den ujævne skat og skattechok.

Men hvad med momsen? Ja, der er jo sket det tilsyneladende ejendommelige, at tilhængere er blevet til modstandere og modstandere til tilhængere. De partier, der vidt og bredt har talt om, at skatterne skulle omlægges fra indkomst til forbrug for ikke at straffe flid og arbejdsomhed, viger nu tilbage, når vi skal til sagen, ja, går ligefrem imod. Selvfølgelig kan man undre sig over det; men en af grundene er nærliggende nu, da man så at sige har skiftet skyttegrave: momsen vil jo også på en anden måde ændre billedet. Med mellemrum får vi rapporter fra de vise mænd, der fortæller om, hvad lønstigninger vil betyde, og hvor meget samfundet har råd til. Disse rapporter citeres flittigt og danner baggrund for mangt et inflationsforedrag. Lønmodtagernes forhold kan gøres nøje op; men det er yderst begrænset, hvad man ved om den øvrige befolknings indtægtsforhold, hvordan disse indtægter skabes, og hvordan det er med priser og avancer og forholdene ved køb og salg.

Gennem den forholdsvis kortlægning, som momsen vil give af alt dette, får de vise mænd, eller hvem der ellers skal foretage disse beregninger, et godt materiale til at kortlægge alle andre forhold og måske dem, der er mest inflationsskabende. Det giver stof til eftertanke, når man overvejer momsens fordele og ulemper. Ved udvalgsbehandlingen blev det også oplyst, at der kunne etableres et godt samarbejde mellem det momsopkrævende toldvæsen og skattemyndighederne, og da vi jo alle er modstandere af skattesnyderi, er vi vel også alle glade ved den side af momsen.

SF og vi danner altså ganske naturligt en blok i skattemæssig henseende og ikke en kunstig blok; vore grundlæggende synspunkter er de samme, kort og godt at alle folk skal svare skat efter evne. Selv om det måske vil bedrøve nogle, kan jeg godt oplyse, at de forhandlinger, de to partier har ført, har været lette og ikke givet anledning til nogen egentlig meningsforskellighed; der har været detaljer, vi har drøftet, men dem har vi hurtigt kunnet blive enige om.

„Nå, men det er altså socialismen, der har bundet jer sammen“, og hvad man ellers kan sige, „og hvad kan vi nu vente?“ Ja, vi har et fælles, omend differentieret livssyn, hvis man kan udtrykke det sådan; men kildeskat og moms er vel ikke egentlig socialistiske begreber. I konservativt styrede lande har man alle steder kildeskat og en eller anden form for vareomsætningssskat. Men det, vi har villet med denne skatte-reform, er at skabe forhold, der passer til vor tid selv i et kapitalistisk land, så vi har basis for øget produktion og fortsat høj beskæftigelse, og så folk med jævne indtægter gennem øgede samfundsfunktioner kan få de behov stærkere dækket, som andre med større indtægter måske kunne klare ad privat vej. Det er en form for indkomst-udjævning, som vi ønsker videreført. Men det betyder også, at de jævne indtægter må svare deres bidrag til samfundet gennem moms og skatter — men kun efter evne.

„Men har man ikke kunnet få andre partier med i forliget? Der er jo mange, der deler disse grundsynspunkter inden for de såkaldte borgerlige partier.“ Ja, vi har jo forhandlet og forhandlet både her og hisset; vi har haft fremlagt konkrete lovforslag nu i to år om denne skatte-reform, og selv om

[Peter Nielsen.]

luften for kildeskattens vedkommende vel blev klaret noget ved valget, har vi ikke kunnet komme videre. Vi har talt skatte-reform i 15 år og været enige om, at vi skulle have en sådan. Der er vel blevet sluttet forlig gennem disse år, men kun om lapperier; egentligt reformarbejde har vi ikke kunnet få samarbejde om med de borgerlige partier.

Vores lovforslag har som sagt været til behandling i to folketingsår, og modviljen mod dem skyldes vel inderst inde, at det er regeringens, socialdemokratiets, reformplaner og reformideer — som vi selvfølgelig er villige til at forhandle enkeltheder om, når de grundlæggende synspunkter ikke forvanskes — som man ikke har kunnet lide skulle danne grundlaget.

Efter at vore konkrete lovforslag så har foreligget i to år, kommer man pludselig og siger, at nu vil man have det såkaldte kumulative system. Det kunne man jo have sagt for to år siden. Derfor har vi nu mistanke om — selv om en mistanke selvfølgelig altid bliver kedelig — at det måske mere er tænkt som forhalingstaktik, for at man kan udsætte kildeskatten på ubestemt tid. Der ligger vel som sagt også det i det, at man ikke kan lide, at det er socialdemokratiske forslag, der danner basis for en skattereform. Skulle der dannes basis for noget, og skulle noget være i fokus, i centrum, ved en reform eller et lovgivningsarbejde, skulle det jo helst være det radikale venstre, der var det egentlig midtsamlende, det, hvorfra ideerne kom; og den vane er selvfølgelig ikke nem at komme ud af. Der skal vel en form for, hvis jeg må bruge ordet „omskoling“ til, og den kan man selvfølgelig selv foretage, for man vil vel ikke søge bistand hos andre borgerlige partier?

Dette kumulative system... (*Munterhed*) — ja, det hedder sådan, det lyder tosset — altså det opsamlende princip, har selvfølgelig også været i vore tanker, men vi er meget tilbage fra det, først og fremmest fordi det lægger større administrative byrder på arbejdsgiveren. Han skal administrere det opsamlede, idet han ved hver løn-udbetaling skal føre regnskab over, hvad lønmodtageren har tjent i den forløbne del af året, og hvor meget han skal betale i skat heraf; selv om det i begyndelsen af året

måske er ved helt andre arbejdsgivere, manden har tjent pengene, skal han ved hver lønudbetaling føre alt dette à jour. Der er fordele ved dette system, idet det mere nærmer sig det fuldkomne, definitive system; men det er ikke nemt for arbejdsgiveren, og for lønmodtageren betyder det, at en ny arbejdsgiver skal have at vide, hvad lønmodtageren hidtil har tjent. Alt det ved det radikale venstre godt, det engelske system har vi jo fået en beskrivelse af. Man har så villet lappe på det ved, at arbejdsgiveren kun skulle opkræve en vis, rigelig procent; en statsregnemaskine skulle så overtage noget af arbejdsgiverens arbejde, og hver måned skulle lønmodtageren have en postanvisning eller -opkrævning fra skattevæsenet, når det havde gjort det — nu skal jeg til at sige det igen — kumulative regnskab op. Arbejdsgiveren vil ikke få det lettere end under vort system, men det offentlige og ikke mindst postbudene vil blive bebyrdet med en masse unyttigt arbejde.

Ideen er teoretisk og ikke andet. Intet land har mig bekendt villet forsøge noget sådant, og jeg tror ikke, man får nogen praktisk skattemand til at gå ind for dette. Var det ikke, fordi jeg var så gode venner med det radikale venstre, ville jeg betegne det som noget mismask. Derimod har vort grundlæggende system bestået sin prøve i andre lande, det er ikke et teoretisk eksperiment.

Jeg har gerne villet sige alt dette, for at der ikke skal danne sig den myte, at det radikale venstre nu har opfundet den kildeskat, som giver arbejdsgiveren mindre besvær og samtidig giver lønmodtageren den definitive kildeskat.

Nu har vi ventet i to år på de radikale, og vi har været villige til at drøfte det radikale venstres ændringsforslag vedrørende både kildeskat og skattereform i det hele taget, men der er jo ikke kommet nogen. Nu kører toget på fredag, og hvis det radikale venstre mener noget med kildeskatten og vil have andel i den glæde og tilfredshed, der vil komme fra skatteyderne, kan man altså nå at springe på toget endnu — men der er meldt afgangssignal.

Midt i al vemoden over, at vi ikke fik det brede forlig og således tilsyneladende har arbejdet forgæves i de to udvalg i de

[Peter Nielsen.]

to samlinger, er det dog værd at gøre opmærksom på, at der ikke mindst i momsudvalget har været arbejdet sagligt og grundigt, meget grundigt, fra alle partiers side, og at der nu er et resultat af dette arbejde. Vi har drøftet detailproblemer med mange erhvervsorganisationer og haft samråd med finansminister og tolddepartement om disse ting; det er måske lige værd bl. a. at nævne, at vi nu er oppe på 488 bilag i momsudvalget. Vi har ved ændringsforslag taget hensyn til erhvervenes ønsker, så vidt det var praktisk gørligt. Derfor den lange række ændringsforslag, som jeg ikke skal trætte det høje ting med at gennemgå; dels er udvalgets medlemmer for størstepartens vedkommende, selv om de måske ikke er tilhængere af momsen, enige om disse ændringsforslag, der jo gør momsen bedre og mere praktisk for erhvervene, dels er flere af disse ændringsforslag af rent teknisk karakter.

Jeg vil dog gerne knytte nogle bemærkninger til enkelte af dem og også sige, hvorfor der på andre områder ikke er stillet ændringsforslag, skønt sådanne har været forhandlet. Pressen har på dygtig måde refereret ændringsforslagene, men jeg har dog visse steder set nogle misforståelser. Det er således forkert, når det oplyses, at importen skal have lavere moms og derfor får en fordel på den hjemlige produktions bekostning. Det er de foreslåede 7 pct., der giver anledning til denne misforståelse.

De importerede varer vil i realiteten blive belagt med den samme moms som de danske varer, men momsen på importen skal betales med det samme på toldboden, medens andre får 3 måneders kredit. Man kan vel senere ved en udvidet databehandling skaffe importen den samme kredit, men foreløbig kan man udjævne det ved blot i det første led at opkræve de 7 pct. Det betyder, at importøren så kun får de samme 7 og ikke 10 pct. refunderet senere, og varen får i det næste led den samme moms som danske varer. Ændrings-

forslaget skyldes altså ikke, at man vil have mindre i afgift af importen, men at importøren kreditmæssigt søges ligestillet med den danske fabrikant, idet han ellers likviditetsmæssigt kan få temmelig store rystelser.

Landbruget får halvårsafregninger — altså et kvartals, ja, vel 4 måneders længere kredit end andre — og det samme gælder gartneri og fiskeri. Det giver vel en vis kreditmæssig forskel. Men til gengæld skal man vente lige så længe på at få den erlagte, den såkaldte indgående moms refunderet. Praktisk set vil det lette administrationen, idet alle afregninger så ikke skal foretages samtidig. Der har jo været stillet videregående krav fra landbrugets side, men dem kan vi ikke imødekomme, dels fordi det ville give for store forskelle, dels fordi staten i den første tid ville få et stærkt formindsket provenu, et tab på op til 600 millioner årlig, som staten altså måtte forøge landbrugets likviditet med på sin egen bekostning.

Vi har i øvrigt fået mange henvendelser om fritagelse for momsen, og alle er mere eller mindre velbegrundede. Men gav vi frit spil, ville hele tanken med omsætningsafgiften blive udhulet. Selv om vi godt kan se, at mange varer, der i forvejen har punktskat, kan komme ret højt op i pris, må det dog bemærkes, at ved momsen bliver prisrelationen mellem de forskellige varer ikke forrykket. Hele vort punktskatte-system vil nu blive taget op til revision, og vi, navnlig finansministeren, vil blive stillet over for mange ønsker; men kommer vi til at fire for meget her, vil det jo gå ud over skattelettelserne.

På enkelte punkter er der dog nu stillet ændringsforslag om fritagelse for momsen. Det drejer sig om den kollektive trafik, som fritages for den såkaldte udgående moms for at blive ligestillet med privat befordring. Der bliver selvfølgelig moms på visse driftsmidler, så prisforhøjelser undgår man vel ikke helt; men den private bilejer må jo også betale moms af sin benzin,

[Peter Nielsen.]

så der bliver for så vidt ligestilling her. Denne undtagelse har været diskuteret, men jeg kan anbefale den. Af trafikmæssige grunde bør vi stille den kollektive trafik lige så gunstigt som den private bilkørsel. Hvad skaber det ikke bl. a. her i København af parkeringsproblemer, når hvert menneske alene og i sin egen bil hver dag skal køre til sit arbejdssted? Hellere animere til brug af den kollektive transport, selv om enhver selvfølgelig må befordre sig, som han ønsker det, og som han kan finde parkeringsplads til.

Det er sagt, at vi ikke i et demokratisk samfund må beskutte det frie ord, og at vi i forvejen mange steder har truende bladdød. Derfor skal det frie ord — hvor frit det så end måtte være — heller ikke momsbeskattes. Smukkere kan det vel ikke motiveres, at aviser fritages for moms — dog selvfølgelig ikke af deres annonceindtægter, der jo er mere merkantilt præget.

De nævnte grupper kan teknisk nemt fritages. Der kan være ønsker om meget andet, f. eks. mælk og smør, altså mejerisektoren. Det vil teknisk være meget besværligt, idet vi i butikkerne så vil få blandet salget af afgiftsbelagte og afgiftsfrie varer. Men man kan jo under en eller anden form, som man også gør i mange andre lande, tilbageføre omsætningsafgiften til producenten, uden at han af den grund skal have større fortjeneste, altså således at det kommer forbrugeren til gode. Det vedkommer for så vidt ikke lovforslaget, når jeg siger, at man sammen med landbrugsorganisationerne senere vil finde en praktisk fremgangsmåde på samme måde, som man ved en ændring af rapsordningen kan fritage margarineforbrugeren for den afgift, han ellers i virkeligheden betaler til landbruget, som så af staten under en eller anden form må holdes skadesløs.

Det har været drøftet, om repræsentanters driftsudgifter til ophold og transport skulle være momsfri gennem refusion af moms, og det samme skulle gælde repræsentationsudgifter. Ja, vi fik jo ikke forlig, så derfor vil vi nu — og det vil vi helst — opretholde forslaget. Det kan give anledning til irritation, hvis dele af befolkningen kan få hotel- og restaurationsmoms refunderet og andre ikke. Men vi kan så til gengæld

love, at vi vil medvirke til en skærpet skattemæssig kontrol med repræsentationsomkostningerne.

Ja, flere af ændringsforslagene er også en omtale værd, men lad mig slutte med en ting, som måske vil give anledning til diskussion.

Der har været foreslået valgfrihed mellem betalingsmetoden og faktureringsmetoden, men det vil vi alligevel ikke gennemføre; vi vil kun gøre faktureringsmetoden gældende. Det vil i høj grad lette administrationen, og på længere sigt vil denne valgfrihed ingen fordel give.

Momsen sættes altså i kraft den 3. juli. Man har begrundet sin modstand mod momsen med denne dato, ja, det har endog en overgang været et af de store argumenter. Men det er dog nu 2 år siden, ja, mere, at lovforslaget blev fremsat, så man har vel haft tid til en vis omstilling. Man har talt om 1. september, og de to måneder kan selvfølgelig ikke være afgørende. Men mister man de to måneders moms, må hele udskrivningsloven ændres, idet alle pengene her er brugt, og der må så pilles ved både skattelettelser og kompensationer. Det vil vi ikke være med til, især da vi har garantier for, at momsen rent teknisk kan træde i kraft den 3. juli.

Der har været udtalt frygt for, at vi i de kommende tre og en halv måned kan blive udsat for en større hamstringsbølge, hvorved folk med mange penge kan unddrage sig momsen et stykke tid, medens de, der må leve fra hånden og i munden, må betale moms med det samme. Jeg tror ikke, der er synderlig grund til frygt for denne hamstring; de fleste er vel efterhånden, selv om enkelte blade har bragt misvisende oplysninger, klar over, at det ikke er alt, der vil stige 10 pct. i pris den 3. juli. Mange varegrupper, ikke mindst de varige forbrugsgoder, får blot engrosomsen afløst af meromsen, og hvis man ikke på sådanne varer har en meget stor detailavance, skulle det ikke give prisstigning. Men måske vil der være mange hos damefrisøren lørdag den 1. juli, og enkelte vil måske fylde lidt rigeligt i spisekammeret og købe lidt ekstra ind af andre ting. Men overgangen til det nye system skulle ikke i særlig grad animere til at hamstre. Mange gange vil en sådan oplagring forringe varen

[Peter Nielsen.]

med mere, end man kan spare ved at undgå de 10 pct. — det gælder især fødemidler — ligesom man mange gange ved hamstring fristes til et overforbrug, man ikke ville tillade sig, hvis varen ikke var lige ved hånden i hjemmet.

Lad mig så vende mig til den glædelige virkning, momsen vil få på en anden lov, som vil give momsen tilbage til forbrugeren, nemlig udskrivningsloven. Ændringsforslagene til udskrivningslovforslaget er jo ikke særlig opsigtsvækkende, men mere af teknisk karakter. De lovede goder bibeholdes. Hævningen af bundgrænsen giver de fleste en skattelettelse på 420 kr., og det kan der dog betales nogen moms for. Der er vel stort set enighed om denne form det første år, ligesom der er enighed for børnetilskuddenes vedkommende.

Persontilskuddene har derimod givet anledning til en vis uenighed, men her har vi ikke villet vige. De, der ikke kan få gavn af skattelettelserne, fordi de ikke betaler statsskat, er jo for den overvejende del de dårligst stillede. Skulle de blot betale moms uden at få nogen gavn af den? Det kan da ikke være meningen. Selvfølgelig kan man ironisere over, at man nu giver folk statstilskud, for at de kan betale deres statsvareafgifter, og vi er da også villige til at overveje en anden form, men kun under forudsætning af, at den giver kompensation til alle med små indtægter. Selvfølgelig kan man ret nemt holde alle folke- og invalidepensionister skadesløse ved at forhøje pensionen med det tilsvarende beløb. Men der er jo mange her i landet, der end ikke har den samme, men ofte en mindre levestandard end en folkepensionist. Skulle de ene af alle fuldt ud bære momsens byrder? Kan vi finde en anden form, der også giver den fulde kompensation, er vi villige til en forhandling; men for det kommende år må vi fastholde forslaget. Ikke alle har jo andel i det såkaldte velstandssamfund.

Vi har endnu steder, hvor der navnlig om vinteren er arbejdsløshed, og hvor man derfor kun en del af året har en beskeden ugeløn; dér kan levestandarden nemt for en familieforsørger blive lavere end for folkepensionisten, der i forvejen ikke har for meget, tværtimod. Der er også lærlinge, husassistenter, studerende osv. Skal de ene af

alle ikke have kompensation for momsen? Dér har vi ikke kunnet give os, og det er vel en af grundene til det bristede forlig.

Med de stillede ændringsforslag må nu de 4 lovforslag endeligt vedtages på fredag. Der er så lagt en solid basis for en virkelig skattereform med dette første og afgørende trin i „raketten“, som man hår døbt skattereformen. Der er andre love, der skal synkroniseres med kildeskatteloven. Vi skal også hvert år fremdeles have en udskrivningslov og en ligningslov. Selv om det afgørende skridt nu bliver taget, bliver der altså arbejde nok for folketinget i den kommende tid med skatte Lovgivning, og vi skal mødes i andre skatteudvalg igen. Når vi mødes ved næste korsvej, hvordan er humøret så? Kan vi få samarbejde? Ja, det skal der nogen tids refleksioner til, så vi venter ikke svar i dag; vi kan også godt sammen med SF gøre arbejdet færdigt, men kan noget skår repareres, er vi da villige til det.

Der skal træffes andre afgørende beslutninger i den kommende tid: vi skal lave den nye skatteskala, og i betænkningen er der udkast hertil. Det har givet anledning til visse misforståelser med deraf følgende bitre kommentarer, såsom at skattefradragene bliver en narresut, og at skattefradragets bortfald i virkeligheden blot vil betyde højere skatter. Hertil skal siges, at denne skala blev udarbejdet under forligsforhandlingerne, da man talte om at bibeholde fradraget for kommuneskatter. Endvidere har mange misforstået det således, at de nævnte tal i skalaen var den egentlige bruttoindtægt. Et blad kunne f. eks. således fortælle sine læsere, at alt det, man brutto tjente over 32.000, efter denne skala skulle beskattes med 45 pct. samt kommuneskat og folkepensionsbidrag. Det er jo ikke rigtigt. Hvis vi afskaffede fradrag for kommuneskatter, ville det gøre, at man f. eks. vel kunne hæve de 32.000 til 36.000 kr., men jeg kan da godt i den forbindelse sige, at jeg må anbefale at stemme imod det underændringsforslag, der er stillet af hr. Henry Christensen m. fl. Hvorfor skal vi lappe på alt dette og senere have vanskelige overgangsordninger? Lad os nu komme af med denne skattefradragret næste år fuldt og helt. Men man har også glemt i denne agitation, at der jo gives 10.000 kr.s personfradrag, og der er lønmodtagerfradrag

[Peter Nielsen.]

og standardfradrag, så de 32.000 kr. skal i virkeligheden læses som ca. 50.000 kr. i egentlig indtægt. Tilsvarende rammer skal selvfølgelig de andre indtægters grænsetal have, så når den egentlige skala kommer, kan man sikkert regne sig til den rigtige, fremtidige skat, og den vil næppe forskrække nogen med almindelige indtægter, tværtimod — ja, i det hele taget ikke nogen skatteyder. Dertil kommer, at når momsens indgår med sit fulde provenu, skal skalaen have en procentuel nedsættelse over det hele, idet man ved de årlige udskrivningslove skal fastsætte, med hvilken procent skatten skal udskrives af grundskalaen, og dér er der jo mulighed for at nedsætte procenten. Det giver garantien for hele dette system, at man ikke ensidigt kan forhøje eller sænke skatterne for en enkelt indtægtsgruppe.

Ja men skatteloft? Det er jo noget, som navnlig folk med de helt store indtægter er interesseret i. Man har ganske vist sagt, at vi kan lave skatteloft for alle indtægtsgrupper, og det lyder meget godt; men det vil jo i det lange løb sige, at der i virkeligheden skal laves skattestop. Det er også dejligt at høre, men det betyder jo, at folketinget fratages sin dispositionsret, jeg ved ikke, om det skal være for tid og evighed. Vedtager folketinget i enighed en finanslov, der forudsætter flere indtægter, vil man være bundet af skattestoppet, og fremtidige folketing er det også; det bliver så de indirekte skatter, der skal holde for. Men folketinget må beholde sin handlefrihed. Socialdemokratiske vælgere har heller ikke lyst til øgede skatter, så hvis man tror, vi vil begynde med — hvad er det nu, man kalder det i det specielle sprog? — en „skatteplyndring“, så behøver man ikke at være frygt for det. Garantien mod skatteplyndringen har man i et demokratisk samfund ved, at man hvert fjerde år selv vælger dem, der skal bestemme skatternes størrelse og deres retfærdige fordeling.

Ja, der bliver mange andre ting at forhandle fremover, bl. a. formen for sambeskatningens ophør, overgangsbestemmelser, der ikke bør give nogen uberettiget fordel og ej heller skade nogen. Vi skal også have en ikrafttrædelseslov for kildeskatten, og meget andet kan nævnes. Vi vil forhandle herom, men vi går ikke med til noget, der

kan forvanske kildeskattens principper, forhale den eller give en ændret byrdefordeling til skade for den almindelige indtægt. For os er det ikke afgørende, med hvem vi skal forhandle, men hvad vi skal forhandle om. Vi ser gerne, at der sker et frit samarbejde om skattereformens endelige færdiggørelse. Nu lægger vi den egentlige grund hertil på fredag, og der er adgang for alle til at deltage i det videre arbejde. Ønsker man det ikke, men fortsat vil stille sig uden for indflydelse på det, vi skal færdigbygge — den største skattereform siden århundredskiftet — ja, så kan SF og vi gøre arbejdet færdigt alene, og det bliver det måske næppe ringere af.

Jeg anbefaler de stillede ændringsforslag, og jeg anbefaler de fire lovforslag, således ændret, og deres overgang til tredje behandling — de fire lovforslag, der er grundstammen i den skattereform, som man nu så længe har fået stillet i udsigt, og som de fleste utålmodigt venter på.

Henry Christensen: Da socialdemokratiets jo endnu relativt nykårne gruppeformand, ikke sidste søndag, men forrige søndag aften skulle ligesom konkludere, hvor langt man var nået under forhandlingerne et vist sted oppe i Nordsjælland — jeg skal for at skåne ham undlade at nævne stedet — anførte det ærede medlem jo den betragtning, at nu var vi kommet så langt med de afsluttende forhandlinger, at vi stod foran Rubicon. Det var som bekendt Cæsar, der 49 år før Kristi fødsel, før vor tidsregning, stod foran denne italienske flod Rubicon og endelig besluttede sig til at passere den. Men jeg ved nu ikke, hvor vel valgt af hr. Per Hækkerup dette historiske billede var. At sammenligne sig med Cæsar er dog allerede en vis dristig ting; men hvad var det nu egentlig, Cæsar startede, da han besluttede sig til at passere Rubicon? Jeg ved ikke, om hr. Per Hækkerup har spekuleret på det, men det, som Cæsar startede, var jo en stor splittelse i sit eget land, det var en borgerkrig, han startede, da han passerede Rubicon dengang.

Jeg skal ikke gå alt for langt videre i de historiske begivenheder; jeg kunne måske forestille mig, at hr. Per Hækkerup havde tænkt på andre ting, f. eks. om Cæsar og Cleopatra, det lyder mere opløftende; men jeg kunne dog måske minde om, hvordan det slut-

[Henry Christensen.]

telig gik hin berømmelige Cæsar, efter at han havde overskredet Rubicon. Han sad jo nok ved magten i nogle år, forholdsvis få år, men det endte jo sørgeligt, og det var netop på dagen den 15. marts, den dato, hvorpå vi befinder os i dag. Det endte jo endda så sørgeligt, at Cæsar jo måtte lide døden ved et komplot, hvori også deltog nogle af hans samarbejdspartnere — jeg ved ikke, om det var nogle af dem, der var anbragt i 6 mands udvalget — og man kender jo Cæsars sidste udtalelse, der lød: „Også du, min søn, Brutus.“ Se, dengang i det gamle romerrige var navnet Brutus næsten lige så udbredt og kendt, som navnet Aksel nu er i Danmark.

Regeringen og socialdemokratiet har altså nu i dansk skattepolitik overskredet Rubicon. De har vel ikke startet en borgerkrig, men de har skabt langt større splittelse om den skattereform, der skal være gældende for hele den danske befolkning, end det havde været nødvendigt. Regeringen har valgt ensidighedens vej frem for formidlingens, og på hvilket grundlag skal nu den mest indgribende skattereform, som altså efter forslagsstillernes ønske skal gælde mange år ud i fremtiden, gennemføres? På grundlag af de to socialistiske partier, de to partier, der ved valget i november sidste år tilsammen fik 49,1 pct. af de afgivne stemmer. De har i dag her i tinget et snævert parlamentarisk flertal bag sig. De tre partier, som ikke blev repræsenteret, turde vist alle klart have sagt fra over for det, som hovedstriden nu står om, over for momsens. Jeg anfægter ikke, at regeringen har parlamentarisk ret, men jeg understreger den ensidighed, der ligger bag den afgørelse, der nu skal trumfes igennem — trumfes igennem, for ikke at bruge udtrykket majoriseres igennem.

Havde det nu været nødvendigt? Opgaven var en skattereform. Valget havde ændret den skattepolitiske situation på to afgørende områder. Regeringen havde fået sikkerhed for afskaffelse af fradragsreglen for så vidt angår statsindkomsts-katten, og den havde fået sikkerhed for indførelse af samtidigheds- eller kildeskatten. Selv de partier, der før valget havde været imod dette grundlag, havde accepteret det som forudsætning for en bred forhandling her i folketinget. Den socialdemokratiske regering var kommet i

den situation, at den kunne have samlet formentlig hele folketinget om en skattereform på grundlag af sine egne to her nævnte hovedønsker. Men i samme øjeblik situationen var den, at momsens var blevet unødvendig, blev den pludselig af regeringen opstillet som et ultimatum. Regeringen og finansministeren havde jo ellers tit nok forklaret os, at momsens da kun var et tilbud til de borgerlige partier, den var finansministeren ikke forlovet med, og alligevel endte han med et så intimt kærlighedsforhold til momsens, at nu var det momsens, der skulle gives tilslutning til, ellers kunne der ikke blive bred forhandling.

Se, en sådan ændring kan ikke have haft saglige motiver, den må have haft taktiske motiver hos regeringen, og mon ikke hele landet er klar over, at det hænger sammen med, at socialdemokratiet den 23. november om morgenen så pludseligt ændrede sit forhold til SF og nu erklærede sig villig til at handle, også i forhold til SF, i strid med de erklæringer, statsministeren tidligere havde fremsat? Det parti, som man hidtil havde bekæmpet, og hvis fører gennem så mange år havde været socialdemokratiets mest uskældte modstander, skulle nu pludselig omklamres. SF skulle omklamres under venskabs maske, og det skulle tvinges til at tage ansvar for noget upopulært; hertil var momsens velegnet. Takken for SF's hensynsløse udnyttelse af boligforliget skulle øjensynlig være, at alle SF's 20 medlemmer på fredag skal op og stå ved afstemningen om den moms, som så mange af dem under valgkampen klart og kategorisk havde taget afstand fra.

Hr. Aksel Larsen stillede sig villigt til rådighed i samarbejde med socialdemokratiet på det grundlag. Hvert eneste af SF's folketingsmedlemmer bør i hvert fald bruge tiden indtil på fredag til at betænke, at det er af deres afstemning det afhænger, hvorvidt der skal gennemføres en moms i Danmark på bogstavelig talt hver eneste vareomsætning. Hr. Vivike, hr. Skråppenborg-Nielsen, og jeg kunne nævne andre af de ærede medlemmer, har talt stærkt nok imod. Nu får de mulighed for at vise, om de også har mands- og modshjerte til at vedstå, hvad de så ofte havde erklæret. (*Munterhed*). Statsministeren ler — det er øjensynligt ad hans nye samarbejdspartnere.

[Henry Christensen.]

Om statsministerens egen personlige optræden i den sidste forhandlingsfase har der jo også været adskillig diskussion; jeg skal af gode grunde ikke gå særligt ind på denne optræden; det var andre, der her fik lejlighed til at høste direkte og bitre erfaringer. Venstre er altså i den lykkelige situation, at vi ikke har fået noget at beklage os over i henseende til statsministerens optræden. Hr. Peter Nielsen talte om toget, der var gået. Venstre var ikke med toget; ja vel, så undgik vi da at komme i den situation, at vi blev smidt af toget. Men jeg vil gerne gøre den tilføjelse til statsministeren, at set udefra er hans og regeringens optræden enestående i dansk parlamentarisk historie. Statsministeren gør i hvert fald nok klogt i at regne med, at hans prestige ikke blev styrket ved den lejlighed. Mellem os og regeringen står der ikke nogen personlig strid; der står en strid om politik, om den politik, der på skatteområdet og på de andre nu aftalte områder er lagt op til.

Det mest indgribende og unødvendige af de forslag, vi i dag behandler, er forslaget om merværdiafgiften. Venstre accepterede i sin tid efter lange overvejelser at forhandle på grundlag af en merværdiafgift under ganske klare og klart udtalte forudsætninger. Merværdiafgiften skulle være nødvendig for en skattereform, den skulle føre til en tilstrækkelig stor og sikker omlægning fra indkomstskatter til forbrugsskatter, den skulle sikre et langt højere proportionalstræk end hidtil. Også skattefradragets regel var dengang en forudsætning, og et andet krav fra venstre var kravet om en rimelig ejendomsbeskatning her i landet. Men ingen af disse forudsætninger gælder jo i dag; regeringens og SF's forslag om en 10 pct.s merværdiafgift, kædet sammen med de forskellige kompensationsforslag og yderligere udgiftsaftaler med SF, fører netop ikke til en så omfattende omlægning, at det kan begrunde den store administrationsbyrde, som merværdiafgiftens indførelse jo under alle forhold ville lægge op til i det danske samfund. Bogstavelig talt hver eneste vareomsætning skal jo efter forslaget belægges med afgift og administration, og det må veje tungt til i den afgørelse, der skal træffes.

Allerede om godt 3 måneder skal dette omfattende afgiftssystem fungere. Herved 400.000 virksomheder skal inden da være registreret; de skal også, uanset om de aldrig nogen sinde har været regnskabspligtige, være tvunget til at føre et af toldvæsenet kontrolleret regnskab under det ansvar, der står anført i lovforslaget. Det, som fællesmarkedet vil bruge adskillige år til i praksis at forberede og gennemføre, skal nu her i landet uden erfaringer føres ud i livet i dette korte tidsrum. Hvor vil man skaffe kvalificeret medhjælp fra?

Hertil kommer, at forslaget på væsentlige punkter gennemføres i strid med de forudsætninger, hvorunder visse erhvervsorganisationers tilslutning i sin tid blev indhentet. Det bliver for øvrigt ikke så let for regeringen at lade sine embedsmænd forhandle under bestemte forudsætninger med erhvervsorganisationerne i fremtiden, når man med et pennestrøg til sidst stryger helt afgørende forudsætninger.

Må jeg f. eks. nævne, at der i lovforslaget hele tiden har stået, at der skulle være valgfrihed mellem leverance- og betalingsmetoden, når det gjaldt afregninger fra virksomhederne til toldvæsenet. Nu udelukker man totalt denne valgfrihed, og hvad betyder det? Det betyder, at det, som skulle være et argument for at vælge merværdiafgiften: at den var neutral i henseende til virksomhedernes omsætningsformer, konkurrenceformer osv., det stryger man med et pennestrøg; nu bliver merværdiafgiften ikke neutral, nu skabes der en væsentlig forskel i forhold til den nuværende situation, nu bliver der en væsentlig forringelse af vilkårene for de virksomheder, der må betale deres varer på forholdsvis kort tid, derved at de skal give lang finansiering til deres kunder, når de sælger varerne. Vi får nu også indført forskellige momsprocenter i forbindelse med importen, man skal altså arbejde med sådanne forskellige procentsatser, selv om det endelige resultat skal være, at finansministeren skal have det fulde beløb ind.

Over for landbruget har man afvist — hvad jo enhver med praktisk indsigt i forholdene ellers har anset for at være nødvendigt — at give tilladelse til helårsafregning. Det betyder, at man også gør lovforslagets rent praktiske gennemførelse

[Henry Christensen.]

langt vanskeligere, end det var rimeligt, end det var forudsat, og end man havde opnået tilslutning til forslaget på.

Der er jo betydelige uafklarede problemer. Den 3. juli finder der masser af overdragelser sted, ligeså den 4. juli og den 5. juli. Hvordan er reglerne for sådanne overdragelser, for afgiftstilsvar osv. osv.?

Men det værste af det hele er, at dette system gennemføres i en skattereformpolitisk situation, hvor det var blevet unødvendigt, hvor det heller ikke kommer til at gøre den nytte, som skulle have været dets begrundelse; det viser bl. a. det forslag, som venstre positivt har fremlagt i sit oplæg under forhandlingerne. Vi havde draget den konsekvens at acceptere at forhandle på grundlag af ophævelse af skattefradragretten for statskat imod indførelse af et andet tilstrækkeligt værn og på grundlag af samtidighedsskat. Vi drog videre den konsekvens, at skulle disse to principper lægges til grund for fremtidens skattereformlovgivning, så måtte det være helt rimeligt og velbegrunderet, at folketinget i sit arbejde netop udnyttede de muligheder, som en samtidig anvendelse af disse principper stillede til rådighed.

På denne baggrund har vi, som det fremgår af betænkningen, stillet et konkret forslag op, og jeg tror, jeg tør sige det hidtil mest enkle og afbalancerede forslag; der blev jo ikke lejlighed til at drøfte selve disse indslag i skattereformdiskussionen i udvalget, og derfor må det være rimeligt, at jeg her ved anden behandling i folketinget gør nogle bemærkninger derom.

I den skala, vi stiller op, foreslår vi et forsørgerfradrag på 9.000 kr. og et personfradrag for enlige på 5.500; med det som forudsætning er vor skala så enkel, at der af de næste 25.000 kr.s skattepligtig indkomst betales 16 pct., af de overskydende indtægter 40 pct., og først når vi når op på 200.000 kr.s skattepligtig indkomst, går procenten op til 45. Denne skala anvendt, som dens forudsætning var, på samtidig indkomst og under forudsætning af — som finansministeren selv har stillet det op i sine beregninger — en 10 pct.s indkomststigning her i samfundet vil give det samme beløb i statskassen som de nuværende skalaer, bortset fra de 400-500 millio-

ner, som vi har foreslået flyttet over på forbrugsskatter.

Jeg beder det høje ting, inden det træffer sin beslutning på fredag, overveje også det forslag, der her enkelt og konkret er lagt frem, og jeg beder det høje ting overveje det andet store spørgsmål, som vi søgte behandlet og afklaret i vor skattereform, nemlig problemerne om sambeskatningen. Det var et hovedsynspunkt i vort oplæg, at det danske folketing ikke kunne give grønt lys for en skattereform, uden at også dette mangeårige problem på den ene eller den anden måde var afklaret. Også her har socialistpartierne jo foreløbig givet op eller udskudt sagen, men det forhindrer ikke statsministeren i at bruge store ord om sine forslag.

Venstres løsning har altså denne enkle skatteskala som baggrund. Vi har på én gang skabt en socialt afbalanceret skala og tilvejebragt mulighed for i praksis at operere alene med to lange proportionalstræk. Den afbalancerede løsning ligger også i forskellen mellem personfradragene, hvor to enliges fradrag på 2 gange 5.500 kr. lige netop er hustrufradragets 2.000 kr. større end forsørgerfradraget på de 9.000 kr. Også herved bliver vi i stand til på enkel vis og stadig på socialt afbalanceret vis at ophæve særbeskatningen på ægteskaber her i landet. Det kan ikke mere være forsvareligt, at 2 mennesker, der begge har beskæftigelse ude, når de gifter sig, skal betale højere skat, fordi de gifter sig, end de tilsammen skulle betale, hvis de ikke havde giftet sig. Derfor går vort forslag ud på, at hver af ægtefællerne får adgang til at bevare den ret til individuel beskatning, som de havde, inden de giftede sig.

Der er også den anden mulighed, der jo især vil være til gunst for de mindre indkomster: at man bevarer adgangen til sambeskatning, og samtidig gives der hustrufradrag ligesom hidtil. Også for de ægteskaber, hvor hustruen i betragteligt omfang er medhjælpende i den fælles virksomhed, må vi have en løsning. Også her er venstres løsning konsekvent, idet vi også her foreslår valgfrihed mellem halvt hustrufradrag og individuel beskatning, det vil sige „splitting“, således at 30 pct., maksimalt 12.000 kr., af den fælles indtægt kan overføres på hustruen. Endelig er der den

[Henry Christensen.]

trejde gruppe af ægteskaber, hvor hustruen i reglen er i hjemmet for at passe børnene. Her får man fordelene af punkt 3 i vort forslag om forhøjelse af børnetilskuddet med 150 kr. uden den moms, som regeringsforslaget lægger på udgifterne til børn. Modsvarende bør efter vor opfattelse betalingen for børnenes anbringelse uden for hjemmet, i vuggestuer og børnehaver, reguleres inden for rammerne heraf. Disse beløb sparer den hjemmegående mor altså; de udearbejdende opnår til gengæld fordelene ved sambeskatningens ophør.

Det er både en moderne, en sammenhængende og en afbalanceret løsning, venstre har foreslået. Men principperne for skattereformen skal nu her i folketinget jages igennem, uden at netop disse problemer, de helt afgørende, er blevet gennemarbejdet eller løst. Man har i den grad ladet sig blænde af momsen, at det centrale i skattereformens indhold er gledet i baggrunden.

I venstres forslag er der taget hensyn til vort ønske om en vis omlægning fra direkte til indirekte skatter, og hele denne reform kan opnås uden den besværlige moms. Momsen lægges jo oven på alle de punktbeskattede varer. Vort forslag forudsætter på disse områder alene en mindre forhøjelse end den, de socialistiske partier alligevel foretager, og vi sparer samtidig momsen på fødevarer, brændsel, tjenesteydelser osv., foruden hele den omfattende administration.

Det er i forhold til regeringens forslag ikke alene det mest fremsynede og mest enkle skattereformforslag, det er også det mest sociale. Beregninger, hvor man lægger finansministerens egen omregningstabel og hans egne oplysninger om incidensvirkningerne af momsen til grund, viser, at regeringen lægger større byrder på alle forsørgergrupperne med de mindre indtægter og med mellemindtægter op til omkring 50.000 kr. skattepligtig indkomst end det, der bliver resultatet af venstres forslag; til gengæld er det naturligvis omvendt med de højere indtægter.

Dette er altså, hvad de socialistiske partier ganske afstod fra at ville realitetsforhandle; i den grad har de været blændet af momsen, at det, der kunne være blevet en enkel og virkelig reform, i stedet bliver til et makværk, der bl. a. netop ikke skaber den let-

telse i beskatningen for mellemindkomsterne, som for os andre var et hovedformål. De socialistiske partier må simpelt hen have anbragt den sunde fornuft i den dybfryser, hvor venstre foreslog at momsen skulle anbringes.

Når man så vil afskaffe skattefradragsreglen, opstår der jo andre problemer: spørgsmålet om et andet værn mod skatteplyndring, om overgangsregler, om de kommunale skatters stilling. Værnet mod skatteplyndring må efter venstres opfattelse især gå ud på, hvor meget af indkomsten; herunder den sidste del af indkomsten, der skal betales in alt til det offentlige; det er marginalbeskatningen, det her drejer sig om. En skala er én ting, men især når den kombineres med udbetaling af persontilskud til 800.000 skatteydere her i landet, bliver dens værdi som værn efter venstres mening ikke tilstrækkelig; derfor har vi foreslået et øverste loft for marginalbeskatningen på de forskellige indkomsttrin. Det må af borgerne klart kunne ses, at øget indsats kan betale sig. Men det ser det socialistiske flertal væk fra. Hvad er der blevet tilbage af de løfter, som socialdemokratiet og regeringen, da valgkampen stod på, i den sidste fase så opreklameret gav til den danske befolkning om et helt anderledes effektivt skatteloft end det, der hidtil var bragt i forslag?

Endvidere er der problemet omkring skattefradragsretten for de kommunale indkomstskatter. At afskaffe denne skattefradragsret er ganske unødvendigt af hensyn til den øvrige skattereform, af hensyn til samtidighedsskat, og hvilke andre hensyn man vil varetage. Hvis man afskaffer den, hvad bliver så virkningen? At det gavner alene de i forvejen rige kommuner og lægger et større skattebyrde over på kommunerne med de forholdsvis fattigste medborgere. Afskaffer man denne skattefradragsret, betyder det med andre ord, at der skal tages fra de fattige for at give til de rige; det er en køn frugt af den socialistiske forbrødring.

Vi har derfor anset det for nødvendigt på dette principielle område at stille et underændringsforslag til regeringens ændringsforslag nr. 7. Jeg opfordrer også de socialistiske partier til dog at tænke sig om i henseende til, hvad det er, de her begiver sig ud på.

I forbindelse med selve skatteloftet står

[Henry Christensen.]

overgangsreglerne til et system uden fradragsret for statsindkomstskat på dagsordenen. Der står i betænkningen noget om visse retningslinjer; men det er uheldigt — for at bruge et mildt udtryk — at finansministeren simpelt hen ikke har været i stand til at stille et konkret forslag, så folketinget ved, hvad det er, der bliver gennemført, og som det skal tage stilling til.

Lad mig nævne en familie, hvor hustruen i 1966 gik ud og tog erhverv og tjente 20.000 kr. Hun får godt nok et skattnedslag for de første 10.000 kr.s indtægtsstigning, men intet for de næste 10.000 kr. Hun skal beskattes med de høje marginalskatteprocenter, hvis forudsætning var, at der var skattnedslag siden hen. Hun kan komme til at betale 80-85 pct. eller mere af denne del af sin indtægt, uden at der bliver nogen udjævning; vi ved ikke noget derom. Vi foreslog derfor grænserne hævet, så vi tog hensyn hertil, men ingen form for imødekommenhed eller forhandlingsvilje var der til stede hos finansministeren.

Om fradragsreglerne skal jeg i øvrigt sige, at vi jo også i udvalget har foretaget en nøje gennemgang af det, man kaldte fradragsjunglen, den, man gerne i princippet ville rydde op i. Men det viste sig jo, at det var ret begrænsede eller meget begrænsede resultater, man kunne nå. De fleste fradrag havde, når alt kommer til alt, en tydelig og klar begrundelse, nemlig at sikre, at den enkelte skatteyder kun blev beskattet efter sin evne, efter sin skatteevne, og det er nu ikke noget dårligt princip for et demokratisk samfund at tilslutte sig. Der blev kun lidt tilbage efter oprydningen, og man er efter vor opfattelse gået for vidt her.

Vi mener f. eks., at man er gået for vidt, når det gælder gaver til de sygdomsbekæmpende foreninger, og vi er helt uenige i den totale afskaffelse, der nu er stillet forslag om vedrørende kapitalbindingsreglerne. Vi foreslog jo i stedet, at disse regler skulle ændres, så man ændrede nedslaget i indkomsten til et nedslag i skatten, under for-

udsætning af, at man i øvrigt bevarede omfanget af det hidtidige opsparingsincitament. Disse regler er jo — hvad oplysninger, vi har haft til rådighed i udvalget, viser — først og fremmest blevet anvendt af lønmodtagerne. Vi er ikke i tvivl om, at ikke mindst i de seneste år har disse regler bidraget til den stærkt øgede opsparing hos landets lønmodtagere. Når de socialistiske partier nu totalt vil afskaffe disse regler, viser det for os kun, at disse partier mangler forståelse for betydningen af opsparing hos så mange medborgere i landet som muligt.

Vi må derfor stærkt beklage og tage afstand fra disse partiers holdning, og vi må beklage, at det heller ikke lykkedes for finansministeren at få udarbejdet de ændrede skalaer, der skal til for at hindre, hvad finansministeren jo har lovet: at vi ikke skulle få en øget formuebeskatning som følge af, at skattefradragsreglen i øvrigt blev afskaffet. Disse skalaer er vanskelige at udarbejde, forklarer finansministeren. Ja men er det så forsvarligt, at folketinget tager stilling, når også dette grundlag ligger uoplyst og uafklaret! Vi har i venstre også peget på det særlige problem, som foreligger for de formuer, hvis afkastningsevne, bl. a. på grund af opskrivning af ejendomsværdierne, er særlig ringe. Jeg er ikke blevet klar over, om finansministeren har nogen positiv forhandlingsvilje på det område. Jeg ville være taknemlig, hvis han ville afsløre det i dag.

Et andet af de diskuterede problemer, som jo også hr. Peter Nielsen var inde på, er spørgsmålet om den automatiske regulering af indtægtsgrænserne i skattesystemet. Det fremgår af betænkningen, at de socialistiske partier har valgt den halve løsning, altså alene en regulering efter pristal, men ikke efter indtægtsudvikling. Hvad betyder nu det? Det betyder, at det fortsat her i landet vil være sådan, at bliver der i fremtiden realindkomststigning, vil finansministeren automatisk ikke blot få et faktisk større beløb i sin statskasse, men han vil få en stadig stigende procent af bor-

[Henry Christensen.]

gernes indkomst direkte ind i statsskat. Men noget sådant bør ikke i et demokratisk samfund være en automatisk følge. Jeg har tidligere — også i diskussioner med finansministeren — erkendt og sagt, at man kan ikke uden videre fastslå, at der skal være en absolut proportional udvikling i forholdet mellem indkomststigninger og stigningerne i statens udgifter. Det kan man ikke lægge fast på forhånd, men jeg vil gerne sige, at om udgiftsstigningen skal være større eller mindre end den almindelige realindkomststigning i samfundet, det bør ikke bero på noget automatisk indbygget system, som er led til rådighed for den udøvende myndighed i Danmark; det bør alene bero på, hvilke beslutninger dette folketing træffer. Og skulle man sikre, at det er folketinget, der bliver stillet over for disse beslutninger, ja, så måtte man have fulgt det forslag, som andre partier gik ind for, nemlig at det måtte være en automatisk regulering på grundlag af indkomstudviklingen, der skulle indføres.

Venstres bedømmelse af den skattepolitiske situation er altså, at den skal afgøres på et alt for dårligt og alt for løst grundlag, og at folketinget nu skal afklare problemerne i løbet af 2 dage. Men denne kritik rammer endnu stærkere, når vi kommer til selve kildeskattesystemet. Det er jo på helt afgørende punkter så uafklaret, at det simpelt hen ikke kan danne fornødent grundlag for en stillingtagen her i det høje ting. Jeg forstår, at man vil søge visse problemer afklaret ved en senere ikrafttrædelseslov, men det er også for folketinget en meget uheldig praksis, der hermed indledes, nemlig vedtagelse af et stort, indgribende lovforslag, inden man på centrale områder ved, hvordan det skal fungere.

Må jeg i den forbindelse blot henlede opmærksomheden på den meget vægtige henvendelse, der foreligger fra de kommunale organisationer, en henvendelse, der, så vidt jeg ved, er omdelt på medlemmernes pladser i det høje ting, og som man med stort udbytte kunne give sig til at studere nærmere. Man gør heri opmærksom på, at kildeskatteforslaget ikke giver megen vejledning om, hvordan man overhovedet har tænkt sig kildeskatteordningen administreret i praksis; mange problemer — skriver de kommu-

nale myndigheder — er ganske uafklarede. De skriver videre, at regeringsforslaget forudsætter en anden opkrævningsmyndighed end den hidtidige, altså en statslig opkrævningsmyndighed, og kommunerne peger på, at det nødvendigvis som hidtil af hensyn til borgerne bør være en lokal myndighed, som varetager denne opgave. Staten vil jo simpelt hen ikke have personale til at overtage den opgave, som kommunerne mener at den ifølge regeringsforslaget skulle overtage, og kommunerne ville komme i den for dem helt urimelige vanskelighed, at de, mange måneder før deres driftsår begynder, skal fastlægge deres budget og fastlægge udskrivningsprocenten på et så usikkert grundlag som et gæteri om, hvordan indtægtsudviklingen vil begynde i et år, der ligger flere måneder fremme i tiden. Regeringsforslaget forudsætter også, at det i fremtiden skal være staten, der får skatterne ind, og som derefter udbetaler til kommunerne deres andel; dette ville fuldstændig forrykke kommunernes likviditetsforhold.

Vi har i udvalget bedt om at få et skriftligt svar fra finansministeren på disse vægtige indvendinger, men et sådant svar foreligger ganske enkelt ikke. Jeg har i aviserne set, at finansministeren i går har ført nogle forhandlinger med kommunerne for at prøve at afklare nogle af disse ting; men burde det dog ikke være folketinget, der fik besked om, hvordan disse ting skal afklares, inden folketinget skal til at tage stilling til og afgøre så vigtige forhold? Er det et forsvarligt grundlag at gennemføre store lovgivningsreformer på?

Må jeg også gøre et par bemærkninger om en anden nydannelse i regeringens kildeskatteforslag, nemlig om indførelse af det såkaldte standardfradrag, der foruden en væsentlig forhøjelse af lønmodtagerfradraget skal gælde for de særlige kildebeskattede. Hvad bliver nu virkningerne af et sådant standardfradrag? Ja, for det første forøger man altså herved fradragenes størrelse i lovgivningen, mens man jo ellers havde proklameret, at det var det modsatte, man ville gøre. For det andet får de, som ikke har udgifter svarende til standardfradragene, naturligvis en skattemæssig lettelse forærende på bekostning af alle dem, som rent faktisk har udgifter oppe i nærheden af standardfradragenes størrelse eller større

[Henry Christensen.]

end disse. For det tredje bliver fordelene størst for de højeste indtægter og på de små indtægters bekostning. For det fjerde bliver der en direkte forskelsbehandling af den gruppe medborgere, der får ret til dette standardfradrag, og den gruppe medborgere, der ikke får det. For det femte kender vi i øjeblikket intet til de provenumæssige virkninger i forbindelse med et sådant standardfradrag, og for det sjette rettes der et yderligere angreb på lønmodtagernes opspæringsordninger. Kun de, som har store ordninger, store pensionsbidrag osv., ud over standardfradragets størrelse, får et yderligere fradrag for deres indbetalinger; de andre gør det ikke.

Foruden disse og andre indvendinger er da det helt afgørende, at der til behandling i folketinget jo har foreligget 2 andre forslag til løsning af samtidighedsskatteproblemet, forslag, som endnu ikke hverken er gennemarbejdet eller realitetsforhandlet i udvalget. Det ene er venstres forslag. Vi har nu også i betænkningen gjort rede for de principper, vi lægger til grund. Gennem disse tages der hensyn på bogstavelig talt alle områder til de indvendinger, som kommunerne har rettet mod regeringsforslaget. Venstres forslag undgår standardiseringsreglerne og fastholder langt bedre princippet om skat efter evne. Venstres forslag åbner også langt bedre mulighed for at undgå, at de virksomheder, der kun har få beskæftigede, skal administrere opkrævningen af samtidighedsskatten. Såvel dette forslag som det forslag, der foreligger fra det radikale venstre, burde have været sagligt og positivt behandlet, inden folketinget træffer beslutning om så væsentlige og indgribende forhold. At udråde de socialistiske partiers forslag som forenkling eller særlig sociale savner efter vor opfattelse ganske begrundelse; det er simpelt hen falsk varebetegnelse.

Skal jeg opsummere den skattepolitiske situation, sådan som vi bedømmer den, vil jeg gerne sige følgende:

For det første: på grund af de ulyksalige forhold imellem de to socialistiske partier skal nu momsene gennemføres på det tidspunkt, hvor den for skattereformen var blevet unødvendig, og hvor der ikke mere var tilstrækkelig sikkerhed for, at dens provenu blev anvendt til den skattelettelse på

indkomstbeskatningens område, som tidligere var dens forudsætning, og som følge af socialistisk principrytteri gennemføres den nu oven i købet på væsentlige områder i strid med erhvervenes klare forudsætninger.

For det andet: på grund af den ulyksalige tretrinsraketpolitik, som finansministeren forelskede sig i, skal folketinget nu samtidig træffe beslutning på de øvrige centrale områder i skattereformen, uden at disse er rimeligt og ordentligt gennemarbejdet. Jeg erindrer faktisk ikke, at store reformer her i samfundet på noget tidligere tidspunkt er gennemført på et så uforberedt og uafklaret grundlag, som tilfældet er her.

For det tredje bliver det en langt mere kompliceret skattereform end det, der var manges håb og mål. Den lettelse af mellemindkomsterne, som bestemt var et mål for mange skattepolitiske bestræbelser, bliver ikke til noget. Tværtimod må mellemindkomsterne under den socialistiske politik yderligere holde for. Det lange proportional-skattetræk, der også var et mål, og som var af stor betydning for en praktisk samtidighedsskatteordning, har regeringen også givet op over for, skønt et klart forslag foreligger. På tilsvarende måde har regeringen givet op over for eller i bedste fald udsat det problem, som skattereformen også skulle løse, nemlig sambeskatningsproblemet.

Dertil kommer så i tilgift den ændrede politiske og parlamentariske situation, der ligger i fortsættelse af statsministerens syn eller omvendelse natten mellem den 22. og 23. november i fjor. Socialdemokratiet drager altså nu den konsekvens: intet over SF. Man er gået så vidt i det socialdemokrati, der talte med så stor foragt om håndfæstninger sidste år, da det alene drejede sig om en aftale om en eventuel skattereform, at man er gået med til en socialistisk håndfæstning til SF, en håndfæstning, der rækker langt ud over den aktuelle skattepolitik.

Der var jo engang en annonce, hvor statsministeren gik og tænkte. Mon han stadig gør det? Mon han så tænker på, hvor underlig den nye situation er, som han har ført socialdemokratiet ind i, hvor underligt det må være for tusinder af de socialdemokrater, der under vejledning tidligere holdt ryggen rank på venstre fløj? Mon disse ikke i dag tænker tilbage på Stauning, på Hedtoft og på H. C. Hansen? Man er

[Henry Christensen.]

jo endog gået så vidt, at man opretter et gensidigt S-SF-udvalg med i alt 6 repræsentanter. Dette udvalg har regeringen forpligtet sig til at orientere ikke alene om selve lovgivningsarbejdet, men også om lovgivningsarbejdets forberedelse, det, der foregår i regeringen, det, der foregår i ministerierne.

Det må være en besynderlig situation for de socialdemokratiske ministre at være blevet anbragt i. Vi havde jo ellers i folketinget fået afskaffet tokammerssystemet; men nu skal det øjensynlig indføres på regeringsplan, nemlig når det drejer sig om lovforslags forberedelse. Mån forstår måske bedre, at det kunne lykkes hr. Aksel Larsen at opnå den triumf at få hele sin gruppe til at stemme for momsens. Det er statsministeren og socialdemokratiet, der har sat i pant til SF; det er hr. Aksel Larsen, der er blevet panthaveren i dansk politik. Og det nye socialistiske broderskab er jo allerede under fuld udfoldelse.

Regeringen har, som det fremgår, f. eks. over for hr. Aksel Larsen bundet sig til at gennemføre en ordning, hvorefter mejeriprodukter nok pålægges moms; men gennem et statstilskud til sænkning af forbrugerpriserne med i alt 160 mill. kr. skal man alligevel opnå at friholde disse vareområder for momsens virkning. Må jeg ikke bede landbrugsministeren om, hvis han da overhovedet har været draget ind i disse forhandlinger, her for tinget at redegøre for, hvordan han har tænkt sig en sådan ordning praktiseret. Når folketinget nu skal vedtage lovforslag med en række bestemte konsekvenser, er det så egentlig ikke rimeligt, at landbrugsministeren redegør for, om han overhovedet kan administrere det, og hvordan det skal administreres? Regeringen har jo aldrig så meget som antydnet et sådant forslag under forhandlingerne; derfor er der ingen, der er i tvivl om, hvis værk det er; det er ikke landbrugsministerens, men hr. Aksel Larsens.

Hvordan stemmer det for øvrigt med balancen i statsbudgettet? Jeg går ud fra, at finansministeren vil redegøre her i dag for, hvordan forholdene med hensyn til statsbudgettets balance for det kommende år nu er, dels som følge af det, jeg her har

omtalt, dels som følge af de øvrige dispositioner, som er aftalt med SF. Hvordan står den kæmpemæssige boligfond til det forlig, der blev indgået med andre partier for et års tid tilbage?

Man må vist erkende, at ingen regering er nogen sinde gået med til en så omfattende håndfæstning med partier uden for regeringen som den, vi i dag er vidne til. Vi må derfor i oppositionspartierne konstatere, at det socialistiske flertal vil bruge sin magt, og at ensidigheden i højere grad, end vi før har kendt til det i dansk politik, nu skal blive trumf.

Jeg har også bemærket mig statsministerens påstand om, at venstre trak sig ud af forhandlingerne, inden de var ført til ende. Jeg og venstre kan ikke anfægte statsministerens ret til at føre forhandlinger med hvem han vil på ordentlig vis eller til at lade være med at føre forhandlinger med hvem han vil. Men det berettiger ham ikke til urigtige påstande om andre partier. Venstre har ikke hverken afvist eller trukket sig ud af nogen forhandlinger. Men regeringen afviste at forhandle, medmindre venstre ville opgive sin politik og acceptere de socialistiske partiers grundlag, og hr. Aksel Larsen forklarede, at de liberale partier da godt kunne få godt lov at stemme på, hvad S og SF kunne enes om.

Under sådanne vilkår har et demokratisk land brug for en positiv og ansvarsbevidst opposition, der også kan give landet en anden mulighed at vælge. Det betyder ikke, at vi formentlig så lidt som andre partier, vil undlade at gøre vor indflydelse gældende i den løbende lovgivning. Vi vil føre en saglig og konstruktiv liberal politik fjernt fra ensidighedens vej, men vi hverken kan eller vil tage medansvar på områder, hvor det socialistiske flertal handler afgørende imod vore synspunkter eller får ren bemyndigelsesadgang til at kunne administrere vore synspunkter og hensigter. For de partier, som er uden for det socialistiske flertal, giver situationen derfor også stof til alvorlig eftertanke.

Der vil stadig være selvstændige liberale partier med hvert sit særlige grundlag; der vil ikke være behov for håndfæstninger disse partier imellem; men det er venstres håb og tro, at vi, frigjort for fordomme,

[Henry Christensen.]

kan have et sagligt og positivt samarbejde om de meget væsentlige områder, hvor et fælles syn naturligt eksisterer os imellem. Vi må i dag se i øjnene, at for en tid har S og SF magten efter de gældende parlamentariske regler. Heroverfor vil i venstre opstille vor positive politik, og så kan det jo være, dette sidste holder adskilligt bedre og længere end det første.

Poul Møller: For en ordens skyld vil jeg gerne, for at det ikke skal blive glemt, redegøre for de afstemninger, det konservative folkeparti vil anbefale tinget her ved anden behandling af disse lovforslag. Først vedrørende merværdiafgiftsforslaget: ændringsforslagene kræver vi ikke afstemning om undtagen ændringsforslag nr. 7, idet ændringsforslag nr. 7 efter vor opfattelse forringer erhvervslivets muligheder for at praktisere merværdiafgiften og regeringen ved ændringsforslag nr. 7 fjerner valgfriheden mellem faktureringsmetoden og betalingsmetoden. Dette ændringsforslag går imod lovforslaget og skærper det i forhold til det, vi havde ønsket under forhandlingerne.

Forslaget til merværdiafgift vil vi anbefale medlemmerne ved tredje behandling på fredag at stemme imod, og jeg skal senere redegøre nærmere herfor.

Vedrørende udskrivningsloven vil vi stemme for de ændringsforslag, der er stillet i betænkningen, og som efter vor opfattelse alle er af mindre væsentlig karakter, men i øvrigt indeholder små forbedringer. Vi vil ved tredje behandling afholde os fra at stemme om udskrivningslovforslaget. Vi stemmer ikke imod, fordi vi begribeligvis forstår, at staten skal have direkte skatteindtægter i skatteåret 1967-68, og vi stemmer ikke for, fordi forslaget til udskrivningslov er formet således, at det forudsætter vedtagelse af merværdiafgiftsforslaget, som vi ikke kan stemme for, som vi må stemme imod, fordi det indeholder de bestemmelser om persontilskud, som vi er imod.

Med hensyn til de to lovforslag, der skal føre til principbeslutninger om kildeskattens indførelse i Danmark, vil vi afholde os fra at stemme om ændringsforslagene i almindelighed undtagen det af hr. Henry Christensen stillede underændringsforslag

til forslag nr. 7 om bevarelse af den kommunale fradragsret. Vi har under udvalgsbehandlingen ligesom det radikale venstre arbejdet og virket for at bevare den kommunale fradragsret; regeringen har foreslået den afskaffet ved sit ændringsforslag, og vi vil derfor stemme for underændringsforslaget, der vil bevare den.

Det er det konservative folkepartis opfattelse, at man ved tredje behandling af kildeskatteforslaget må stemme for dette, fordi det nu engang er helt givet og helt politisk sikkert, at kildeskat bliver indført her i landet og har befolkningens tilslutning, det viste sig under valget. Vi lovede under valgkampagnen, senest i fjernsynet den 20. november — og vore ord skal stå til troende — at vi, hvis vi ikke kunne vinde tilslutning til den frivillige kildeskat, ville stemme for den almindelige kildeskat. Vælgerne gav ikke tilslutning til vore tanker om en frivillig kildeskat; vi har derfor den opfattelse, at vi nu principielt må gå ind for kildeskat.

Forslaget, som det foreligger til afstemning, indeholder kun principbeslutninger, det tager ikke stilling til skalaerne i den fremtidige kildeskattelovgivning, det tager ikke stilling til løsningen af sam- og særbeskatningsproblemer for ægtefæller. Det tager ikke stilling til, hvordan kommunerne skal placeres under et kildeskattesystem, hvilke opgaver de skal have; det tager ikke stilling til overgangen til et system uden fradragsret, og det tager ikke stilling til anvendelsen af de øgede indkomster, som en kildeskats gennemførelse vil give staten, og det tager endelig heller ikke stilling til, hvorvidt kildeskatten skal indarbejdes som en definitiv kildeskat eller ikke være definitiv — dette, som hedder det kumulative kildeskatteprincip, men som hr. Peter Nielsen fik et t for meget ind i.

Da stillingen ikke er afklaret på disse punkter, anser vi det for givet, at dette forslag kun indeholder den principielle beslutning fra folketingets side om, at vi skal over til et kildeskattesystem den 1. januar 1969. Det kan vi stemme for, idet vi håber på, at vi derigennem kan have forhandlingsmuligheder, når den egentlige afgørelse om skalaerne, om sambeskatningen, om særbeskatningsproblemet, om kommunernes placering, om overgangen til

[Foul Møller.]

systemet og anvendelsen af de øgede indkomster skal afgøres her i folketinget.

Jeg vil gerne, inden jeg går videre, sige, at under de udvalgsdrøftelser, der har været, har finansministeren over for os oplyst, at han var villig til at administrere kildeskattesystemet således, at den enkelte virksomhed fik mulighed for at bruge lønningskonti, fik mulighed for overførsler af indtægter til lønningskonti, således at banker og sparekasser kunne foretage beregning, tilbageholdelse og indbetaling af kildeskatten til de pågældende myndigheder. Da det ikke står i betænkningen, vil jeg gerne bede finansministeren om at bekræfte det her i dag.

Da altså disse mange problemer stadig vil ligge til folketingets forhandling, vil vi kunne give tilslutning til, at vi gennemfører selve forslaget, den principielle beslutning, nu.

Vi håber også dermed at få mulighed for i hvert fald at kunne deltage i en forhandling om de afgørende spørgsmål om skalaernes udformning og alt det andet, jeg har nævnt. Jeg forstod på hr. Peter Nielsen, at det ville man være villig til; nu må man jo så se, om det holder, når virkeligheden kommer — om det også her kun skal være fup og ikke fakta, der er tale om.

Jeg skal i øvrigt ikke gå i rette med hr. Peter Nielsen ved denne lejlighed; enhver her i salen ved, at det ikke er hans skyld, at der ikke blev et firkantet forlig. Det ville være for smed at rette bager, hvis man tog fat på hr. Peter Nielsen her i dag, han er sat på et vanskeligt job, og jeg synes, han klarede det godt, for det må være meget vanskeligt.

Vi står jo over for det, som man har kaldt en historisk begivenhed, og det er givet, at det er en historisk begivenhed, at folketinget skal gennemføre den største afgiftslovgivning, dette ting nogen sinde har vedtaget. Vi har aldrig i Danmarks-historien stemt om og vedtaget en så stor afgift som den, der her er tale om. Den vil indbringe i det første år staten et beløb på 4½ til 5 milliarder kr. brutto.

Når engrosomsen afløses, vil den netto give staten mellem 2 og 2½ milliard kr. med udsigt til stigende provenu i årene fremover i takt med forbrugsstigninger og måske

også i takt med, at man får lov til af socialistisk folkeparti at sætte procenten i vejret. Derfor er det i sig selv en historisk begivenhed.

Det er også en historisk begivenhed, at et folketing vil udstyre en regering med så mange nye penge uden på nogen måde at ville klausulere dem, uden på nogen måde at ville tage stilling til, hvortil disse midler skal anvendes. Det er aldrig sket før i vor parlamentariske historie; det er en historisk begivenhed, fordi det er første gang, at en så stor og vidtgående reform med berøring til alle borgere, til deres arbejdslyst og til deres opsparingsvilje i fremtiden skal vedtages af det mindst mulige flertal i tinget.

Det er imod alle vore historiske parlamentariske traditioner, at dette finder sted. I alle vore parlamentariske traditioner har det været en given sag, at en regering måtte prøve på at sno sig igennem med det flertal, der var nødvendigt for, at den kunne regere. Men gik den videre og ville have store reformer, så søgte den det brede flertal, hvis ikke flertallet viste sig at være urimeligt i sine krav. Det er første gang, at en regering har valgt at reformere Danmark på det snævrere mulige flertal, og derfor er det også historisk, derfor skrives der politisk historie i dag. Det er første gang, at socialdemokratiet frivilligt har foretrukket at placere sig markant på dansk politikens venstre fløj i samarbejde med et såkaldt splittelsesparti fremfor at vælge midten i dansk politik. Det, der har gjort socialdemokratiet til det brede, til det store folkeparti, har været, at man valgte midterlinjen, midtervejen, og aldrig de ekstreme yderpunkter.

Endelig er det karakteristisk, at selve fremgangsmåden, hvorved man er nået frem til dette resultat, har været af en sådan karakter, at den svækker tilliden til og troen på, at dansk politiks kongevej fortsat er forhandlingsmetoden og kompromiserne vejen til de resultater, der er holdbare.

Vi kunne måske vente, det ville gå sådan, for det er jo ikke mange måneder siden, at statsministeren sagde, at de store kompromisers tid er forbi. Vi troede dog, det var en forbigående udtalelse; men vi må sige, at det er lykkedes statsministeren ved den splid, har har sået i denne sal, at fjerne troen på, at den danske regering fortsat ønsker de store kompromiser.

[Poul Møller.]

Jeg skal først gøre nogle bemærkninger om, hvorfor vi ikke kan stemme for merværdiafgiften. Vi har jo ved adskillige lejligheder i årenes løb erklæret, at vi ville stemme for merværdiafgiften, hvis den kunne indgå i en samlet skattereform, der ville medføre en omlægning af beskatningen fra indkomstskat, fra direkte skat, til forbrugsafgifter, til vareafgifter.

Vi har ganske klart erklæret, at det, vi ønskede med skattereformforhandlingerne, var en nedgang i de direkte indkomstskatter, hvis vi skulle stemme for denne store nye milliardafgift, og vi ønskede, at den samtidighedsskat, som ved kildeskattens gennemførelse kommer her i landet, skulle medføre en yderligere reduktion, fordi den giver staten en yderligere indkomststigning.

Finansministeren erkendte, at kildeskatten med dens fremrykning af betalingssterminerne — fra, at man betaler for det foregående år, til, at man betaler samtidig med, at man tjener pengene — ville give flere penge i statskassen; men han ville ikke under forhandlingerne love, at nogle af disse penge skulle bruges til nedsættelse af den direkte indkomstbeskatning, til nedsættelse af procenterne, enten skalaens procenter eller udskrivningsprocenterne.

Men merværdiafgiften, merværdiafgiften, der i 1968-69 nogenlunde givet indbringer 2.050 mill. kr. og i hvert fald ikke mindre end ca. 1.000 mill. kr. i det finansår, vi går ind i — hvordan forholdt regeringen sig under forhandlingerne over for ønsket fra vor side om, at man skulle prøve på at bruge merværdiafgiftens penge i 1968-69 til en lettelse af indkomstbeskatningen? Der må jeg ærlig talt sige, at jeg troede, vi var kommet over problemet; jeg håbede og troede, at det var helt klart — for at bruge et politisk udtryk — at når alle beregninger, som finansministeren lagde på bordet, forudsatte en nedskrivning til 90 pct. af udskrivningsskalan, når alle forhandlinger, vi førte, både Store Kro-forhandlinger og forhandlinger på værelse 41, forhandlinger i statsministeriet og forhandlinger i ordførerudvalget, når alle disse forhandlinger forudsatte en udskrivning på 90 pct., når alle forhandlinger og alle sammenligninger imellem den udskrivningsskala, som regeringen fremlagde, og dem, der blev fremlagt fra anden side, for-

udsatte, at regeringens skala kun skulle anvendes med 90 pct. — ja, så må jeg rigtig nok sige, at jeg var højst forbavset, da vi lørdag formiddag fik at vide, at disse 90 pct., det var bare et tænkt tal, det var ikke noget, regeringen hverken ville binde sig til eller blot afgive en erklæring om at den ville arbejde for skulle blive en realitet.

Se, da tror jeg, at i hvert fald vi, der forhandlede for det konservative folkeparti, for første gang fik fornemmelsen af, at det vist var umuligt at få et forlig, at man ikke ville have det, og det var først lørdag formiddag, dette blev afklaret. Man ville intet love. Senere er vi jo blevet klogere. Det viste sig, at ved forhandlingerne natten til lørdag — da vi var sendt hjem fra statsministerens bord og han gik til bordet ved siden af med natmaden og med socialistisk folkeparti, da de radikale og vi havde forladt forhandlingerne for at vende tilbage lørdag — det blev klart for os, at man allerede ved disse natlige forhandlinger i statsministeriet var begyndt at bruge de penge, som efter vores opfattelse skulle bruges til en lettelse af de direkte skatter.

Finansministeren gav meddelelse om det lørdag aften kl. 7 — om noget af det — og senere kunne vi læse det i morgenaviserne søndag, og vi forstår selvfølgelig godt, at pengene kan jo ikke bruges to gange. Når man har siddet med socialistisk folkeparti og fordelt pengene, kan man jo ikke love os, at de skal bruges til en lettelse af den direkte beskatning.

Dermed blev betingelserne strammet, og dermed fik vi motiveringen for, at man ikke ville og kunne forpligte sig. Men endnu større var måske så min overraskelse over at se i mandags, at man dog kunne gå ind på SF's håndfæstning. Alle de økonomiske motiver: at en regering ikke kan forpligte sig til udskrivningen i 1968-69, til beskatningens størrelse og højde, alt det, vi havde mødt i årenes løb om håndfæstninger, og hvad ved jeg, alt det prellede ganske af, da vi kunne læse, at socialistisk folkeparti havde fået garanti for, at momsprocenten ikke kunne forhøjes uden socialistisk folkepartis medvirken hertil. Se, derved blev det klart, at det var helt hult alt, hvad der var blevet sagt fra regeringens side om, hvad man kunne forpligte sig til, og hvad man ikke kunne forpligte sig til. Og derved blev det også

[Poul Møller.]

klart, at regeringen bare ikke ville forpligte sig over for os, men godt ville forpligte sig over for sine socialistiske makkerer.

Jeg vil gerne sige, at jeg tror, alle folketingets medlemmer, og jeg tror befolkningen, vil forstå, at man ikke kan stemme for en milliardafgift, en afgift, der vil indbringe netto til staten 2-2½ milliard, hvis man ikke får indflydelse på, til hvad disse penge skal bruges, og af hvem pengene skal bevilges.

Regeringen — og det er jo også historisk, jeg har nævnt det, og jeg vil gerne uddybe det nu — regeringen foretrak det snævre forlig for det brede. Regeringen vil måske kunne forsvare sig med et modgående spørgsmål, det har den jo tit prøvet på og vil vel også gøre det i denne situation, nemlig dette: kunne den have fået et bredt forlig? Var det i regeringens magt at få et bredt forlig?

Jeg ved ikke, hvilke vilkår socialistisk folkeparti stillede for, hvem der måtte være med i et forlig, men jeg ved i hvert fald, at der havde været mere bredde i et forlig af socialdemokratiet, det konservative folkeparti og det radikale venstre, end der er i et forlig imellem socialdemokratiet og socialistisk folkeparti, og derfor måtte det til syvende og sidst blive socialdemokratiets valg, om man ville gå til socialistisk folkeparti og til dets vilkår, eller man ville forhandle med det konservative folkeparti og det radikale venstre om en skattereform.

Det var et spørgsmål om stemmerne her i salen. Der var 20 SFere, der var 47 fra de andre grupper; man sad og forhandlede; man foretrak at få støtte af de 20 SFere fremfor af de 47, og det er vel også et spørgsmål om skattereformens bredde set over for befolkningen. Det er da helt oplagt, at en skattereform, der var vedtaget således, at det både var grupper i de borgerlige partier og socialdemokratiet, der havde vedtaget den, havde været langt mere holdbar og var blevet langt bedre accepteret af brede befolkningsgrupper, både af dem, der skulle administrere den, og af dem, der skulle betale den, end tilfældet vil være, når man vælger et ensidigt socialistisk parti til at slutte forliget med.

Hadde vi i vores holdning, i vores indstilling og vores linje efter valget givet regeringen grund til at tro, at den ikke kunne

få et forlig på bredt grundlag? Det tror jeg ikke vi havde. Jeg tror ikke, der er nogen, der vil sige, at det konservative folkeparti ikke i denne vigtige sag siden valget den 22. november havde gjort, hvad vi overhovedet kunne for at prøve på at skabe indflydelse på skattereformen. Vores opfattelse var den efter valget den 22. november, at vel havde vi fået et socialistisk flertal, men det var sandelig de liberale og borgerlige partiers opgave at sørge for, at det ikke kunne realiseres, og at man kunne fastholde bredden. Vi ville ikke tvinge regeringen ind i et samarbejde med socialistisk folkeparti; vi ville ikke have, at socialdemokratiet skulle kunne sige: vi kunne ikke opnå forlig til anden side, vi kunne ikke komme igennem med forhandlinger til anden side. Vi ville have, at det stod helt klart, at det valg, der skulle træffes, blev socialdemokratiets valg. Vi ville derfor give socialdemokratiet rimelige og fair vilkår for en skattereform. Derfor accepterede vi den almindelige kilde-skat, og derfor accepterede vi fradragsrettens ophævelse. Enhver, der kender vort partis holdning, vil vide, at det var afkald, vi gav over for skattereforarbejdet, som var virkelig betydningsfulde, for at få en bred løsning. Og vi mente dermed, at vi havde føje til at få adgangsbillet til de egentlige skattereforhandlinger. Vi mente, at denne sag var så vigtig og så betydningsfuld, at det var en opgave at øve indflydelse; at det var en opgave at sørge for, at et socialistisk flertal ikke kunne skrive deres skattereform, som de ville det. Og hvad ville vi så have indflydelse på?

Jeg har nævnt den indflydelse, vi ville have med hensyn til merværdiafgiftens anvendelse. Man afviste os. Vi ville også have indflydelse på merværdiafgiftens ikrafttræden. Vi mente, at det var helt tosset, når denne sag havde kunnet ligge i 3 år, at man så ikke kunne udskyde den 2 eller 3 måneder, så vi var kommet over ferietiden, inden erhvervslivet skulle til at administrere den, inden de skulle tælle lagre op, inden de skulle komme ind med deres opgørelse for engrosomsen og alt det dér. Man afviste os. Udvalgsformanden sagde: dette er ultimativt. Jeg skal helt se bort fra, at han gav socialistisk folkeparti 2 dages udsættelse, da han så sluttede forlig med det, at det så blev ændret fra 1. til 3. juli; men det

[Poul Møller.]

var vel, fordi lovgiverne ikke havde opdaget på det tidspunkt, at 1. juli nu engang var en lørdag, og da syntes man vel, at den første weekend i juli, den skulle bruges til at tælle i stedet for at bruges til at sende meddelelser ind. Men vi blev afvist. Erhvervslivet skulle have denne belastning i ferieperioden, det kunne ikke udskydes til september. Vi ønskede, at overgangen til et system uden fradragsret blev ordnet os imellem. Under udskrivningslovens første behandling fremsatte jeg på mit partis vegne en tanke om, at man på den samme dato gik over til kildeskat, til samtidigheds-skat, og væk fra skattefradragsretten, nemlig 1. januar 1969, for at undgå alle disse problemer om 1967, således at alle havde tiden fra nu af og til 1. januar 1969 til selv at bringe deres forhold til det nye system i orden fra 1. januar 1969. Denne tanke blev afvist. Man ønskede, at det skulle ske pr. 1. januar 1968. Vi skulle stå ribbede og gå under åget ligesom borgerne fra Calais.

Og med hensyn til det, der var så vigtigt for os, skatteloftet: vi sagde klart, at når vi går ind i forhandlinger om skattefradragsrettens ophævelse, så ønsker vi et nyt skatteloft. Vi hæftede os ved, at regeringen selv forud for valget havde lovet, at den ville stille forslag om et skatteloft. Det ville være forkert at sige, at den ikke kom med et forslag, for det gjorde den; den kom med et forslag om, at den højeste marginalbeskatning til staten for indkomsten skulle være 55 pct., og således som skalaen ligger, vil det altså sige 55 pct. af det, man tjener over 60.000 kr., uden fradragsretten. Det så tilsyneladende skikkelig ud, 55 pct. er jo i nærheden af halvdelen, og var det ikke halvdelen, man havde talt om? Var det ikke halvdelen, man havde sagt man havde fået sikret ved den gamle skattefradragsregel? Men det var kun statsindkomsts-katten; derovenpå skulle lægges kommuneskat, kirkelige afgifter, folkepensionsbidrag, således at disse 55 pct. i virkeligheden var 70-75 pct., alt efter i hvilken kommune man boede, høj

beskattet eller lavt beskattet, 70-75 pct. for hver krone, der tjenes ud over de 60.000 kr.

Vi ved jo selvfølgelig godt, at det er store indtægter, det her drejer sig om. Vi ved jo alt om herindefra, hvor let man har ved at klare sig for indtægter under 60.000 kr., vi ved jo, at der ikke behøves ben eller jobs eller hverv til folk, der ligger over de 60.000 kr. Vi ved jo, at det drejer sig om store indtægter — og det gør det også. Men er det alligevel således, at 75 pct. beskatning af hver krone, man tjener ud over de 60.000, er rimelig, hvis man skal holde erhvervslivet i gang? Jeg kan ikke huske, hvad det var, hr. Per Hækkerup talte om i sin tid, var det guldæslet, eller hvem var det? Eller hr. Kampmann, vi ved jo alle, at han talte om kapunerne, der skulle fedes, før de blev slagtet. Men hvis man skal fede dem, hvis man skal få initiativet frem, hvis man skal få opsparingsviljen frem, tror man så, mulighederne er så store, når vi springer over til et skatteloft på 70-75 pct. for indtægter over 60.000 kr.? Det var i hvert fald ikke tilfredsstillende for os. Vi stillede forslag om, at de 55 pct. skulle være 45 pct. Afvist. Vi gik frem i forhandlingerne og sagde: kan man så acceptere 50 pct. for dog at få et resultat? Afvist. Regeringen havde ingen forhandlingsvilje.

Den kommunale fradragsret: både af venstres oplæg, af det radikale venstres oplæg og af det konservative folkepartis oplæg fremgik det, at vi ønskede den kommunale fradragsret bevaret, også for at den kunne sikre en vis udligning mellem de højt beskattede kommuner og de lavt beskattede kommuner. De notater, vi fik, de beregninger, vi fik, forudsatte, at den kommunale fradragsret blev bevaret. Alt det, vi fik fra finansministeriet, forudsatte det; det stod direkte i forudsætningerne. Men da vi så kom til realiteterne fredag aften, så sagde man: ja men den kommunale fradragsret kan godt bevares, men kun for et par år, vort tilbud i den retning er tidsbestemt, det er midlertidigt, vi forbereder en ændret

[Poul Møller.]

byrdefordeling imellem stat og kommune, og så må den kommunale fradragsret forsvinde. Så var det klart at sælge vore stemmer for at få en ny ordning, der skulle være og vare et par år, det ville dog være meningsløst, og det havde vi dog ikke kunnet forsvare nogen steder.

Persontilskud: vi kritiserede udskrivningsloven, fordi den indeholdt persontilskud til 800.000 borgere i landet. Alle gav os i og for sig ret. Vi sagde: kan vi ikke ordne det over folkepensionen, invalidepensionen, enkepensionen? Kan vi ikke ordne det ved at forhøje børnetilskuddene yderligere? Kan vi ikke ordne det ved yderligere støtte til ungdommens uddannelsesfond osv.? Alle gav os ret. Men man ville bare ikke, man sagde, det kunne ikke lade sig gøre. Hvorfor det kunne lade sig gøre at indføre kontante persontilskud til 800.000 mennesker, men ikke lade sig gøre at forhøje folke-, invalide- og enkepensionerne, det begriber jeg ikke. Så sagde man: der er nogle mennesker, vi ikke dækker, som ikke er folke-, invalide- eller enkepensionister, som ikke har børn osv. Så sagde vi: ja men så all right, så lad os skære det ned til det; hvis vi derved kan nedskære antallet fra 800.000 til 100.000, der skal have kontante tilskud af staten, så er dog meget vundet.

Det var vort forhandlingstilbud, men det lykkedes ikke at rokke ved det; alle erklærede, at det var utilfredsstillende, det, der skulle vedtages, men det skulle vedtages alligevel! Så siger hr. Peter Nielsen: ja men det kan blive lavet om i løbet af de kommende år. Ja, det kan det naturligvis, når vi får en ny regering; det kan blive lavet om, men hvorfor skal man starte med noget, der er forkert, når det var lige så let at starte med noget, der var rigtigt? Og tror man, det er så forfærdelig let, når man nu starter med at give persontilskud til 800.000 mennesker, så til næste år eller til næste år igen at tage disse penge fra dem igen? Jeg tror det ikke. Jeg tror, man her sætter et system i verden, man føder et barn, der vil vokse sig stort og blive til et stort nyt tilskudssystem fra staten og blive en lækkerbisk i den kamp, som jo i virkeligheden ligger bag ved alt samarbejdet mellem socialdemokratiet og socialistisk folkeparti. Det ved vi jo alle her i salen:

det er jo et spørgsmål om, hvem der kan narre hvem, hvem der kan få hvis stemmer til hvad, således at man på næste valgdag kan få et nyt opgør imellem dem. Det ved vi jo alle. Alle de forblommede ord om, at man skal samarbejde osv. — man ved jo godt, at det er kamp, og dér er persontilskuddet en kassebold i denne kamp, som vi i hvert fald ikke vil give stemmer til.

Vi ønskede sambeskatningen ophævet. Vi ønskede særbeskatning i stedet for. Det lykkedes at nå en afklaring, troede vi, på disse ting, men hver gang tilføjede finansministeren sit: ja men alligevel; hver gang sagde han: ja men alligevel; det kan godt være, at det med enhedsskalaen ikke holder, at vi skal have 3 skalaer i stedet. Og vi ved jo godt, at meningen med de 3 skalaer er, at det vil sige en speciel skala for hustruer, der arbejder ude, at det er, at denne hustruskala skal være skrappere end den nuværende skala og end enhedsskalaen.

Opsparing: kapitalbindingsordningen skulle afskaffes. Vi ønskede den fastholdt, som alle vidste; vi kunne ikke give afkald på opsparingsordninger, som vi har i dag. Men vi var villige til at se på, om man kunne give en opsparingspræmiering over skatten i stedet for et nedslag i indtægten, så man reducerede skatten med et bestemt beløb i stedet for at reducere indtægten, og derved ville præmien blive lige stor, ligegyldigt hvor man befandt sig, på hvilket indkomstrin, men det lykkedes ikke i de 8 dage, disse forhandlinger stod på, og hvor vi erklærede os villige hertil, at få et udkast fra finansministeren til en sådan ordning; det lykkedes ikke.

Vi blev altså afvist, eller også blev vi henvist til uklarhed på alle disse punkter. Jeg ved godt, at en kendt professor har sagt, at næst klarhed er uklarhed det bedste. (*Morten Lange*: Det er mig!). Nej, jeg tror ikke, det ærede medlem er kendt som professor; med al respekt for hans svampforskning. Men se, uklarhed, det var det, man foretrak på de områder, hvor man ikke kunne komme videre, hvor man ikke blankt ville afvise os, og det var vi naturligvis ikke tilfreds med.

Vi oplevede, hvorledes betingelserne blev strammet; jeg har nævnt det for kommuneskattens vedkommende, hvorledes den fradragsret, vi troede vi havde fået, blev ind-

[Poul Møller.]

skrænket til at være en skueret. Vi så det med afskrivningsreglerne, da vi arbejdede på det, hvorledes vore muligheder for at øve indflydelse på dette område blev mindre for hver dag, der gik. Vi mødte en mur af modstand, af manglende forhandlingsvilje, og al vor forhandlingsvilje prellede af i hvert fald hele lørdagen igennem, for socialdemokratiet foretrak det snævre forlig for det brede forlig. 20 SFere vejede, når det kom til stykket, tungere end 47 radikale og konservative.

Hr. Aksel Larsen blev triumfatoren; hr. Per Hækkerup foretrak på sit ridt eller sin svømmetur over Rubicon at have følgeskab af hr. Aksel Larsen og hans. Det er ikke mange år siden, at hr. Per Hækkerup, tror jeg det var, kaldte hr. Aksel Larsen og hans følgeskab for marodører i arbejderbevægelsen, og nu da felttoget skulle gå mod Rom og hæren skulle af sted, så foretrak man at have marodørerne med i hærens rækker, og så må vi jo håbe på, at de ikke maroderer for meget.

Hr. Aksel Larsen triumferer. Jeg kan huske, fra jeg sad oppe på tilskuerpladserne som en stor dreng i begyndelsen af trediverne og hr. Aksel Larsen var kommet herind i tinget som formand for det kommunistiske parti, at da havde han sendt en skriftlig henvendelse til statsminister Stauning, og jeg kan huske, at Stauning svarede under finanslovedebatten: Alle henvendelser fra det ærede medlem vil blive smidt i papirkurven, og jeg har en stor papirkurv, og andet svar fik hr. Aksel Larsen ikke på sin henvendelse. Se, det var tider.

Jeg kan huske Hedtofts kamp, og det kan vi alle, i årene 1945-47, da hr. Aksel Larsen kom herind med 18 mand med sig, 18 mand, procentvis mere, end socialistisk folkeparti har nu, jeg kan huske, hvordan Hedtoft tog kampen op, ikke ved svaghed, ikke ved eftergivenesshed, ikke ved at gå på kompromis med dem, men ved at bekæmpe dem på hvert eneste møde, på hvert eneste diskussionsmøde overalt landet over.

Jeg kan huske i 1956, da H. C. Hansen stod i kampen mod hr. Aksel Larsen, da hr. Aksel Larsen her ude på slotspladsen etablerede situationens generalstab. Situationenes generalstab, den er nu afløst af en fælles generalstab, en fælles generalstab,

hvor socialdemokratiet har indlagt kapitulationsdokument. Hvad vi ikke havde fra Hedtoft og H. C. Hansen og fra Stauning, det troede vi vi havde fra Jens Otto Krag. Må jeg komme med nogle korte citater.

Den 6. september 1964, forud for valget i 1964, udtalte statsminister Jens Otto Krag:

„Der bliver heller ikke gennemført særlovgivning sammen med Aksel Larsen på tværs af det øvrige folketing. Og de fantasier, han har om, hvad han kan komme til at betyde i dansk politik, kan man roligt se bort fra. Så længe jeg står for styret i det danske socialdemokrati, bliver der ikke noget af det.“

Hvem står nu for styret i det danske socialdemokrati?

Den 13. juni 1965: statsminister Jens Otto Krag på socialdemokratiets kongres:

„Jeg har afvist at danne regering med dette splittelsesparti. Jeg har afvist, at dette parti gennem aftaler eller håndfæstninger skulle bestemme over vor politik.“

Hvem har man nu indgået aftale med, og hvem har nu givet håndfæstning?

Statsminister Jens Otto Krag i B.T. den 21. marts 1966:

„Jeg understregede, at SF naturligvis kunne stemme for regeringens forslag, men at socialdemokratiet må føre sin egen politik uden at være afhængig af SF.“

Hvem er man nu blevet afhængig af?

Statsminister Jens Otto Krag i TV søndag den 20. november 1966:

„Lad mig sige det helt klart — og det skal også være et svar til Aksel Larsen — han får ingen chance for at bestemme min regerings politik.“

Hvem gav han nu frivilligt en chance i sidste uge?

Socialistisk folkepartis og socialdemokratiets fællesudtalelse af 12. marts 1967 er svaret herpå:

„For at sikre den nødvendige orientering mellem de to partier om lovgivningsarbejdet og dets forberedelse oprettes et kontaktudvalg, bestående af tre repræsentanter for hvert parti.“

Den socialistiske generalstab er etableret. Hvad er der egentlig sket med det brede folkelige socialdemokrati? Hvor er de henne, jeg havde nær sagt de store og

[Poul Møller.]

små, men hvor er de henne, hele den del af socialdemokratiet, der var tilhænger af en midtsamlende politik? En lille venstrefløj af teoretikere har fået en stigende indflydelse. Ser man på dette store parti, mindes man snart historien om halen, der svinger med hunden. Jeg ved da også godt, at LO påvirker for at få ro i fagforeningerne og ro på arbejdspladserne, men har det ikke altid været socialdemokratisk regeringspolitik, at regeringen var ikke kun arbejdspladsernes regering, regeringen var ikke kun fagforeningernes regering? Er det frygten, der har gjort socialdemokratiet så svagt? Er det frygten, der har lammet socialdemokratiets politiske vilje? Er det svaghed og opportunisme, der nu fører partiet ud i det venstreorienterede eventyr? Per Hækkerup, undskyld, hr. Per Hækkerup, kaldte en gang hr. Aksel Larsen en slange, men har man nu ikke næret den ved sin brede barm og ved hans brede barm, så den nu æder sig længere og længere ind i socialdemokratiets marv?

Bør statsministeren ikke bare af og til overveje, om denne linje er rigtig? Bør andre socialdemokrater ikke gøre det bare af og til? Hvor mange gange kan en statsminister tåle, at det offentligt slås fast, at hans ord ikke står til troende? Hvor mange gange kan ordene devalueres, uden at de mister enhver betydning, og hvor ofte kan det politiske liv tåle det? Det er jo klart for enhver, at statsministeren under disse forhandlinger over for i hvert fald det konservative folkeparti, og jeg tror også over for det radikale venstre, spillede med fordækte kort. Man holdt os hen i skinforhandlinger fredag og lørdag, indtil aftalen med socialistisk folkeparti var klappet og klar og sluttet og konfirmeret.

Jeg ved godt, at statsministeren på sit hovedbestyrelsesmøde har henvist os, der der sad ved forhandlingerne efter hans invitation, til, at vi kunne bare læse i aviserne. Kan man det? Kan man, efter at hr. Per Hækkerup og hr. Jens Otto Krag har indbudt os til forhandling om de skattepolitiske problemer, blot sige: I kunne jo bare læse i aviserne, at vi forhandlede med socialistisk folkeparti ved siden af? Var det dog ikke rimeligt, om man havde givet redegørelsen i de forhandlinger? Kan det

give tillid til at gå til et sådant forhandlingsbord, når vi skal sidde og læse i aviserne, at man forhandler med andre vedrørende de samme affærer? Ikke efter min opfattelse. Det er jo udtryk for, jeg vil nødig bruge stærke ord, men det er jo udtryk for arrogance at henvise forhandlingspartnere til at kunne læse i aviserne, hvad det er, man sidder og forhandler med andre om. Jeg var ikke klogere, end at det, man forhandlede med socialistisk folkeparti om, var et forsøg på at få socialistisk folkeparti til at acceptere et bredt forlig. Enten er det så ikke lykkedes, eller også har man forhandlet helt andre ting med dem, som det også fremgår af den generalstab, der nu er oprettet.

Jeg mener, at det var statsministerens, hans ministres og hans partis pligt at informere os, ikke pressens. I det hele taget synes jeg, at statsministeren i de senere år har udviklet en fantastisk forkærlighed for de kuplignende metoder. Og når man bebrejdes noget, så kender han kun til én ting, det er modangreb. Han taler om sin langmodighed og sin tålmodighed; alle, der kender statsministeren her, ved jo efterhånden, at han er aldrig mere langmodig eller tålmodig, end indtil han har sit flertal hjemme, hvor snævert det end er. Så er hans tålmodighed færdig, og det har vi jo masser af eksempler på fra de senere år. Men lad derfor være med at bruge disse ord; hvis vi skal prøve på at arbejde herinde i dette ting, så lad os huske ordet, at hykleri er lastens hyldest til dyden.

Aksel Larsen: Der er meget, der tyder på, at de tre borgerlige partier, der har deltaget i udvalgsarbejdet, først nu begynder at forstå, at der skete noget i dansk politik før valget i fjor og ved valget den 22. november 1966. Den 10. maj 1966 brast forslagene på at lave et firkantet skatteforlig, det påtænkte og af de borgerlige partier så hedt attråede momsforlig blev ikke til noget, og vi i socialistisk folkeparti er, som vi tidligere har sagt, meget tilfredse med, at vi var med til at vælte det. Regeringspartiet gav igennem sommeren og efteråret 1966 klar besked om, at det nu ville tilstræbe en skattereform i overensstemmelse med socialdemokratiets grundsynspunkter og dets politiske program af 1961, indeholdende

[Aksel Larsen.]

kildeskat, afskaffelse af skattefradragsreglen, effektivisering af skatteligningen, afskaffelse af afskrivningsreglernes vildskud, oprydning i junglen af urimelige asociale fradrag på selvangivelsen, alt sammen i det væsentlige i overensstemmelse med de tanker, socialistisk folkeparti fremførte i sit Elsehovedprogram af 1959, og som vi yderligere har udbygget siden. Forbundet hermed og som led i dette ønskede regeringspartiet merværdiafgiften, momsen kaldet.

Vejen til gennemførelse af alt dette åbnedes ved valget den 22. november 1966, hvor de borgerlige partier mistede flertallet her i tinget og socialdemokratiet og SF tilsammen opnåede flertal. At de radikale derefter måtte anses for forpligtet til at medvirke ved skattereformen, er efter dette partis før valget fremlagte politik klart. Straks efter valget erklærede det konservative folkeparti sig beredt til at stemme for såvel kildeskat som skattefradragsreglens afskaffelse, og venstre har jo senere, det må erkendes, meget tøvende sagt noget lignende.

Stillingen i dag viser, at de tre partier helst vil glemme disse løfter. Efter valget tilkendegav de to partier, der i dag har flertallet i tinget, at nu ville vi gennemføre den politik, der på indenrigspolitikens område var formuleret i det såkaldte protokolat af 26. november 1966 og i statsministerens åbningstale ved det nye folketingssammentræden. Der var skabt et flertal herfor, og naturligvis kunne dette flertal ikke lade sine væsentlige fælles programpunkter falde eller kastrere.

Resultatet af alt dette behandles her i dag ved anden behandling af de fire skatte-lovsforslag. Det er interessant at konstatere, at nu vil venstre, de konservative og de radikale ikke være med til afskaffe skattefradragsreglen, de vil ikke være med til at begynde oprydningen i fradragsjunglen, de vil fortsat kæmpe for de store indkomsttageres skatteprivilegier; det er ganske interessant, at de borgerlige partier nu som tidligere har så travlt med at appellere til folks kærlighed til deres pengepung i stedet for at interessere sig for, hvad der er nødvendigt for dette land, og hvad der gavner dets befolkning som helhed.

Ja, ganske vist vil de konservative nok stemme for kildeskatten, men i fællesskab modsætter de tre partier sig momsen med en fanatisme, der næsten er større end den, hvormed de før den 10. maj kæmpede netop for denne omsætningsskat. Det var det, der var alfa og omega i deres påståede skatte-reform, og det fremgår også af de taler, vi allerede har hørt her, at de ville nok være med til momsen, hvis den kunne blive et led i en såkaldt skattereform, hvorved man sikrede sig, som det siges af de konservative i deres afsnit af betænkningen, at skatten på arbejde og forbrug blev lettet, medens der blev lagt større vægt på forbrugsskat-terne.

Dette med skatten på arbejdet og forbruget skal jo tages med et korn salt; dermed menes, at man ville have lettet indkomst-skatteerne for dem med de større og de helt store indtægter, og den vrede, man nu giver udtryk for her fra talerstolen, ja, den belyser jo kun, at det, man i særdeleshed er utilfreds med, det er, at i det omfang der sker en ændring af skatteskalaerne, vil denne ændring medføre, at de med de små og mellemstore indkomster bliver mere retfærdigt beskattet, end de blev før. Dette standpunkt søger de tre nævnte partier at camouflere gennem et røgtæppe af detailkrav og påstande om, at de er blevet politisk belukset; vi har hørt hr. Poul Møller tale harmdirrende om dette.

Må jeg have lov til at sige til hr. Poul Møller og til tinget og offentligheden, når hr. Poul Møller nu har bragt dette så indgående frem: det er rigtigt, at der har været forhandlinger imellem socialdemokratiet og socialistisk folkeparti; det er rigtigt, at disse forhandlinger er blevet ført sideløbende med de forhandlinger, der førtes mellem 4 partier, men det er ikke rigtigt, at de radikale og de konservative kun kunne blive underrettet om disse forhandlinger igennem aviserne; de vidste udmærket, at de fandt sted; det er måske endda dette, der har gjort dem interesseret i at koble sig ind i forhandlingerne.

Hr. Poul Møller beklager sig nu over, at der var ting, vi havde talt med regeringen om, som man ikke fik oplysninger om. Når denne påstand fremsættes, er jeg nødt til — selv om man vel egentlig helst skulle undgå at komme ind på, hvad der er talt om i, om jeg så må sige, private partiforhand-

[Aksel Larsen.]

linger — er jeg nødt til for historieskrivningens skyld at gøre opmærksom på, at henimod afslutningen af disse forhandlinger begyndte statsministeren at redegøre for, hvad han havde talt med SF om, og blev afbrudt fra konservativt hold med spørgsmålet: vedkommer det skattereformen? Og det må jo erkendes, at det gjorde det ikke; det var boligfond og forskellige andre ting ... (Ninn-Hansen: Det er helt forkert!). Ti stille! Jeg kan da godt forstå, at statsministeren over for et sådant spørgsmål måtte tie stille, og det er ikke ganske forkert! Jeg skulle ikke have sagt dette, hvis ikke hr. Poul Møller netop havde kørt sit angreb frem, sådan som han gjorde det.

Hvad angår det, der kan siges at have forbindelse med skattereformen, altså dette med mejeriprodukters pris, dette med den kollektive trafik, dette med aviserne, dette med radio- og TV-branchen, så er det naturligvis noget, som hvert enkelt parti kunne og kan tage stilling til, og da vi talte om dette i det såkaldte ordførerudvalg, kunne man jo have sagt: vi vil være med til dette eller hint; det var konkrete ting at tage stilling til; men det havde overhovedet ikke nogen interesse på det tidspunkt. I det omfang disse partier under de hidtidige forhandlinger lod, som om de alligevel var villige til at medvirke, forsøgte de at forsinke det hele, helst at skyde reformen ud på ubestemt tid; man forlangte som betingelse for at medvirke til skattefradragsreglens afskaffelse, at den i hvert fald skulle skubbes et år yderligere ud, til trods for at alle saglige argumenter talte for at få det gennemført så snart som muligt, så man ikke skulle have et dobbelt sæt overgangsvanskeligheder i 1969.

Måske var det radikale venstre mest effektivt. Det kom i den tolvte time med et helt nyt forslag til kildeskatteordning, smed det på bordet og forlangte, at det skulle tages op til alvorlig debat og erstatte det forslag fra regeringen, vi kender, om jeg så må sige, til hudløshed. Ja, jeg skal ikke her komme nærmere ind på dette forslag og dets kumulative princip; men jeg må sige, at der havde været tid nok til igennem de sidste par år for det radikale venstre og dets skatteeksperter at regne dette ud, så man kunne være kommet med i hvert fald

tanken om det, men det kom først på et tidspunkt, hvor man vidste, at så kunne det kun virke forsinkende. Jeg kan da ikke bebrejde regeringen, at den modsatte sig det, så meget mere som alt tyder på, at det formodentlig ville være umuligt fra 1969 at overgå til kildeskat, hvis man skulle anvende dette kumulative princip, som kun kan anvendes med en meget vidtdreven indsats af datamaskiner og det til fodring af datamaskinerne nødvendige skolede personale. Dermed er princippet ikke afvist; hvis man efter indgående overvejelser skønner, at dette princip er det rigtige og bør praktiseres, så vil det være muligt at overgå til dette princip, at ændre kildeskattens praktisering, men jeg er aldeles overbevist om, at det ville ikke være muligt med den korte frist, der er.

Ja vel, vi ved det udmærket, og man behøver såmænd ikke i den grad at gøre opmærksom på det her, at socialistisk folkeparti agter at stemme for momsen, også selv om vi ikke mener, det er nogen god skat. Lad mig så imidlertid for en ordens skyld gøre opmærksom på, at vort parti aldrig i sine skatteprogrammer, aldrig i sine skatteudtalelser, aldrig i sine politiske udtalelser har sagt, at vi under alle omstændigheder ville stemme imod en merværdiafgift.

Vi har sagt, at vi ønsker ikke blot det først fornødne og det væsentlige: en reform af den direkte beskatning med genskabelse af progressionen, men vi ønsker også en reform, en rationalisering, en kulegravning, om man vil, af hele forbrugsbeskatningsområdet. Vi havde ønsket dette foretaget, før der toges stilling til moms eller ikke-moms; men tiden siden valget er gået med langtrukne og arbejdskrævende forhandlinger, hvorfor dette må gøres og vil blive gjort senere, men vil blive gjort snarest muligt.

Provenuet af momsen vil i det væsentlige blive brugt til lettelse af indkomstbeskatningen for de lave indkomster og for mellemindkomsterne; herom kan man se regeringens skitse til grundskala og til sociale kompensationer. Det er jo dette, venstre, de konservative og nu også det radikale venstre ikke kan lide; derfor stemmer de imod momsen, og derfor modsætter de sig skattereformen.

Dette betyder ikke, at socialistisk folke-

[Aksel Larsen.]

partis gruppe med glæde, endsige begejstring, stemmer for momsens, tværtimod, men vi ser på helheden. Vi ser på, hvad der som helhed opnås. Vi vejer fordele og bagdele mod hinanden, og resultatet er for os, at fordelene så afgørende er størst. Vi får den skattereform, vi har kæmpet for i så mange år. Dens betydning er meget, meget stor. Vi får indledt et omfattende og vidtgående reformarbejde, ikke blot hvad angår skatte- lovgivningen, og hvad dermed står i forbindelse, vi får en boligfond, vi får en jord- lovgivning med bekæmpelse af jord- og grundspekulation, som er af den størst mulige betydning for bremsningen af inflationen. Jeg efterlyser de borgerlige partiers iver i kampen mod inflationen; den mærker vi intet til nu, men i foråret hed det sig, at det var det væsentlige, det alt- overskyggende, alt andet måtte vige for kampen mod inflationen. Den er der mulighed for at indlede nu. Vi får en lovgivning i overensstemmelse med protokollatet af 26. november med den gunstigste virkning for hele samfundsudviklingen, for økonomi, investering, beskæftigelse, boligbyggeri og meget andet.

Der er dem, der har ment at kunne slå politisk mønt af, at der i aftalen mellem os og socialdemokratiet intet står om udenrigspolitikken og intet står om forsvars- udgifterne og deres nedsættelse. Men kan man blive forbavset over det? Dette er ikke forhandling om dannelse af en fællesregering, dette emne har overhovedet ikke været inde i forhandlingerne, det har ikke været drøftet, det har ikke været nævnt med et ord, det har ikke været inde i nogen af de forhandlende partiers tanker. Men det er da ganske givet, at når vi interesserer os for at få gennemført en skattereform og for at få gennemført andre reformer på det indenrigs- politiske og økonomiske område, så sætter vi dette i forgrunden, og så ser vi med en vis sindsro på, at der naturligvis er områder, hvor vore to partier var uenige og fortsat er uenige. Vi har ikke forpligtet os til at være enige om alt. Det er to selvstændige partier, men de har truffet en aftale om, hvad de er enige om, og det agter de i fæl- skab at arbejde for. Alt dette har vort parti overvejet, og det har ført til, at vi stemmer for momsens, som vi ikke kan lide,

fordi vi sammen med momsens og i fælles- skab med socialdemokratiet opnår alt det andet.

Altså, for at gøre det klart — man må undskylde, at jeg tillader mig at opsummere det, men der skal ingen tvivl være — vi stemmer for momsforslaget, for kildeskattefor- slaget, for udskrivningsloven, for loven om kommunal indkomstskat og for de ændrings- forslag til lovforslagene, finansministeren har stillet, eller som vi stiller sammen med rege- ringspartiet.

Vi har herved opnået, at momsprocenten ikke kan ændres, medmindre der er enighed herom mellem vore to partier. Det kalder hr. Poul Møller en håndfæstning. Det ville være en håndfæstning, hvis vort parti havde sagt: vi vil ikke være med, medmindre I går ind på dette, og det skal være os, der be- stemmer; men det er noget, de to partier i fællesskab er blevet enige om, og jeg tror, man i dansk politik og i dansk parlamen- tarisme kender talrige tilfælde, hvor to partier, der indgår i et samarbejde, naturlig- vis også — hvis jeg må bruge dette folke- tingsudtryk — tager højde for den slags.

Vi har opnået, at kompensationerne for momsens kan pristalsreguleres; vi har opnået, at mejerivarer ikke fordyres, selv om de belægges med moms. Og nu bebrejder man os gud hjælpe mig også, at mejerivarer ikke stiger i pris; det er efterhånden svært at gøre visse mennesker tilfreds.

Vi har opnået, at den kollektive trafik ikke belastes med udgående moms, og jeg er særdeles tilfreds med dette, ikke blot af hensyn til trafikken i de større byer i landet, men også fordi udgående moms på den kollektive trafik, sporvogne, busser, rute- biler, taxier osv., jo ville bevirke det, man skulle undgå, nemlig en forvriddning i favør af den individuelle trafik. Den udgående moms på den kollektive trafik lægges jo i alt væsentligt — hvis jeg må udtrykke det populært og forståeligt — på manden bag rattet. Manden bag rattet er ikke momset i privatbilen, og vil man undgå en forvrid- ning, så må man undtage den kollektive trafik, og jeg er glad for, at det sker.

Vi har opnået, at aviserne delvis fritages for moms. Vi har opnået, at radio- og TV- produktionen ikke fordyres eller vanskelig- gøres af momsens, og her har vi taget i betragtning, at netop denne branche har

[Aksel Larsen.]

været ude og er ude for betydelige vanskeligheder, og vi ønsker ikke at gøre disse vanskeligheder større. Her var et konkret område, hvor det virkelig var nødvendigt at gøre undtagelser.

Vi har opnået, at hele punktskatteområdet snarest optages til revision og reform. Vi beklager naturligvis, at man ikke opnåede noget på andre områder; jeg kan nævne røgvarerne, jeg kan nævne restaurantskatten, og jeg kan nævne skatten på elektriske pærer og sikringer. Men jeg må jo indrømme, at efter de håndfaste kendsgerninger, finansministeren har kunnet forelægge os, kan vi se, at der i hvert fald ikke i det første år kan blive råd til, om jeg så må sige, at give yderligere, for staten skal jo også leve, og derfor har vi affundet os med, at dette må vente, til vi kan foretage den omtalte almindelige kulegravning og revision af hele forbrugsbeskatningen.

Vi har opnået, at momsregningen skal ske efter leverance- eller fakturametoden, og jeg forstår da så godt, at man nu er utilfreds med dette, men det er jo ikke noget, vi har opnået ved at stille noget krav til regeringen; det er noget, regeringen selv er blevet klar over, fordi det har vist sig, og her har man jo gennemgået tingene i skatte-departementet, at hvis man tillod betalingsmetoden, ville det gøre det uhyre vanskeligt at udnytte monsen til det, den kan benyttes til, nemlig at styrke skatteligningen, således at skattevæsenet får større muligheder for, at alle eller i hvert fald flest muligt i forhold til de skatteskalaer, der måtte blive fastsat, bliver beskattet i forhold til hele deres indtægt.

Vi har opnået — det er selvfølgelig ikke i særlig grad vor fortjeneste — at kildeskatten gennemføres, at skattefradragetsreglen endelig forsvinder, og jeg føler trang til en personlig bekendelse, selv om jeg har fremsat den før fra denne talerstol: jeg anser alene dette for et så kolossalt fremskridt, at hvis jeg blev nødsaget til at give noget for det, så ville jeg godt gøre det.

Vi har opnået, at andre urimelige fradrag afskaffes, bl. a. indskud på kapitalbindingskonti. Ja, jeg har hørt talerne om, og jeg kender agitationen om, at nu vil man altså bremse opsparingen, og at de forenede socialistiske partier er fjender af opsparin-

gen, og dermed vil de bringe Danmark nærmere til bankerotten. Det hører ingen steder hjemme. Efter de opgørelser, der har kunnet forelægges os, er det sådan, at der i januar måned 1966 er oprettet kapitalbindingskonti på tilsammen over 900 mill. kr. Hver enkelt af disse kapitalbindere kunne trække deres indskud på kapitalbindingskonto fra på deres selvangivelse. Hvis man kender en lille smule til skatteberegninger, kan man sige sig selv, at det vil koste det offentlige, staten og kommunerne, antagelig 700 mill. kr. i skatteprovenu, hvilket vil sige, at hvis der overhovedet er foregået nogen privat opsparing, så er den højst på 200 mill. kr., og de 700 mill. kr. betales af staten og kommunerne eller rettere sagt af andre skatteydere.

Jeg tror, det er på tide at holde op med at begunstige den private opsparing på den måde, at det er staten og kommunerne, der betaler den, men privatfolk, der stikker pengene i lommen i form af skattelettelser. Jeg ved godt, at man vil drive den agitation, man driver, at det er jo så synd for lønmodtagerne, for statistikken viser, at der er et flertal af dem, der binder penge på kapitalbindingskonto; det er muligt, at det er lønmodtagere, nogen nøjagtig statistik findes ikke, men der er mange forskellige kategorier af lønmodtagere, for det er mærkeligt nok ikke alle lønmodtagere, der har den samme løn eller det samme levestandard, og det skal nok vise sig, at hvis der virkelig er foregået nogen reel opsparing, så er det dem med de store lønindkomster, der har foretaget den.

Enhver ved jo i øvrigt, at det er i de fleste tilfælde ikke ubetinget nødvendigt at foretage nogen egentlig opsparing, men man kan opnå skattelettelsen alligevel ved en binding af visse penge på kapitalbindingskonto, en binding, som kun repræsenterer en fiktiv opsparing. Jeg kunne i denne forbindelse have lyst til at erindre om, hvad hr. Hilmar Baunsgaard har sagt for et års tid siden om, at disse opsparingspræmieringsordninger i virkeligheden ikke er andet end et påskud til at skaffe visse folk skattelettelser på andres bekostning, og der var hr. Hilmar Baunsgaard imod ud fra sit grundprincip i så henseende: at man skal ikke betale sin nabos skat.

Endelig må jeg om dette sige, at det store

[Aksel Larsen.]

argument, jeg har hørt for, at muligheden for opsparing på kapitalbindingskonto med følgende skattelettelse burde holdes åben, det er dette, at de stakkels lønmodtagere har ikke de fradragsmuligheder, som andre end lønmodtagere har. Det synes jeg ærlig talt burde animere os til at sikre, at der ikke er nogen, der har urimelige fradragsmuligheder, som lønmodtagere ikke har. Man skal ikke skaffe ligevægt ved at sige: nu giver vi nogle en uberettiget fordel, så må vi afbalancere den ved at give andre en lige så uberettiget fordel.

Jeg er glad for, at vi i denne forbindelse også er blevet enige om, at nu skal man holde op med den trafik med, at gaver til veldædige og såkaldt samfundsnyttige formål er fradragsberettigede på selvangivelsen. Jeg tror, det er de færreste, der ved, hvad det drejer sig om, men der er af finansministeriet i medfør af gældende lovgivning udarbejdet en liste på 700 forskellige foretagender, indsamlinger, komiteer osv., som kan modtage gaver, der bevirker, at de, der giver gaverne, kan trække beløbene fra på deres selvangivelse. Meget af det kan selvfølgelig siges at være samfundsnyttigt; det mest samfundsnyttige mener jeg nu burde staten tilgodese direkte, ikke ved at give skattelettelse til visse folk; men vi er jo helt ude på overdrevet, når der ikke kan bygges en idrætshal i dette land, uden at det skal give bidragyderne mulighed for at nedsætte deres skattetilsvær, eller når man, nej, undskyld for resten, jeg tror nok, at monumentet for den jyske hingst er rejst, men så har man til gengæld fået en konto ind på listen, der hedder: indsamling af penge til at foretage en afstøbning af Ymerbrønden i Fåborg. Mon man ikke må erkende, at vi er kommet for langt ud?

Vi har opnået, at afskrivningsreglerne strammes. Forslag herom ligger til behandling i folketinget, og det vil jo sikkert blive gennemført, måske med visse modifikationer, men det er i hvert fald en stramning, som ikke vil skade det sunde erhvervsliv. Vi

har opnået, at skatteligningen effektiviseres, og jeg vil benytte lejligheden til at takke finansministeren for hans arbejde med dette og sige, at jeg er klar over, at det er i ganske god gænge, og det kan jo ikke genere nogen; måske kan det genere nogle på pengepungen, men det burde ikke kunne genere nogen, at de kommer til at betale skat i nærheden af, hvad de burde betale.

Vi har opnået, at der bliver indført en glidende progressiv skatteskala, som sammen med alt det andet giver en bedre social balance. Og lad mig sige noget om dette med balancen, for det er jo sådan, at der eksisterer endnu noget af et dogme eller måske rettere en doktrin i store dele af befolkningen, ikke mindst blandt socialdemokratiets og vore vælgere: at indirekte skatter er noget afskyeligt noget og direkte skatter er det eneste velsignelsesrige. Jeg tror, at det synspunkt er forældet, ja, jeg er ganske klar over, at vi kunne ikke klare os uden forbrugsskatterne, som giver mellem 9 og 10 milliarder kroner om året, og der er ingen, der drømmer om at afskaffe dem eller afskaffe dem alle sammen. Men lad mig samtidig sige, at det drejer sig ikke først og fremmest om balancen mellem direkte og indirekte skatter, selv om jeg er opmærksom på, at netop i de sidste par år er denne balance blevet forskudt til fordel for de direkte skatter, sådan at forstå, at de direkte skatters provenu udgør en større procent og de indirekte skatters provenu en mindre procent af statens indkomster. Jeg tvivler sådan set ikke om, at når denne skattereform er ført igennem og virker — der går et par år — så vil der komme et betydeligt større provenu af de direkte skatter, end man i øjeblikket kan se eller forudse, men det er jo så fremtid. Men det, det drejer sig om, er den sociale balance, og det, der også bevirker, at vi kan forsone os med moms eller i hver tilfælde stemme for den, er dette, at vi kan se, at provenuet i alt væsentligt bruges til at lette skatterne for dem med

[Aksel Larsen.]

de lave indtægter og i den nederste halvdel af mellemindkomsternes gruppe; og som jeg allerede har sagt, er det netop det, der bevirker, at de borgerlige partier nu har mistet deres kærlighed til momsens og er blevet modstandere af den.

Vi har videre gennem de aftaler, der er truffet med regeringspartiet, fået sikkerhed for, at vi i dette land vil få en tidssvarende jordlovgivning, og at der gribes ind mod jord- og grundspekulationen, at der kommer en virkelig kapitalvindingsafgift, og at der oprettes en offentlig boligfond; alt dette får os altså til at sige, fordi vi ved, at dette er det resultat, der enten bogføres i dag, eller som vi kan regne med kan bogføres i fremtiden, at så vil vi stemme for de fire lovforslag, der er sat til anden behandling her i dag.

De partier, der, som vi nu har hørt, ikke vil være med til skattereformen, er vrede over, at de ikke kom med i et forlig. Ja men jeg er nødt til at sige, at det er deres egen skyld; deres indsats dels i udvalget, dels under, skal vi kalde det de firkanterede partiforhandlinger, der er blevet ført, bestod jo i et politisk spil sorteper, hvor det faktisk var umuligt at få klar besked af dem, om de ville være med eller ikke være med; de tabte spillet; det var dem, der startede det, og de kan ikke i den anledning rette bebrejdelser mod regeringen.

Hvad var egentlig det endelige og ultimative krav, man stillede fra de borgerlige partiers side eller fra de radikales og fra de konservatives side? Ja, man sagde ikke, det var et ultimatum; man ville ikke bruge ordet, men det var et ultimatum. Man ville have et skatteloft lagt så lavt, så man kunne sige sig selv, at indkomstskatternes provenu blev ringe, og det eneste sted, man ikke ville lægge loft, det var over de indirekte skatter. Man krævede oven i købet et loft over, hvad staten måtte kunne få ind af indkomstbeskatningen, ikke blot et skatteloft i den forstand, at ingen måtte beskattes til mere end 45 pct. af sin bruttoindkomst, i hvert fald hvad angår skatter til staten, men man forlangte en aftale med regeringen om, at den påtænkte skatteskala højst måtte anvendes med 90 eller maksimum 95 pct., uanset om statens

finansbehov skulle blive større. Ja men sådan et krav kan naturligvis ingen regering honorere, den ville binde sig selv, det ville blive umuligt for den at arbejde. Ingen kan forudse, hvad statens finansbehov bliver. Ja, vi kan forudse det i store træk, men der kan melde sig udgifter, som vi ikke i dag kan forudse, og så må naturligvis regeringen og folketinget være frit stillet.

Man er så vred over det aftalte samarbejde mellem regeringspartiet og socialistisk folkeparti. De, der er vrede over det, glemmer, at de selv havde det store taktiske mål med deltagelsen i forligsforhandlingerne dels at gøre skattereformen til en karikatur, dels at spænde socialistisk folkeparti ud, helst forbyde regeringen ethvert samarbejde med et parti, der dog vistnok står den adskilligt nærmere end de borgerlige partier.

Vi har hørt debatten her i dag, og jeg tror, at intet øje var tørt, da hr. Henry Christensen talte om statsministeren, Cæsar og Brutus, og jeg tænker mig, at hele salen hulkede, da han rettede sin gribende appel til SF-gruppens medlemmer om dog endelig at stemme imod momsens sammen med de borgerlige partier og derved bringe regeringen til fald. Med andre ord, han tiggede og bad SF-gruppen, om vi dog ikke ville fungere som Brutus og være med til at dolke denne regering, så de borgerlige kunne komme til. Det skulle ske her i senatet, undskyld, her i folketinget. Vi kan ikke gøre dem den tjeneste. Man kan spare sig sådanne appeller.

Man kan forsøge at forstå det, som man dog er begyndt at forstå, at vi lever i en ny tid. Nu gennemføres den største og rigtigste skattereform, Danmark har set, og den kan gennemføres, fordi socialdemokratiet og socialistisk folkeparti har fået flertal i folketinget. Så kan man fra anden side nok så mange gange sige: ja, men hvordan er det med stemmeprocenterne? I havde jo til sammen kun 49,1 pct. af de afgivne stemmer. Ja, hvis man fra den side vil tælle de uafhængiges stemmer med, må man naturligvis gerne for mig, det kunne jo se ud, som om man har nærmet sig de uafhængige, og at de uafhængige sådan set ikke savnes her i tinget, når det drejer sig om at få en reaktionær politik repræsenteret. Men om man vil gå så langt, at man også tæller retsforbundets stemmer med, ja, det tvivler jeg dog allige-

[Aksel Larsen.]

vel på. Sandheden er jo, at de 3 partier til den side i salen også sammen med liberalt centrum ikke har flere stemmer end de 2 partier, der nu har truffet en aftale om skattereformen og om visse andre problemer. Men i øvrigt er det naturligvis flertallet her i folketinget, der må være afgørende, og det har man jo da også erkendt; det med stemmeprocenterne var kun noget, der skulle siges.

Vi får nu påbegyndt den skattereform, dette land trænger til, og denne skattereform bliver — det er enhver klar over — indledningen til en reformperiode i dansk lovgivning, større og mere vidtrækkende end reformerne efter systemskiftet i 1901.

Hilmar Baunsgaard: Når engang historikerne skal til at beskæftige sig med den episode, som i dag når sin foreløbige afgørelse, vil denne episode formentlig også til den tid blive betegnet som momsforliget. Men jeg tror ikke, det vil være de skattemæssige problemer, der vil interessere eftertiden mest. Det vil utvivlsomt blive episodens politiske indhold, der vil interessere eftertiden, og spørgsmålet vil først og fremmest blive: hvad var det, der fik socialdemokratiet til at forlade mulighederne for at opnå en bred tilslutning til det, som man nu gerne selv vil kalde en stor skattereform? Hvad var det, der i sidste øjeblik fik socialdemokratiet til at svinge fra den saglige forhandlingstone til det politiske ultimatum? Eller for at sige det med et Per Hækkerupsk udtryk: hvad var det, der pludselig fik socialdemokratiet til at majorisere?

Vi, der har deltaget i udvalgsarbejdet, ved, at det ikke skyldtes manglende mulighed for et sagligt forlig. Der var ikke større afstand mellem parterne, end at om blot forhandlingsviljen hos socialdemokratiet havde været fastholdt fra fredag aften til lørdag, kunne den brede politiske tilslutning til skattereformen være opnået. Socialdemokratiet ville det ikke sådan, og da der ikke var den store saglige afstand, må det altså være politiske motiver, der ligger bag ved den pludselige ændring. Der må jo være meget stærke motiver, siden socialdemokratiet og statsministeren indlod sig på en handle måde, man ikke selv kan anse for at være rimelig eller korrekt.

Jeg har set referaterne i pressen af den

redegørelse, statsministeren gav det socialdemokratiske hovedbestyrelsesmøde mandag eftermiddag. Referatets rigtighed forudsat har statsministeren givet en redegørelse, hvis manglende forbindelse med det faktiske handlingsforløb savner sit sidestykke. Der blev gennem redegørelsen tegnet et billede, som ligger så langt fra virkeligheden, som tænkes kan. Jeg forstår i og for sig godt, at statsministeren gjorde, som han gjorde i mandags, for skulle jeg karakterisere statsministerens handle måde i de afsluttende forhandlinger mellem de 4 partier, måtte jeg jo ty til den sprogbrug og til de samme udtryksformer, som statsministeren anvendte over for det ærede medlem hr. Aksel Larsen før valget, og så løber man som bekendt en risiko for at nærme sig grænsen for det, som folketingets forretningsorden tillader.

Det ærede medlem hr. Peter Nielsen sagde: der er jo ikke noget borgerligt alternativ til regeringens skatteforslag. Åh nej, hr. Peter Nielsen må kalde det, hvad han vil; der er i hvert fald et radikalt alternativ. Det ærede medlem hr. Peter Nielsen siger: vi har snakket skattereform i 15 år uden at få det, hvorfor? Jeg tror, det ærede medlem skal prøve at sammenligne det, man nu kalder socialdemokratiets skattereform, med det, man havde mod til at fortælle vælgerne før valget, så finder han selv en del af forklaringen og en del af svaret på sit spørgsmål.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen siger nu, at ingen af de andre 3 partier, heller ikke det radikale venstre, vil afskaffe skattefradragreglen. Man kunne spørge sig selv: hvor ved han det fra? Mig bekendt er det spørgsmål ikke til afgørelse i dag, det er end ikke til afgørelse i forbindelse med udvalget her, men han ved, at det radikale venstre har fastholdt sin indstilling gennem hele udvalgsarbejdet.

Men nu vel, nu ser man altså for første gang det socialistiske mindretal i befolkningen manifestere sit flertal i folketinget. Det har man selvsagt sin frie ret til at gøre, men alligevel må det beklages, at man har fundet det rigtigt at gennemføre en så stor lovgivning, som der her er tale om, med så spinkel en majoritet.

Det skyldes som sagt ikke, at der ikke var villighed til at tage et medansvar hos

[Hilmar Baunsgaard.]

nogle af oppositionspartierne. Denne villighed var til stede. Der var heller ikke tale om, som man nu bagefter hævder det, at de 3 oppositionspartier havde samstemt deres politik, så man ikke kunne forhandle åbent. Tværtimod, det blev jo fra starten ganske klart, at venstre bedømte situationen anderledes end det konservative folkeparti og det radikale venstre. Og mellem radikale og konservative var der også forskel i opfattelserne på nogle punkter, forskelle, som ikke blev skjult under forhandlingerne. Det gjaldt f. eks. i spørgsmålet om det såkaldte skatteloft og i spørgsmålet om skattebegünstigede opsparinger. Det radikale venstre har i sit eget forslag ganske klart fremlagt det synspunkt, at det væsentligste problem var udformningen af selve skatteskalaen, og at det var i denne udformning, man skulle finde det egentlige skatteloft. Når det er indstillingen, er det imidlertid også ganske klart, at så bliver selve skalaens form, dens indtægtsgrænser og dens skatteprocenter, noget aldeles afgørende.

Vi har tilsluttet os tanken om at ændre og udvide den indirekte beskatning, forudsat at der blev tale om en nedsættelse af den direkte skat, som kom både mindre indkomster og mellemindtægterne til gode. Det skalaudkast, som finansministeren har fremlagt, opfylder ikke disse formål. Tværtimod vil der med merværdiafgiftens ikrafttræden og med en skala som den af flertallet foreslåede blive tale om en stærkere beskatning af selv beskedne mellemindtægter. Det er ikke, hvad det radikale venstre havde forestillet sig med en skattereform.

Det radikale venstre har i sit skatteforslag lagt stor vægt på, at vi fik en skattelov med en fast enhedsskala og byrdefordelingen mellem forskellige indkomstgrupper fastlagt i et bestemt forhold. Variationer i skatteudskrivningen, så udgiftsbehovet kan dækkes, bør ske ved fastsættelse af en årlig udskrivningsprocent. Tilsyneladende har man accepteret denne tanke hos flertallet, men sikker kan man jo ikke være, når flertallet selv antyder, at det muligvis nu vil udforme skatteloven med 3 skalaer i stedet for med én. Sker det, bliver det meget svært at pege på den store forenkling.

Medvirkende til, at det vil gå galt for mellemindtægterne, er det også, at flertallet

ikke har villet gå ind på det radikale venstres tanke om indkomstregulering af skala-grænserne. Selve dette, at skattegrænserne reguleres i takt med indkomstudviklingen, betyder, at inflationen ikke som hidtil får lov til at udhule skattesystemet. Som det er nu, vender skattetrykket for hvert år, der går, den tunge ende en lille smule mere nedad. Det har regeringen erkendt; man har alligevel kun villet give en halv indrømmelse ved at indføre pristalsregulering af skatteskalaerne. Pristalsregulering er imidlertid ikke det samme som en indkomstregulering, og i løbet af få år kan de mindre indkomster derfor komme ud for, at udviklingen er løbet fra dem, så de rammes af en hårdere beskatning end oprindeligt tilsigtet.

Her var vi i hvert fald inde på et område, hvor der ingen forhandlingsvilje var fra regeringens side. Det, man nu har gjort, det er faktisk, at man har taget enkeltheder fra det radikale skatteforslag, men man har undladt andre væsentlige ting, og som følge heraf får vi nu et system, der ikke virker efter hensigten. Vi får en skatteændring, men ingen skattereform. Trist er det, at regeringen har ladet partipolitiske hensyn eller trusler fra SF forhindre den erklærede gode vilje i at omsætte sig i praksis.

Endnu er det for tidligt at afgøre, om vi vil se det samme gentage sig over for sambeskatningen. Klare tilsagn er der, som man vil se af betænkningen, ikke givet, og sporene skræmmer. Det hjælper ikke at henvise til, at en ophævelse af sambeskatningen vil koste penge; ingen har da vist forestillet sig, at man kunne ophæve sambeskatningen, uden at nogen fik skattelettelse. Ja, var det egentlig ikke meningen, at nogen skulle have skattelettelse?

På ét punkt nærer jeg et håb om, at der kan komme et positivt resultat, og det er med hensyn til ægtepars juridiske ansvarsstilling over for skattespørgsmål. Ved at henvise dette spørgsmål til behandling i justitsministeriets ægteskabsudvalg er der skabt håb om, at dette problem kan blive behandlet, uden at uvedkommende økonomiske betragtninger kommer til at spille ind.

Selve kildeskattens behandling i udvalget tror jeg ingen finder tilfredsstillende eller udtømmende. Ved at forcere forslaget igennem til vedtagelse nu har der ikke været

[Hilmar Baunsgaard.]

levnet tid til at bedømme hverken regeringens eget eller andre forslags faktiske muligheder for at fungere. Det fremgår med al ønskelig klarhed af flertalsbetænkningen, at selv finansministeren faktisk ikke ved, hvordan kildeskatten kommer til at se ud til sin tid. De medlemmer af folketinget, der ikke har siddet i udvalget, har slet ingen mulighed for at bedømme, hvad kildeskatteforslaget indebærer af problemer. Det skyldes ganske simpelt, at der ikke har været tid til at trykke blot de væsentligste af de henvendelser, spørgsmål og svar, der er blevet behandlet i udvalget. Hvorfor haster det så meget, at man ikke kunne vente blot det par uger, så disse ting i det mindste blev klaret?

Det har altid været god skik ved gennemførelsen af store lovforslag, at de medlemmer, der skulle tage ansvaret for lovgivningens gennemførelse, fik lejlighed til at sætte sig ind i problemerne. Det får de ikke nu, det vil man ikke give mulighed for her. Hvorfor ikke? Det kan ikke være, fordi kildeskattens ikrafttræden derved ville blive forsinket. Finansministeren har selv over for udvalget fremlagt tilbud om, at behandlingen kunne fortsætte, blot vedtagelsen skete inden tingets sommerferie, men her som på andre områder har man trukket tilsagn tilbage, fordi der ikke blev et firkantet forlig.

Nu vel, det kan man gøre, men i dette tilfælde går det altså ud over mulighederne for en grundig behandling. De medlemmer, der stemmer for kildeskatten, ved faktisk ikke, hvilket system det er, de stemmer for. Alt for meget er levnet til afgørelse gennem den ikrafttrædelseslov, der bliver den egentlige administrative lov. Man har åbenbart med ethvert middel villet demonstrere sin magt fra den nye tokants side. For skatteydernes og for erhvervslivets skyld må man håbe, at besindelsen vil indfinde sig, inden sidste skridt skal tages i denne sag.

Det radikale venstres forslag til den såkaldte kumulative kildeskat har under disse vilkår ikke kunnet underkastes en realitetsdrøftelse i udvalget. Det synes jeg er trist, for netop det system ville jo fremme det, der er kildeskattens bærende idé, at den tilbageholdte kildeskat svarer til den faktiske skat, der skal betales, så at lønmod-

tagerne er færdige med skattevæsenet. Efter det radikale venstres forslag kan dette klares for hver måned, medens lønmodtagerne efter regeringens forslag kan risikere at få relativt store reguleringer ved hvert års afslutning. Endvidere gav det radikale forslag en langt enklere administration for erhvervslivet, idet de enkelte arbejdsgivere ikke ville få det beregningsmæssige besvær, men dette ville blive overladt til skattevæsenets datamaskiner.

Jeg har fået en fornemmelse af, at der er yngre medlemmer af den socialdemokratiske folketingsgruppe, som har set, at det radikale forslag betyder en langt mere moderne kildeskatteordning end den, regeringen foreslår, men de har åbenbart ikke kunnet få den fornødne bevægelsesfrihed.

Det ærede medlem hr. Peter Nielsen var, bortset fra sin, skal jeg sige svigtende evne til at udtale dette systems navn, også inde i en bedømmelse, som viste, at evnen svigtede på andre områder. Det skyldes måske, at det ærede medlem ikke har taget sig tid til at læse forslaget igennem. Det ærede medlem sagde, at et sådant system ville jo betyde, at arbejdsgiverne hver måned skulle meddele, hvor meget de havde udbetalt i løn i den forløbne del af året til hver enkelt. Det er netop det, de ikke skal efter det radikale system; dér ville de egentlige beregninger foregå centralt hos skattemyndighederne.

Hr. Peter Nielsen sagde også, at det radikale venstre skal helst være i centrum og få gode ideer. Det er jeg enig med det ærede medlem hr. Peter Nielsen i, men jeg kan forstå, at det, der irriterer det ærede medlem, er, at det faktisk også sker; det er det, der irriterer det ærede medlem. Man får ligesom en fornemmelse af, at i socialdemokratiet føles det som en personlig fornærmelse, at andre overhovedet kan udarbejde brugelige forslag.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen sagde, at vi fremlagde vort forslag fem minutter i tolv, og derfor kunne det ikke behandles. Det ærede medlem ved, at dette ikke er rigtigt. Det ærede medlem ved, at finansministeren sagde, man kunne træffe en principbeslutning om, at kildeskatten skulle træde i kraft, og så kunne man i de følgende måneder drøfte, hvordan man skulle tilrettelægge teknikken, herunder det kumulative

[Hilmar Baunsgaard.]

system, som det radikale venstre har foreslået. Men det beskriver måske de politiske forhold, man bød os at arbejde under, når man så sagde, at uanset om det radikale venstre var enig i det eller ikke, skulle det alligevel til sin tid stemme for den udformning, som socialdemokratiet mente var den rigtige.

Det radikale venstre vil fortsat arbejde for sine ideer og arbejde for, at det kan komme til at præge den endelige udformning af kildeskatten. Når ikrafttrædelsesdatoen skal til behandling, og når ikrafttrædelsesloven skal behandles, vil vi igen fremlægge vore forslag, og vi håber, at de så til den tid kan indgå i overvejelserne også hos det flertal, der har den politiske magt i dag. Jeg havde oprigtig troet, at man kunne forenes i fælles anstrengelser for at skabe sikkerhed for, når kildeskatten skulle fungere, at man så også følte sig overbevist om, at alle forsøg på at finde det bedst tænkelige system havde været gjort.

Hvad angår merværdiafgiften, som jo skal være udgangspunktet for en virkelig skatte-reform, fastholder flertallet, at den skal gennemføres allerede til juli. Man har dermed valgt at se bort fra de alvorlige henstillinger, erhvervslivet har rettet til udvalget om ikke at sætte momsens i kraft midt i ferietiden.

Finansministerens begrundelse for at se bort fra hensynet til erhvervslivet har været, at der ikke var provenumæssige muligheder for at udskyde ikrafttrædelsen. Man skulle bruge alle pengene. Det har han nu selv dementeret ved at give indrømmelser til anden side — og til anden side betyder jo i dette tilfælde altid SF — indrømmelser, som koster flere penge, end det ville have kostet at udskyde ikrafttrædelsen til f. eks. 1. september, en dato, hvor erhvervslivet ikke ville have haft besværlighederne med ferieproblemerne.

Vi skal i og for sig ikke bebrejde regeringen, at den på det sidste har undtaget skibsværfter og aviser og personbefordring fra momsens. Derved er ganske vist ideen i selve merværdisystemet blevet udvandet. Men andre hensyn har altså spillet ind. Det samme hensyn har man ikke ønsket at vise over for andre erhvervsgrupper. Det er muligvis en rigtig skillelinje, der er draget.

Men man kan ikke i regeringen være i tvivl om, at man med dette skel skaber megen bitterhed hos de erhverv, der ikke blev imødekommet, for nu har det jo vist sig, at der kan være undtagelser fra systemet.

Den måde, man vil praktisere disse undtagelser på, giver anledning til at spørge flertallet: hvad har egentlig taxa- og rutebilejere gjort dette flertal, siden de ene blandt undtagelserne skal straffes? Dagbladene og skibsværfterne får adgang til at fratække den moms, de betaler, selv om de ikke skal opkræve, medens de pågældende bilvognmænd ikke får godtgørelse for deres betalte moms. Hvorfor denne forskelsbehandling? I dag er der sikkert mange taxa- og lillebilvognmænd, der er glade for at blive fritaget for momsbesværet. Efterhånden som det går op for dem, at de derved skal betale mere, vil glæden sikkert vende sig til skuffelse.

Også på andre områder viste det sig umuligt at skabe den ligestilling, der har været fremhævet som merværdiafgiftens største fordel. Det svækker systemets værdi, men nu må vi jo blot tage det til efterretning.

Afgørende for det radikale venstres stilling til forslaget er imidlertid, at man ikke har fastholdt den oprindelige begrundelse for denne omlægning: at der herigennem skabtes mulighed for en tilbundsgående skatte-reform. Af de grunde, jeg allerede har omtalt, kan det radikale venstre ikke være tilfreds med de foreslåede omlægnings i skattesystemet, og vi må derfor stemme imod merværdiafgiften.

Forslaget til udskrivningslov for det kommende skatteår bygger på merværdiafgiftens gennemførelse. Da vi ikke kan stemme herfor, vil vi følgelig heller ikke kunne stemme for forslaget til udskrivningslov.

Hvad angår kildeskatten, må vi af de grunde, jeg angav før, også afstå fra at medvirke. Vi havde, som vi har givet udtryk for, gerne medvirket til en kildeskatteordning, forudsat den fik en tilfredsstillende, moderne udformning. Det får den ikke efter det forslag, man nu sætter til afstemning, og derfor kan vi ikke medvirke.

Om alle forslagene gælder det, at der under udvalgsarbejdet blev stillet indrømmelser i udsigt, men de væsentligste

[Hilmar Baunsgaard.]

ting har man nu trukket tilbage igen. Det må vi tage til efterretning, men trist er det, at flertallet igen har villet demonstrere sin magt.

Jeg må sige, at regeringspartiet har i særlig grad udvist en ejendommelig adfærd i denne sag. Før valget havde man ikke mod til at vedstå, at man ville afskaffe skattefradragreglen. Efter valget fik man modet, og nu kan man tilsyneladende ikke få nok. Refleksioner over virkningerne af sin skattepolitik hører i hvert fald ikke til socialdemokratiets dyder. Derfor trækker man nu kritikløst sit tilbud tilbage om adgang til at fratække de kommunale skatter. Det er trist, for her var der en saglig begrundelse for ikke at gøre det. Der er store forskelle i den kommunale beskatning, og derfor bliver der stor forskel i den skat, folk med samme indtægt kommer til at betale. Ved at ændre holdning straffer man nu folk, der bor i de hastigt voksende kommuner med de store udgifter. Det betyder højere skat for indbyggerne i disse kommuner, og da det ofte falder sammen med høje huslejer, straffer man dem altså dobbelt. Til gengæld kan folk i de rige, gamle kommuner glæde sig over, at de rent faktisk kommer til at betale mindre.

Lidt flere refleksioner over virkningerne af det, man laver, kunne have hjulpet flertallet til at undgå fejl og ville have medført lidt færre urimeligheder.

Linjen er tydelig nok. De tilbud, man gav under udvalgsarbejdet, er i vidt omfang trukket tilbage igen. Der må være opstået en umådelig trang til at demonstrere sin politiske magt. Det må skatteyderne så bøde for i de kommende år. Det radikale venstre beklager oprigtigt, at der i denne situation unødigt er skabt politisk skel. Vi havde håbet, at folketinget i større enighed kunne have gennemført en skattereform, og med henblik herpå har vi udarbejdet vore to skattereformforslag om henholdsvis en statsskattelov med en enhedsskala og et kildeskatteforslag, der fastholder kildeskattens fordele og mindsker det administrative besvær. Flertallet har ikke villet det, og derfor blev der hverken enighed eller skattereform.

For at understrege nødvendigheden af de

kritiske bemærkninger, jeg gjorde indledningsvis, vil jeg gerne ganske kort illustrere den forhandlingsform, regeringen tog i anvendelse ved firepartidrøftelserne.

Der var ganske klart gjort rede for, at når vi fra det radikale venstres side gik til disse forhandlinger, skyldtes det dels hensynet til at fastholde reformbestrebelserne, dels at vi fandt skatteskalaen i regeringens udkast for hård især over for mellemindtægterne, ligesom vi fandt det urimeligt at sætte den højeste skatteprocent til staten alene op fra vore foreslåede 45 pct. til 50 pct. Alle ønsker om ændringer i den retning blev afvist, og de blev afvist med henvisning til, at der ikke var, som man sagde, 5 øre at slække på provenuet. Det skete natten mellem fredag og lørdag. Og i løbet af lørdagen præsenteredes vi for et ultimatum byggende på løfter til SF, der betød provenutab på mellem 200 og 300 mill. kr. Det er klart, at så var der ikke plads for indrømmelser til andre.

Se, da disse lovforslag, vi i dag behandler, var til første behandling, fremhævede jeg over for regeringen, at man ikke kunne gennemføre den politik først at bruge pengene sammen med SF og så bagefter præsentere regningen for os andre. Dengang erklærede finansministeren, at det forstod han da godt. Alligevel var det det spil, han og hans kolleger forsøgte i lørdags.

Hr. Aksel Larsen fandt også anledning til, hvad jeg ikke tror han skulle have gjort, at beskæftige sig med den sidste fase af disse firepartiforhandlinger. Hr. Aksel Larsen sagde: ja men da statsministeren begyndte at redegøre, blev der spurgt, om det kom skattereformen ved, og det er klart, at så ønskede statsministeren ikke at gå videre. Hvorfor gjorde statsministeren ikke det? Fordi statsministerens svar var: nej, det, vi har forhandlet med SF om, og det, jeg nu vil fremlægge, kommer ikke skattereformen ved. Og så næste morgen får vi at vide, at man har brugt 300 mill. kr. af det provenu, som skattereformen drejer sig om. Så kan man selv bedømme, om man synes, svaret er ærligt. (Afbrydelse af statsministeren [J. O. Krag]: Undskyld, det er forkert. Man sagde ikke: kommer det skattereformen ved? Man sagde: kommer det os ved?). Jeg tror, statsministe-

[Hilmar Baunsgaard.]

ren får al mulig grund til at komme herop og forklare, hvad det egentlig var, han gjorde den aften!

Må jeg så sige — og det er til det ærede medlem hr. Aksel Larsen — at den anklage, som det ærede medlem hr. Poul Møller her rettede mod statsministeren, og som det ærede medlem hr. Aksel Larsen tog anledning til at gøre sine udtalelser om, er nøjagtig lige så stærkt møntet på det ærede medlem hr. Aksel Larsen.

En sådan fremgangsmåde fremmer ikke samarbejdet i folketinget. Det gør det vanskeligt at opretholde den vilje til samarbejde på tværs af forskellige politiske opfattelser, som det radikale venstre her sat sig som mål. Vi gør forsøget igen, men det kan ikke skjules, at betydelig skepsis er skabt i disse dage. Arbejdsformen bestemmes i fremtiden, som den blev det i denne episode, af socialdemokratiet og af regeringen. Med det aftalte forhandlingsorgan, der er oprettet mellem socialdemokratiet og SF, har socialdemokratiet måske allerede lagt linjen.

Ja, Cæsar kom over Rubicon, og det gjorde socialdemokratiet også. Men hvordan var det, det gik Cæsar? Måske skulle Cæsar Hækkerup se på hr. Aksel Larsen i dette øjeblik og tænke på, hvad det var, Brutus gjorde netop den 15. marts.

Niels Westerby: Ja, hr. formand, jeg forstår, at der næsten er mord i luften, og jeg vil da også gerne sige, at jeg føler, det i dag er en historisk dag i dansk folkestyre, men det er ikke mit indtryk, at det er en af de allerbedste. Alligevel vil jeg starte en lille smule lakonisk og nævne, hvordan liberalt centrum vil stemme ved afstemningen om de lovforslag, vi har til behandling i dag.

For det første vil vi stemme imod lovforslaget om merværdiafgift, og vi vil stemme imod forslaget til udskrivningslov, men vi vil stemme for lovforslaget om kildeskat.

Med hensyn til ændringsforslagene vil vi ikke begære afstemning med hensyn til noget af ændringsforslagene under merværdiafgiftslovforslaget, men med hensyn til ændringsforslag nr. 7, som hr. Poul Møller allerede har meddelt at han vil begære afstemning om, vil vi stemme for, at der kan blive valgfrihed mellem betalings- og fak-

tureringsmetoden. Hvad angår forslaget til udskrivningslov, vil vi stemme for de stillede ændringsforslag, som alle sammen indeholder tekniske forbedringer; og med hensyn til ændringsforslag stillet til forslaget om kildeskat vil vi stemme for, at fradragsretten også ophæves for kommuneskatters vedkommende. Vi kender godt den begrundelse, der normalt er for at beholde denne fradragsret, nemlig at det er en slags hjælp til en udligning mellem de forskellige kommuner. Alligevel mener vi, at det vil blive vanskeligt at administrere kildeskatten på en god måde, uden at fradragsreglen ophæves både for statsskatten og kommuneskattens vedkommende.

Men jeg vil gerne her gøre den tilføjelse, at inden der er gået mere end nogle ganske få uger, agter liberalt centrum at fremkomme med et forslag til en kommunal skattereform, der også tager spørgsmålet om udligning mellem de forskellige kommuner op til behandling. Derfor kan man se vor medvirken til ophævelse af fradragsretten for kommuneskatten i det lys, at vi vil komme med et reformforslag. For selv om vi ikke er sluppet godt fra behandlingen af denne skattereform — og det skal jeg nærmere vende tilbage til — ville det jo være ganske gunstigt, hvis vi kunne have mere held med os her i det høje ting i spørgsmålet om at få gennemført en god og tidssvarende kommunalskattereform.

Se, når vi må stemme imod merværdiafgift og forslag til udskrivningslov og derigennem for så vidt imod hele den del af dette skatteforlig, som socialdemokratiet og SF har indgået, som har mest med de økonomiske sider af sagen at gøre, så hænger det sammen med, at vi i liberalt centrum har et grundsynspunkt på det skattepolitiske og det økonomiske område. Vi ønsker både på den økonomiske politik's område og på skattepolitikens område at indrette tingene således, at der bliver den størst mulige økonomiske vækst i samfundet, eller udtrykt på en anden måde: den størst mulige velstandsstigning. Og heri ligger det naturligvis også, at så må man sørge for at indrette skattelovgivningen på en sådan måde, at den enkelte borger opmuntres mest muligt til at gøre en indsats, vise arbejdslyst og være flittig og at skabe noget. Det har ført til, at vi er meget

[Niels Westerby.]

varme tilhængere af, at indkomstskatterne bliver sænket, og at forbrugsskatterne bliver tilsvarende strammet. Vi har altid set merværdiafgiften som et middel, jeg understreger: som det nødvendige middel, til at få indkomstskatterne bragt ned, og vi er derfor meget ked af, at det forlig, som er indgået mellem regeringen og folkesocialisterne, i virkeligheden er med til at kompromittere denne skatteform. Vi får ikke den omlægning, som vi har talt om og ønsket, og som mange andre mere eller mindre har tilsluttet sig.

Vi må altså stemme imod forslaget til udskrivningslov og merværdiafgiften, fordi vi ikke har fået denne omlægning og fået det perspektiv i vor skattelovgivning, som vi gerne skulle have, sigtende imod en større velstand. Vi anerkender, at merværdiafgiften teknisk set er en god afgiftsform. Jeg vil udtrykke det på den måde, at punktskatter er bedre end indkomstskatter, at engrosomsætningsafgiften er bedre end punktskatter, og at merværdiafgiften er bedre end engrosomsen. Vi vil altså anerkende, at den tekniske side af sagen sådan set er blevet bedret, men det helt centrale og det helt afgørende for os er: hvad sker der med de midler, de penge, som kommer ind ved gennemførelse af merværdiafgiften? Bliver de anvendt efter det grundsynspunkt, vi har anlagt i vore skattepolitiske bestræbelser? Det er ikke tilfældet, og derfor må vi gå imod denne lovgivning, fordi den får et forkert sigte, et forkert formål, selv om vi godt kan se, at der er et teknisk fremskridt i det.

Må jeg sige, at for udskrivningslovsforslagets vedkommende ser det jo endda særdeles sort ud. Vi får gennemført merværdiafgiften fra den 1. juli 1967 — eller fra den 3. juli er det jo nu blevet til, et par dage senere — men vi skal jo have en udskrivningslov, der gælder fra 1. april i år og 1 år frem. Og det er — det understreger jeg meget stærkt — stort set nøjagtig den samme udskrivningslov, som vi har haft i de

foregående år. Stort set det samme. Ganske vist er bundgrænsen blevet hævet fra 7.000 kr. til 9.000 kr., men satserne er i det store og det hele de samme.

Jeg vil spørge regeringen eller formanden for den socialdemokratiske gruppe: kan der virkelig være et perspektiv i at gennemføre en udskrivningslov, som for alle med en skattepligtig indtægt på over 22.000 kr. — og der er mange mennesker, der har en skattepligtig indtægt på over 22.000 kr. — medfører, at de skal beskattes med ca. 80 pct. af hver tjent 1.000 kr. derover, eller udtrykt på en anden måde: af hver tjent 1.000 kr. og derover skal der erlægges ca. 800 kr. i stats- og kommuneskatter, folkepensionsbidrag, kirkeskatter m. v.? Kan det være rigtigt? Ligger der en opmuntring for disse borgere til at gøre en indsats, når $\frac{4}{5}$ af den yderligere indtjening går til skatter? Og det er vel at mærke skatter, som ikke kan trækkes fra til næste år, for da er skattefradragetsreglen jo blevet ophævet.

Man kunne jo tidligere acceptere, at skattebyrden gik op til 100 pct., for man havde jo skattefradragetsreglen, og så blev det på længere sigt ikke over 50 pct., men det forslag til udskrivningslov, som er fremsat i det høje ting, fører i virkeligheden til, at folk kommer til at betale skatter på op til 80 pct. af hver tjent 1.000 kr. over 22.000. Ja, det bliver såmænd endnu værre; de, der har en skattepligtig indtægt på over 25.000, er helt oppe på 90 pct. For ikke-forsørgere er det faktisk endnu værre; da indtræder disse uhyggelige procenter allerede ved en skattepligtig indkomst på 18.000 kr.; de skal altså betale 800 kr. af hver tjent 1.000 kr. ud over de 18.000 kr.

Men bliver det stort bedre efter de skitser, vi har set fra regeringens side til en fast udskrivningsskala fra 1968 og fremefter, altså når merværdiafgiften virker med sit fulde beløb? Jeg må sige, at det er et yderst nedslående resultat, man her kommer til. For en bruttoindkomst — det vil altså sige den fulde indkomst, uden at det foregående års betalte skatter er blevet trukket fra —

[Niels Westerby.]

for en bruttoindkomst på 26.000 kr., og det er en ganske almindelig indkomst i Danmark i dag, vil beskatningen blive på ca. 50 pct. eller ca. halvdelen af hver tjent 1.000 kr. ud over de 26.000 kr. For en bruttoindkomst på 34.000 kr. — og jeg understreger igen, at det er den fulde indkomst, man har ikke de betalte skatter det foregående år at trække fra. — vil beskatningen for hver tjent 1.000 kr. ud over de 34.000 kr. blive ca. 60 pct.

Ærlig talt, er der perspektiv i en lovgivning, hvorefter folk, der tjener 26.000 kr. i alt og gerne vil øge denne indkomst med ekstra 1.000 kr., skal af med 500 af de 1.000 kr., eller folk, der tjener 34.000 kr. og gerne vil øge indkomsten med ekstra 1.000 kr., skal betale 600 kr. i skat af de 1.000 kr.? Tror man ikke, at det vil give en udvikling, hvor folk vil ligge lidt på den lade side? Vi har jo netop brug i Danmark for at indirekte forholdene således, at folk har lyst til at gøre en indsats. For dem, der tjener mere end de indkomster, jeg her har nævnt, for dem med en del højere indtægter, de højere mellemindtægter kan vi kalde det, bliver billedet jo meget værre. Jeg er bange for, at der er alt for mange mennesker her i landet, der ikke vil påtage sig ekstra arbejde, fordi beskatningen bliver for hård. Jeg tror, det vil blive svært for undervisningsministeren at fremskaffe fornødne lærerkræfter rundt omkring, hvor der skal undervises, under disse forhold. Jeg tror i det hele taget, at det vil blive svært at undgå, at mange mennesker opgiver en nyttig indsats. Ja, jeg tror oven i købet, at det vil føre til, at folk næsten ikke vil deltage i noget, uden at det kan sikre dem noget i retning af arbejdsfrie indkomster.

Jeg må da også med formandens tilladelse henvise til en redegørelse, som har stået i dagbladet Information for den 9. marts 1967. Det er en undersøgelse, der er blevet foretaget af socialpolitisk institut ved Århus universitet. Heraf fremgår det tydeligt, at der ikke er tale om nogen omlægning af beskatningen. For alle indkomstgrupper er de direkte skatter bogstavelig talt nogenlunde uforandrede. Lad mig nævne, med formandens tilladelse, at for en indkomst på 18.700 kr. — og det er jo ikke nogen stor indkomst, bestemt ikke — vil den direkte

beskatning falde fra 19 til 17 pct. For en indkomst på 25.600 vil den være 21 pct., nøjagtig det samme som nu. For en indtægt på 27.300 vil den fortsat være 23 pct., altså nøjagtig det samme som nu. Og sådan vil man kunne fortsætte op igennem skalaen og konstatere, at der bogstavelig talt ikke er sket nogen lettelse i indkomstskatterne. Men til gengæld er der sket en ganske betydelig stramning i de indirekte skatter. For det typiske forbrug for én med en indkomst på 18.700 kr. vil den indirekte beskatning gå op fra 17 til 22 pct. Og tager vi lidt længere oppe en indkomst på 27.300 kr., vil den indirekte beskatning stige fra 17 til 22 pct. En ganske klækkelig stigning af de indirekte skatter, af forbrugsskatterne, uden at der sker et tilsvarende fald i indkomstskatterne. Hvor bliver så hele perspektivet i at lette indkomstskatterne af? Hvor bliver lettelsen for indehaverne af mellemindtægterne, der lammes i deres arbejdslyst og initiativ, af? Den er simpelt hen blevet borte.

Kan det være rimeligt at gennemføre en merværdiafgift, som vil give et ekstra provenu på ca. 2,5 milliarder, og at gennemføre en kildeskattelovgivning fra 1. januar 1969, som allerede i kraft af, at den beskatter indkomsterne med det samme, også vil være med til at forhøje beskatningen et sted mellem 10 og 15 pct.? Vi kan altså konstatere, at i året 1969 kan vi oven på de 2½ milliard, som merværdiafgiften vil indbringe, lægge et beløb på henved 1 milliard ved den afgiftsform, som kildeskatten er. Det vil på længere sigt sige ca. 3½ milliard.

Jeg spørger, hr. finansminister: hvor er det indkomstskattemæssige perspektiv i alt dette? Er der noget? Jeg ville kunne forstå finansministeren, hvis finansministeren mødte op med et krav om alle disse skatter uden en omlægning, hvis finansministeren så også mødte op med en samlet investeringsplan for vigtige offentlige opgavers løsning. Hvis det drejede sig om investering i uddannelsen, i forskningen, i trafiknet, i hospitalsvæsen, i plejehjem for ældre. Jeg ville også kunne forstå, hvis finansministeren mødte op og sagde: det er nødvendigt for at føre en lempeligere pengepolitik, at vi strammer finanspolitikken, hvis vi simpelt hen fik et større perspektiv i selve

[Niels Westerby.]

vor økonomiske politik. Det har jo for nylig fundet udtryk i en rapport fra OECD, at man tilråder Danmark at føre en noget strammere finanspolitik, end tilfældet er. Men der er jo aldrig fra regeringens side, hverken fra statsministeren eller finansministeren eller fra hr. Per Hækkerup — der jo snart går under tilnavnet Cæsar, der gik over Rubicon, og det kan måske blive en evighedstilstand — kommet nogen erklæring om, at nu er det meningen, at man vil føre en mere fornuftig økonomisk politik med perspektiv i, eller at man nu fremlægger en investeringsplan for at løse de vigtige offentlige opgaver, som i alt for mange år har ligget uløst. Det er jo ikke det, der ligger i dette her. Her ligger ganske enkelt og kort sagt en meget stor og kraftig stramning af hele forbrugsbeskatningen i Danmark, uden at der er tale om en lempelse af indkomstskatterne.

Under disse omstændigheder må vi stemme imod merværdiafgiften, og vi må stemme imod forslaget til udskrivningslov.

Vi har hele tiden i liberalt centrum klart været tilhængere af kildeskat og givet udtryk for det, og vi stemmer meget gerne ved tredje behandling for princippet om gennemførelse af kildeskat. Og stort mere end en principbeslutning bliver det jo ikke på fredag, idet jeg har forstået, at både regeringspartiet og folkesocialisterne er klar over, at en kildeskattelov forudsætter, at der senere bliver gennemført også en ikrafttrædelseslov for kildeskatten, og det er vist temmelig mange ting med hensyn til kildeskattens udformning, der vil blive overladt til denne ikrafttrædelseslov, så mange at man i vidt omfang kan tale om en principbeslutning på fredag.

Jeg må beklage, at man ikke har prøvet på at ordne spørgsmålet om de små virksomheders opkrævning af kildeskatten. Det er vitterlig en byrde for mange små arbejdsgivere. Jeg har nu hørt, at finansministeren har udtalt, at lovgivningen ikke forhindrer, at den enkelte lille arbejdsgiver kan træffe et arrangement med et pengeinstitut, og det er såmænd også udmærket, men jeg kan ikke forstå, at regeringen ikke ønsker at lave tingene mere praktisk. Hvorfor skal nu hver enkelt lille arbejds-

giver træffe et sådant arrangement? Hvorfor kan man ikke i stedet for lave en almindelig ordning, der klarer disse problemer, træffe en almindelig aftale med pengeinstitutterne, der også virker for skattemyndighederne, så dette problem kan blive løst for de små arbejdsgivere?

Jeg fatter heller ikke, når det drejer sig om en kildeskattelov, der først skal have virkning fra 1. januar 1969, og hvor der alligevel senere kommer en ikrafttrædelseslov, at man ikke har kunnet gå ind i en realitetsovervejelse af det radikale forslag om en kumulativ kildeskatteopkrævningsordning. Jeg begriber ganske enkelt ikke, at man fejler dette af bordet; det er mig helt uforståeligt,

Jeg forstår heller ikke, at regeringen ikke vil gå ind for vort forslag om en lille økonomisk godtgørelse til de arbejdsgivere, der har besværet og omkostningerne med at opkræve kildeskatten, og jeg forstår slet ikke, at finansministeren, at regeringen, at SF vil være bekendt at møde op i dag med et forlig, hvor man overhovedet ikke har løst sambeskatningsproblemet. Jeg ved godt, at der er tilløb til visse formuleringer i selve kildeskatteforslaget, men mægt til rod, som det faktisk er, hvad der står skrevet i udvalgets betænkning af udvalgsflertallet, Socialdemokratiet og SF, har jeg sjældent set. Der opereres med mange skalaer og mange muligheder frem og tilbage. Jeg må ærlig talt sige, at man skal kunne forstå fuglenes sprog, ja, man skal have en meget stor fantasi for overhovedet selv med den mest omhyggelige læsning at kunne finde ud af, hvad socialdemokratiet og SF har forestillet sig, da de nedfældede disse ord i betænkningen.

Vi ønsker sambeskatningsproblemet løst, og jeg vil gerne føje til, at for os er løsningen af sambeskatningsproblemet ikke et spørgsmål om millimeterretfærdighed, det er ikke for os spørgsmålet, om man kommer til at tage nogle få millioner fra den ene gruppe og give til en anden gruppe. For os er det et spørgsmål om at give rimelige vilkår for kvindernes placering i samfundet, at give de kvinder, der har lyst til det, en opmuntring til at gå ud og for en tid udfolde deres evner i erhvervslivet, det er jo specielt et meget stor samfundsmæssigt tab, at mange veluddannede kvinder ikke

[Niels Westerby.]

vil påtage sig at gøre en indsats i erhvervs-
livet, fordi sambeskatningen rammer dem
særdeles hårdt.

Vi mener altså, at sambeskatningen må
ophæves fuldstændigt — jeg siger udtryk-
kelig fuldstændigt — at der må være en
enhedsskala for alle grupper, og at den
eneste forskel på forsørgere og ikke-forsø-
rgere bør være, at forsørgere får et dob-
belt så stort bundfradrag som ikke-forsø-
rgere, altså et bundfradrag på 10.000 kr. for
forsørgere, for ægtefæller, mens det for
enlige bliver 5.000 kr.

Vi tillægger dette spørgsmål meget stor
vægt, og vi vil gerne have det løst inden
tredje behandling på fredag, eller i hvert
fald inden ikrafttrædelsesloven til kilde-
skatteloven bliver vedtaget. Jeg vil anmode
finansministeren om en klar udtalelse om,
hvorvidt han er villig til at arbejde sig ud
af det morads, som blev nedfældet i be-
tænkningen fra udvalget, inden vi gik til
anden behandling.

Dernæst kommer jeg til at gøre et par
bemærkninger om den politiske side af
situationen. Jeg startede, hr. formand, med
at sige, at dette var ikke en af folkestyrets
bedste dage, det mener jeg bestemt ikke
det er, men der er jo mange, der har et
ansvar for denne udvikling.

Jeg er ikke i tvivl om, at der kunne have
været gennemført en god skattereform forud
for det sidste folketingsvalg, en skatte-
reform, der indeholdt merværdiafgift og op-
hævelse af skattefradragetsreglen, og som
også indeholdt en ordentlig udformning af
udskrivningsloven med lave indkomstskat-
ter, og som i det hele taget var en tids-
svarende skattereform. Men dengang var
det halsstarrighed fra to partiers side, ven-
stre og konservative, kombineret med radi-
kal ængstelse, der forhindrede, at man kom
videre med en skattereform. Denne halsstar-
righed nåede sit højdepunkt i maj-juni, da
man fra venstres og konservativ side sagde,
at man ikke ville medvirke til en skatte-
reform uden en omhyggelig håndfæstning
for regeringen mange år frem i tiden. Rege-
ringen kunne ikke acceptere det, og det ville
ingen regering have kunnet gøre. Hvis
socialdemokratiet i opposition havde stillet
et lignende krav om håndfæstning til en

VK-regering, havde denne også måttet
afvise det.

Den anden brik i billedet, som forhin-
drede, at en god skattereform blev gennem-
ført forud for sidste valg, var den radikale
ængstelse for at medvirke til noget, uden
at enten V eller K var med. V og K ville
ikke være med, og da ingen af dem ville
være med, turde de radikale heller ikke
være med.

De 3 partier, VKR, har derfor et stort
ansvar for, at vi ikke nåede et resultat forud
for sidste valg, inden det høje ting fik en
anden politisk sammensætning. Og det er
vel ikke det, at folkesocialisterne er vokset
fra 10 til 20 mand på tinge, der er så bemær-
kelsesværdigt i billedet, det er jo dog trods
alt overskueligt; det afgørende i situationen
er jo, at tilsynekomsten af 20 folkesocialister
har forandret socialdemokratiet. Der er en
himmelvid forskel på tankegangen i social-
demokratiet under valgkampen forud for
valget og kort efter valget og så den ind-
stilling, man har i dag. Jeg tror ikke, jeg
går de faktiske forhold i socialdemokratiet
for nær ved at sige, at socialdemokratiet har
foretaget et stort ryk til venstre ved ind-
gåelsen af dette skatteforlig med SF.

Det er vel heller ikke uberettiget at sige,
at i dag toner der en venstreblok frem i
dansk politik, en ensidig blok bestående af
socialdemokratiet og SF, et brud med gam-
mel dansk folkestyretradition om en midt-
samlende politik og et bredt samarbejde, der
rækker ud til så mange grupper i folketinget
og i befolkningen som overhovedet muligt.
Dette er en meget sørgelig og beklagelig
ting. Det kan føre til, at der bliver dannet
en modblok i det høje ting. Det kan være
en fristelse for andre partier, f. eks. partierne
VKR, at prøve på at danne en modblok
imod den socialdemokratiske-SF blok. Jeg
advarer herimod. Jeg advarer imod goldhed
og stivhed i dansk politik, mod en opdeling
i stive grupper og blokdannelse, hvor snart
den ene gruppe, snart den anden gruppe,
alt efter hvordan valgene former sig, vil få
flertallet og tromle deres synspunkter igen-
nem uden at tage hensyn til et mindretal.
Vi er jo i den situation, hr. formand, at
et meget lille flertal i dag tromler sin me-
ning igennem over for et meget stort mindre-
tal. Vi er i den situation, hr. formand, at

[Niels Westerby.]

der er ved at blive gået til yderligheder i dansk politik. Ved dette skatteforlig bliver der gået til yderligheder fra den ene side, men hvem ved, om der ikke efter et valg vil kunne blive gået til yderligheder fra den anden side?

Jeg mener, at situationen i høj grad til-siger, at man holder tungen lige i munden. Liberalt centrum vil uanfægtet fortsætte med at føre en saglig og konstruktiv politik. Vi ved, at det er svært at råbe flertallet af socialdemokrater og folkesocialister op, men vi vil alligevel prøve på at gøre det. Vi har fornemmelsen af, at vi skal gå vejen om ad befolkningen for at kunne gøre det. Ved at stille saglige og konstruktive lovforslag og fremlægge sådanne tanker i det høje ting håber vi at gøre et så stærkt indtryk på vide befolkningskredse, at det vil kunne mærkes også herinde på Christiansborg, også bag den stivnede front af socialdemokrater og folkesocialister.

Selve dannelsen af en venstreblok i dansk politik er jo særlig markant, særlig tydeligt kommet til udtryk gennem nedsættelse af det 6 mands udvalg, som socialdemokratiet og folkesocialisterne er blevet enig om. Vi anser det for en uhyre beklagelig ting. Det siges jo, at udvalget ikke blot skal se på de lovforslag, som regeringen vil fremsætte, men udvalget skal deltage i hele forberedelsen af lovgivningsarbejdet. Det vil i realiteten sige, at dette 6 mands udvalg for de 3 folkesocialisters vedkommende vil få en art ministerindflydelse. Det vil ikke længere være muligt for en fagminister at sætte et større lovgivningsforberedende arbejde i gang i sit departement, uden at sagen har været i kontaktudvalget mellem regeringen og folkesocialisterne.

De ministre, vi hidtil har haft, er blevet ministre på en mindre tydelig måde; de kan ikke længere alene lave et forberedende lovgivningsarbejde, det skal nu også godkendes af SF i det udvalg, i det kontaktudvalg, som man har nedsat. For det er jo skrevet i det forlig, som de to partier har indgået, at det ikke blot drejer sig om, at alle lovforslag skal passere dette udvalg, men der står jo også i forliget, at dette udvalg også skal følge forberedelsen af lovgivningsarbejdet.

Jeg føler — og det vil jeg gerne have sagt meget tydeligt — at folketingets arbejde i den nærmeste tid løber en fare for at blive en skinbehandling; i forhold til den reelle behandling, som vil komme til at foregå af sagerne i dette kontaktudvalg og i de to partiers grupper, vil det arbejde, der vil komme til at foregå her i tinget eller i udvalgene, blive en skinbehandling. Vi har fået en art ny overregering, er det blevet kaldt; i hvert fald har vi fået et udvalg, vil jeg kalde det, med 6 medlemmer, hvoraf de 3 i forvejen som ministre i en socialdemokratisk regering vel har parlamentarisk ansvar, medens de 3 medlemmer fra folkesocialisternes side har fået ministerindflydelse over et bredt felt uden at have fået et egentligt parlamentarisk ansvar, som på normal måde kan gøres gældende herinde i det høje ting. Jeg anser det for uhyre beklageligt, at arbejdet får dette præg af skinbehandling.

Vi kan altså ikke medvirke til den økonomiske side af skatteforliget. Vi er også meget skuffede over, at det ikke er lykkedes at lægge et loft over beskatningen; det var en ting, jeg ikke fik nævnt før. Jeg må dog minde om, at finansministeren ved mange lejligheder i det høje ting har talt om et loft på 50, 55, 60 pct.; nu er der ikke noget loft længere — også statsministeren og hr. Per Hækkerup har talt om et sådant loft. Vi har fra liberalt centrums side foreslået, at man skulle lægge loft ved at sige, at den faste grænse for den samlede indkomstbeskatning hos den enkelte skatteborger aldrig måtte overstige 50 pct. Det er et led i vor politik om at opmuntre folk til at gøre en indsats. Vi har også foreslået over for skatte-reformudvalget, at man skulle fastlåse forholdet imellem forbrugsbeskatningen og indkomstbeskatningen ved at sige, at indkomstbeskatningen i Danmark aldrig måtte udgøre mere end 30 pct. af den samlede beskatning til staten. Herved ville der også blive lagt loft over indkomstbeskatningen.

Vi mener, at det er vigtigt, at der bliver lagt et loft over indkomstbeskatningen, fordi det vil henvise det høje tings flertal til i fremtiden at lade forbrugsbeskatningen, merværdiafgiften, være den anvendte skatteform. Det mener vi er en god ting, for derved lægger man en dæmper på det forbrug,

[Niels Westerhy.]

der alt for ofte har truet med at løbe forud for produktionsstigningen, og omvendt opmuntrer man til initiativ og arbejdslyst.

Man kan naturligvis i dag give sig til at filosofere over, om det er folkesocialisterne, der har sat sig på socialdemokratiet, eller om det er socialdemokratiet, der har sat sig på folkesocialisterne, om det er således, at det er det ærede medlem hr. Per Hækkerup, der nu kryster hr. Aksel Larsen i sin favn og prøver på at mase ham, om det omvendte er tilfældet, om det er hr. Aksel Larsen, der nu er ved at punktere hr. Per Hækkerup, om det er således, at det er statsministeren — da vi jo er enige om at bruge romerske vendinger her i dag — der er ved at anbringe hr. Aksel Larsen inde under sin toga, eller om det er således, at det er hr. Aksel Larsen, der har sat sig på den højtærede statsminister og er ved at komme til at bestemme farten.

Jeg mener, at der er et par faktiske kendsgerninger, som giver et klart billede af situationen. Der er jo ikke nogen her i tinget, der ikke godt ved, at man fra socialdemokratisk side ikke drømte om at indgå et skatteforlig, uden at man også havde folkesocialisterne med. Det tror jeg nok man kan fastslå her fra tingets talerstol uden at gå sandheden for nær; det ved vi godt alle sammen. Men et stort parti med 70 mand bag sig her i salen, et regeringsparti med rigelige samarbejdsmuligheder over for tingets andre partier — i hvert fald over for os, over for det radikale venstre og over for det konservative folkeparti — lader faktisk hånt om alle disse muligheder. Jeg tror heller ikke, jeg røber noget ved at sige, at statsministeren i hvert fald ikke har lagt den mindste interesse for dagen med hensyn til at føre skattepolitiske samtaler med liberalt centrum, og det er vist fremgået af forhandlingerne i dag, at de samtaler, som er ført med det radikale venstre og det konservative folkeparti, tyder på at være indgået på skrømt. Jeg siger udtrykkelig „tyder på at være indgået på skrømt“; jeg vil ikke anklage statsministeren for at have spillet dobbeltspil over for de to partier. Der er mange ting, der tyder på, at der er spillet dobbeltspil, men når jeg ikke anklager statsministeren for det, er det, fordi jeg i den tid, hvor jeg ved lejlighed har måttet

drøfte politiske spørgsmål med statsministeren, aldrig har fundet noget tilløb til at spille dobbeltspil eller ureelt spil. Derfor forekommer det mig noget underligt, hvad der tegner sig i disse dage i forholdet til de to partier, de konservative og de radikale, og så det, som regeringen har foretaget.

Jeg tror altså, at vi må se i øjnene, at et socialdemokrati med 70 mand og med rige samarbejdsmuligheder til anden side i salen har valgt SF som udgangspunkt; men så er det også snarere SF, der faktisk har sat sig på socialdemokratiet, end omvendt. Dette kommer, som jeg sagde før, klart til udtryk ved den nye parlamentariske dannelse, det såkaldte kontaktudvalg. Det lover ikke godt for den nærmere tids parlamentariske arbejde her i folketinget. Jeg må sige, at det næsten er den del af det politiske forlig mellem regeringen og folkesocialisterne, som har fået mig til at være allermest ked af det; jeg er bekymret for fremtiden herinde i det høje ting.

Med disse ord vil jeg gerne foreslå en dagsorden med følgende indhold:

„Idet folketinget konstaterer, at regeringspartiet og socialistisk folkeparti vil nedsætte et kontaktudvalg, at statsministeren skal deltage i udvalgets virksomhed, at udvalget skal følge, ikke blot selve lovgivningsarbejdet, men også dets forberedelse, at folketingets lovgivningsvirksomhed herved i vidt omfang vil blive en skinbehandling i forhold til behandlingen i det nedsatte kontaktudvalg, at SF's medlemmer af kontaktudvalget reelt får ministerindflydelse uden det heraf nødvendiggjorte parlamentariske ansvar, udtaler folketinget, at regeringen må anses for ikke længere at have den fornødne frihed og dermed evne til at lede lovgivningsarbejdet.“

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag til dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Jeg tillader mig blot at gøre opmærksom på, at ifølge forretningsordenen og ifølge den skik, der er her i

[Aksel Larsen.]

tinget, er dette ikke noget forslag til dagsorden, hverken motiveret eller umotiveret. En dagsorden må nødvendigvis ende med, enten at tinget går over til næste sag på dagsordenen — og bliver det vedtaget, er regeringen faldet — eller at tinget fortsætter behandlingen af sagen.

Kai Moltke: Ja, det kunne næsten være fristende under disse omstændigheder at katalogisere hr. Niels Westerby's dagsordensforslag sådan, at det i alle tilfælde nærmest er en ret umotiveret dagsorden.

Som forholdene er her i tinget, har socialistisk folkeparti jo i de sidste uger været genstand for megen opmærksomhed. Man er gået fra næsten helt at nedbryde os til i alt for høj grad at ophøje vor rolle i denne situation. Nogle påstår, at vi allerede sidste lørdag-søndag tog magten her i landet, og andre igen siger, at SF's indre konsistens er af en sådan art, at regeringens liv bogstavelig talt hang i en tråd ved denne lejlighed. Nu er vi jo et parti med ikke alene principper, men også frie traditioner til ved forskellig lejlighed at se en sag fra forskellige synsvinkler, diskutere og tage stilling og vurdere de enkelte bestanddele af en helhed hver efter deres værd og karat. Men til dem, som tror, at regeringen skulle være i fare, vil jeg med det samme sige beroligende, at der ikke er tale om nogen opdeling af socialistisk folkepartis gruppe her i tinget; den optræder som en helhed, og den vedgår de betingelser, som er indgået for samarbejdet med socialdemokratiet. Dette blot for at stemme gemytterne lidt ned; det var jo sådan, at venstres ordfører, hr. Henry Christensen, kom med en sidste appel til os om at være med til at vælte momsens.

Derefter et par bemærkninger om momsens — en af de ting, som har vakt diskussion ikke alene inden for vort, men også inden for det socialdemokratiske parti. Vi accepterer skattereformen som en helhed, men det udelukker ikke, at vi kunne have forventet og havde ønsket en bedre løsning end netop momsens. Det, som i særlig grad har foruroliget os, er først og fremmest, at man efter at have beskattet gennem landbrugsordninger nu indfører en almindelig afgift på fødevarer. Jeg har

brugt stærke ord herom; jeg har kaldt en sådan dobbeltbeskatning af fødevarer for en asocial pervertering, og hvis man spørger mig i dag, om jeg har ændret denne opfattelse, så må jeg sige, at jeg i det store og hele fortsat mener, at en sådan tilstand omtrent ville svare til denne betegnelse, og jeg er helt sikker på, at jeg er ikke alene her i salen om at dele disse anskuelser. Det forekommer mig også, at når man vil have et system af indirekte skatter, er brændsel, kraft og andre ting noget, som ikke naturligt hører hjemme i denne beskatning. Så siger man, at man må have et helhedssystem, man må underordne sig tidens krav til forenkling, og det kan jo være meget godt. Men jeg er alligevel glad for, at man for mejeriprodukters vedkommende har kunnet gøre en undtagelse gennem tilskudsordningen. Resten kommer vi til at stå over for, når landbrugets andre tilskudsordninger kommer til debat; det er jo et felt, hvor man ikke tog SF med på råd; det er et felt, hvor vi så at sige har bevaret vores frie vilje, fordi man har kontraheret med andre på forskud. Der er disse sider af momsens, vi ikke synes om.

På den anden side tror jeg ikke, man skal tilspidse sagen derhen, at man siger, at det drejer sig her om 10 pct.s fordyrelse af visse varer, og at det er en katastrofe. Der er nemlig en anden ting, som i og for sig foruroliger os meget mere: på et vist tidspunkt interesserede de partier, som oprindeligt støttede momsens, sig for helt andre procenter. Så vidt jeg erindrer, ville hr. Niels Westerby ikke nøjes med 10, men bekendte sig til 15 pct., og så vidt jeg erindrer, var de, som nu vil lægge den på is, tilhængere af en moms varierende i de indre diskussioner fra 12½ til 18 pct. Skulle der være afsluttet skatteforlig på disse betingelser, tror jeg ikke, vi ville have gjort befolkningen nogen større tjeneste.

Men der er et moment til i denne forbindelse: det, at priserne stiger, er jo ikke noget nyt; det er ikke noget, som dukker op sammen med momsens. Vi har haft „den stille moms“, den gradvise stigning af priserne på grund af inflationen, i visse år på 5-6 pct. Stigningen har blot haft den egen- skab, at den er blevet indkasseret ikke til gavn for samfundsmæssige forhold, men til gavn for private institutioner og personer.

[Kai Moltke.]

Når vi derfor ser på momsforliget, ser vi på den ud fra skatteforliget som en helhed; vi får en bedre beskatningsform, som jeg ikke skal komme ind på i tekniske enkeltheder, men som i alle tilfælde giver væsentlige indrømmelser til de laveste indtægtsgrupper her i samfundet. Vi får kompensationer, og vi får et sammenhængende gennemført skattesystem, og det er straks bedre, end hvis vi havde fået et momsforlig med dem, som nu prøver på at slå sig op som de store feltherrer, der vil have lagt moms på is, med dem, som rent ud siger, at betingelsen var, at der blev lagt loft over den direkte beskatning, og som ville have, at provenuet skulle gå til de store indtægter. Jeg vil betragte det på den måde, at man her fra de to arbejderpartiers side har gjort almindelige skatteydere en tjeneste ved at forskåne tinget for et af disse tre- eller fir-kantede forlig, som hidtil har været den parlamentariske praksis.

Dette forlig har endvidere visse forudsætninger, som for os har været afgørende. Det har den forudsætning, at man for alvor tager et problem op, hvis løsning det hidtil ikke har været muligt at realisere, men som står som et af de vigtigste punkter på dagsordenen. Nu er det blevet moderne at tale om, at skatterne skal flyttes fra arbejde til forbrug, og det kunne jo være tiltalende. Men jeg for mit vedkommende kan ikke lade være med at indføre en tredje kategori i debatten, nemlig den, at man i højere grad skal over til at beskatte arbejdsfri indtægter, og på dette område er det jo, at dette skatteforlig som en helhed åbner nye, lad mig være beskeden og nøjes med at sige startbaner for den kommende udvikling. Alle kender jo den katastrofale udvikling, hvor det gælder jordpriserne, og hvor det gælder ejendomspriserne. Alle ved, hvilke milliardformuer der under den hidtil førte politik er skabt her. Spørgsmålet om momsprocentens varighed og holdbarhed afhænger ikke alene af aftalen mellem de to partier, men af, om man direkte og i fællesskab tager sigte på at bremse denne udvikling og likvidere de værste sider af inflationspolitikken. Og det er her, vi møder med et nyt program, dikteret af situationen og dikteret af sund fornuft.

Nye begreber, nye arbejdsfelter dukker

op her for tingets kommende virksomhed; det gælder ikke om at beskatte arbejdende mennesker gennem forbrugsafgifter eller direkte skat, men det gælder for første gang om rationelt at lægge hånden på de store arbejdsfri indtægter og spekulationsgevinster, der for længst skulle have været inddraget, også før moms blev sat på dagsordenen.

Der er altså perspektiver, som jeg skal fatte mig i korthed med, men som markeres i et løfte om nye jordlove, en effektiv kapitalvindingskat, frigørelsesafgift ved overførelse fra landbrugsjord og en række andre problemer, som står i forbindelse hermed. Når vi derfor i socialistisk folkepartis gruppe kan berolige befolkningen med, at der findes et solidt flertal bag regeringen i denne sag, er vore præmisser samtidig givet, og garantien for regeringens holdbarhed er givet i samme omfang, som man virkelig påtager sig de nye opgaver, hvis løsning alene kan være udgangspunktet for, at man sikrer befolkningen mod ny moms eller forhøjelse af moms.

(Kort bemærkning).

Niels Westerby: Hr. Aksel Larsen er jo en mester i formalia og har ganske ret i, at der bør føjes til dagsordenen:

„Tinget fortsætter herefter behandlingen af de foreliggende lovforslag.“

Denne tilføjelse vil jeg gerne komme med; men jeg bliver vist nødt til at replicere til hr. Aksel Larsen. Når hr. Aksel Larsen siger, at det ikke er en motiveret dagsorden, synes jeg, at det ærede medlem går for vidt. Den er ganske enkelt motiveret deri, at hr. Aksel Larsen fra nu af har ministerindfyldelse uden at have ministeransvar. Det er dog en grundregel i samfundet, at med magt følger ansvar, og derfor er det helt på sin plads at sige i dag, at hr. Aksel Larsen hellere burde vise mod og mandshjerte og hoppe ind i den regering, hvor han ville blive modtaget med åbne arme, i stedet for at blive siddende udenfor, fordi han ikke tør tage ansvar.

Formanden: Der foreligger nu følgende tilføjelse til dagsordensforslaget: „Tinget fortsætter herefter behandlingen af de foreliggende lovforslag.“

[Formanden.]

Dagsordensforslaget indgår nu i forhandlingen i den herefter fremkomne affattelse.

Per Hækkerup: Jeg må erkende, at den omstændighed, at hr. Niels Westerby's resolutionsforslag er blevet til en dagsorden, ikke gør den mere klar og tydelig; den er så rodet, at den fritager dem, der måske gerne vil vælte regeringen, for det besvær at stemme for den. Det kan man anstændigvis ikke gøre.

Jeg vil gerne benytte lejligheden her til at sige, at det af adskillige ordførere har været drøftet, hvorledes udvalgsforhandlingerne er foregået, og i den forbindelse har det været kritiseret, at visse konkrete forslag først i allersidste forhandlingsstadium blev fremsat i udvalget, hvor de kom overraskende for de andre parter i firkantforhandlingerne og udvalgsforhandlingerne. Jeg vil gerne bekræfte som min erindring om det, der skete den fredag aften, da vi på firepartibasis drøftede tingene i statsministeriet, den udtalelse, hr. Aksel Larsen kom med om, at da statsministeren begyndte at referere til de problemer, der havde været drøftet imellem SF og socialdemokratiet, ønskede man ikke fra konservativ side at høre dette. Jeg erindrer også, at jeg på spørgsmål fra, jeg tror hr. Poul Sørensen, om det var noget, der vedkom os, sagde: „Det kan man måske sige det ikke er.“ I hvert fald er fremstillingen, sådan som hr. Aksel Larsen gav den, efter min erindring korrekt ... (*Ninn-Hansen:* Nej!). Ja, ja, jeg kan jo kun sige, hvad min erindring er; jeg opfattede det altså på den måde, at man ikke ønskede det. Jeg vil gerne tilføje, at når det radikale venstres repræsentanter har givet udtryk for, at de blev lige så overrasket, forstår jeg det mindre, da visse af disse problemer havde været drøftet med det radikale venstre tidligere.

Nu kan vi naturligvis føre en vældig lang diskussion om, hvem der har vist mest forhandlingsvilje, for jeg må fastholde, at vi fra regeringspartiets side har vist forhandlingsvilje. Jeg må fastholde, at vi har

prøvet og bestræbt os for at få etableret et firkantet forlig. Jeg må erkende, at vi hurtigt blev klar over, at der ikke var nogen vej frem med venstre; men jeg må bestemt protestere, når det her anføres, at der skulle have været tale om skinforhandlinger. Det er rigtigt, at socialdemokratiet førte drøftelser med SF, samtidig med at vi førte firkantede drøftelser. Det er også rigtigt, at det radikale venstre og de konservative førte indbyrdes forhandlinger, samtidig med at vi havde firkantede drøftelser. Dette er, tror jeg man har lov til at sige, en ganske normal foreteelse, og der ligger ikke deri antydning af, at de drøftelser, der blev ført imellem alle fire partier, i hvert fald fra vor side er blevet opfattet som skinforhandlinger; de har været et ægte forsøg på at nå til et forhandlingsresultat.

Jeg tror heller ikke, det radikale venstre vil kunne hævde, at socialdemokratiet ikke har været hensyntagende over for det radikale venstre. Jeg erindrer blot om, at det jo er et mindretal af udvalget, der kommer med indstillingerne, selv om det kunne have været et flertal. Det er også et udtryk for det ønske, vi havde om at komme til et resultat. Man kan altså bedømme dette forskelligt, alt efter hvordan éns temperament er.

Jeg vil gerne sige, at det er mit indtryk, at der i løbet af det sidste par dage af forhandlingerne skete en mærkbar stramning i den holdning, hr. Hilmar Baunsgaard indtog under drøftelserne. Jeg fik det indtryk, at hr. Hilmar Baunsgaard stadig stærkere lagde sig op ad de konservative og bandt sit parti til de konservative og derved udelukkede den mulighed for at få et trekantet forlig, som ville have været større end muligheden for at få et firkantet forlig. Jeg tror, det hører med til billedet af det, der skete. Jeg håber, det er en kortvarig foreteelse, at det radikale venstre på den måde bandt sin handlingsfrihed til det, de konservative ville acceptere. Det var det indtryk, de socialdemokratiske forhandlere fik.

[Per Hækkerup.]

Jeg vil derfor sige, at jeg ikke kan forstå, at man nu udtaler en så vældig forargelse over forhandlingsforløbet. Det er da klart, at med de tidsfrister, vi stod over for, var det simpelt hen nødvendigt at få en afklaring af, hvem der ville være med, og hvem der ikke ville være med, i løbet af lørdagen. Ellers kunne vi rent teknisk overhovedet ikke have nået at skrive betænkningen, få den gennemgået osv. og afleveret her i tinget inden mandag aften kl. 24. Derfor var det nødvendigt at søge en afklaring.

Jeg vil også gerne sige som mit indtryk, at hvis der havde været vist en større forhandlingsvilje fra de to borgerlige partier, som deltog i forhandlingerne, på et lidt tidligere tidspunkt, tror jeg, at det havde været muligt at få et firkantet forlig igennem; men det var altså ikke tilfældet.

Når det har været nævnt — jeg kan ikke huske, hvem af ordførerne det var, der sagde det — at der ikke blev taget tilstrækkelig sagligt hensyn til det radikale forslag om, hvorledes opkrævningsteknikken i kildeskatteforslaget skulle være, så vil jeg gerne erindre om, at vi fra socialdemokratiets side med finansministerens indforståelse erklærede os villige til, hvis vi i øvrigt opnåede enighed, at optage et afsnit i betænkningen, hvori vi fastlagde rammerne for kildeskattelovforslaget, men i øvrigt udsatte den videre behandling af dets forskellige enkeltheder til efter påske med henblik på at gennemføre kildeskatten, inden folketinget afslutter sit arbejde, forhåbentlig den 2. juni.

Vi erklærede os villige til på hr. Hilmar Baunsgaards anmodning at give det radikale venstres forslag en chance — sådan tror jeg formuleringen var. Men vi måtte sige, at hvis der skulle indgås et sådant forlig nu, hvor vi altså var villige til den saglige drøftelse af, hvorledes udformningen skulle være på det springende punkt — den ordning, som kaldes „kumulativ“, „kumulativ“, „tumultativ“, og jeg ved snart ikke, hvad det hedder, eller regeringsforslaget — så måtte det være under forudsætning af, at vi havde sikkerhed for, at vi ikke kom til at stå uden et kildeskatteforslag lige inden den 2. juni, og dette tilsagn kunne vi ikke få. Det vil jeg gerne understrege, for det var i hvert fald for min

gruppes vurdering meget afgørende for, om der kunne nås et bredere forlig eller ikke.

Så siger man, at socialdemokratiet har forladt sin linje. Jeg lyttede med stor interesse til det, hr. Poul Møller sagde; det var velvalgte ord, synes jeg, det var en god tale. Den var jo næsten i sin ros af socialdemokratiets tidligere stilling af en sådan karakter, at man skulle tro, hr. Poul Møller for nylig var konverteret fra socialdemokrat til konservativ, men det ved vi jo at han ikke er. En tid håbede vi, at han ville bevæge sig den modsatte vej; det går altså heller ikke. Når altså hr. Poul Møller og andre siger, at vi har forladt vor linje, vil jeg da gerne sige så stærkt, som jeg kan, at allerede umiddelbart efter valget erklærede vi fra socialdemokratisk side: „Nu findes der en ny parlamentarisk situation; der findes et socialistisk flertal, som man kalder det, et flertal af socialdemokrater og SF, og det vil naturligvis blive benyttet.“ Man vi udtrykte samtidig ønsket om, at de forlig, der skulle indgås, kunne være brede forlig. Vi ønskede, som det er sagt, ikke at majorisere. Men det er ikke at majorisere, når vi igennem 3-4 måneder sidder og forhandler med henblik på at få et bredt forlig for så først den allersidste dag, før det er nødvendigt at afslutte arbejdet, at måtte konstatere, at dette forlig ikke kan opnås. Det er ikke at majorisere. Hvis det er at majorisere, vil det sige, at så måtte socialdemokratiet og SF afskrive sig fra i nogen som helst situation at benytte det flertal, vi har, og det ville være en helt uantagelig forudsætning for et hvilket som helst parti. Jeg ser, at hr. Hilmar Baunsgaard smiler; han og jeg har jo været med til at majorisere andre partier her i salen, hvis det skal være definitionen.

Jeg vil også gerne understrege, at vi allerede umiddelbart efter valget, da den nye parlamentariske situation forelå, sagde: „Nu skal det vise sig, om socialistisk folkeparti er villigt til at tage det ansvar, som 20 mandater her i tinget må pålægge det; det må de kommende måneder vise.“ Sådant sagde vi dengang, og jeg pegede ganske for mit eget vedkommende specielt på skattereformen. Her måtte det vise sig. Nu har det vist sig. Jeg håber, det holder også fremover, og det er på dette håb og

[Per Hækkerup.]

denne formodning, vi har bygget det sam-arbejde, som har fundet udtryk i de drøftelser, vi har haft, og i det protokollat, som er blevet offentliggjort.

Man har sagt, at dette er en håndfæstning. Nej, det er ingen håndfæstning. Vi ville have været villige til — og det var noget af det, vi drøftede i udvalget i firkantforhandlingerne — at påtage os en tilsvarende begrænsning i vor handlingsfrihed, hvor det drejede sig om de direkte skatter; det var derfor, vi drøftede loft. Når vi drøftede loft med hr. Poul Møller og hr. Hilmar Baunsgaard, var det jo, fordi de to partier ønskede at have sikkerhed for, hvis de indgik i et forlig, at vi ikke bagefter gik hen og forøgede den direkte beskatning op over en vis procent. (*Afbrydelse af Hilmar Baunsgaard*). Sådan måtte jeg da politisk forstå det. Men så må jeg i hvert fald sige, at det er rigtigt, at det ikke var det radikale venstres standpunkt, det var de konservatives standpunkt; men det var lidt svært af og til at se forskel på de to partier i drøftelserne. Det var altså de konservatives standpunkt, og det var dog netop et forlangende om en binding af vor handlingsfrihed. Det var vi villige til, men vi kunne ikke blive enige om, hvor loftet skulle være. Derimod kunne vi blive enige med SF om, hvor momsens skulle ligge.

Jeg vil gerne slutte dette par betragtninger med at sige, at der ikke skal være tvivl om, at vi i socialdemokratiet beklager, at vi ikke fik et firkantet forlig. Der skal heller ikke være tvivl om, at socialdemokratiet fortsat er villigt til at tilstræbe, at det grundlag, der bliver for lovgivningen, bliver bredere end to partier; men hvis det ikke kan blive så bredt, vil den altså komme til at hvile på to partier.

Statsministeren (J. O. Krag): Mit indlæg i debatten skal følge senere; men der er på dette tidspunkt opstået en usikkerhed omkring, hvad der foregik sent på det firkantede møde fredag den 10., og jeg føler mig kaldet til at sige, at min erindring om, hvad der foregik, ganske falder sammen med, hvad hr. Aksel Larsen og hr. Per Hækkerup har sagt. Jeg havde forberedt og forsøgte at give en redegørelse for de

vigtigste punkter, vi havde aftalt med SF. Jeg begyndte med boligfonden, ville have fortsat med mejerisektoren, rapsen, jordlovene, men blev afbrudt. Jeg har det som hr. Aksel Larsen, tror jeg det var; jeg erindringer ikke bestemte, hvem af de konservative det var — jeg mener, det var hr. Ninn-Hansen, men det er muligt, det var hr. Poul Sørensen — der sagde: „Vedkommer dette os? Er det noget, der vedrører os?“

All right, vi havde haft en meget lang forhandling, og det er da klart, at hvis man i udvalget ikke ønskede de oplysninger, jeg var i gang med, så lod jeg være med at give dem, og det blev der ikke protesteret mod fra nogen side, heller ikke fra radikal side, som specielt var underrettet — jeg erkender, at det var i en privat forhandling, og vi plejer ikke at referere private forhandlinger, men nu er vi altså nået dertil — om den ordning, der var aftalt for mejerisektorens vedkommende.

Jeg synes, dette skal siges, for det kaster måske et lidt andet lys hen over, hvad der er sket, end det, offentligheden ellers kunne have fået.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Jeg vil også gerne kaste lidt lys over det møde, vi havde i statsministeriet. Jeg husker godt, at statsministeren begyndte at tale om boligfonden, og flere af deltagerne stillede spørgsmål om denne boligfond, om dens beløb, og om det var indregnet i det kommende års budget på 90 mill. kr. Men da spørgsmålet om boligfonden var besvaret, fortsatte statsministeren ikke sin redegørelse. Jeg kan huske — det husker jeg ganske præcis — at hr. Ninn-Hansen derefter stillede følgende spørgsmål: „Vi var vist så uheldige at afbryde statsministeren før. Statsministeren sagde, at der var et par spørgsmål mere. Jeg vil gerne spørge statsministeren, om der er andre spørgsmål, der ønskes inddraget under disse forhandlinger.“ Og statsministerens svar var: „Nej, det er der ikke.“

Statsministeren (J. O. Krag): Jeg må betegne dette referat som ganske stridende mod min erindring om, hvad der foregik, og jeg vil gerne opfordre forhandlingslederen

[Stats- og udenrigsministeren.]

til at gengive sin erindring om, hvad der skete.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Jeg tillod mig at konferere med hr. Morten Lange om den fremstilling, hr. Poul Møller nu gav. Hr. Morten Lange og jeg er aldeles enige om, at da statsministeren blev afbrudt i sin påbegyndte redegørelse om boligfonden, blev der ikke stillet noget spørgsmål om boligfonden, dens beløb osv. Der blev sagt: „Vedrører dette forhandlingerne?“ Det var en afbrydelse, hvor man tillkendegav — sådan opfattede jeg det — at man ikke ønskede at høre om andet end de skattespørgsmål, vi havde forhandlet.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen: Hr. Poul Møllers referat svarer ganske til min erindring, og der er da vist også andre, der har den erindring. Jeg havde nemlig den opgave under de forhandlinger, der blev ført, at give redegørelse herom for den konservative folketingsgruppe. Redegørelsen blev givet dagen efter og omfattede dette punkt, som også jeg anså for vigtigt. Jeg vil gerne høre, om statsministerens bemærkning skal forstås på den måde, at statsministeren bestrider, at jeg har fremsat den udtalelse, som hr. Poul Møller nævnte. Der er dog en vis sandsynlighed for, at den, der har fremsat en udtalelse, bedst selv kan huske den.

(Kort bemærkning).

Per Hækkerup: Jeg må erkende, at jeg ikke tror, denne debat fører videre. Jeg skal gerne bekræfte min erindring, men jeg vil også sige, at det var det referat, statsministeren gav af aftenens forhandlinger på det socialdemokratiske gruppemøde den næste dag. Der er altså ikke tale om, at der ikke er vidner på, hvorledes vor opfattelse var efter drøftelsen den aften; det har vi den socialdemokratiske gruppe til.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 19.

Mødet udsat kl. 17¹⁰.

Mødet genoptaget kl. 19.

Forhandlingen genoptoges.

Statsministeren (J. O. Krag): Der er langt mellem de store skattereformer i dansk parlamentarisk historie. Den første store skattereform, der vel må betegnes som venstreflertallets skattereform, blev vedtaget i 1902 og trådte i kraft i 1903. Den satte en streg over de gamle hartkornsskatter, indførte en moderne ejendomsskat og for første gang en fast årlig indkomstskat, og derefter lå skattesystemet i Danmark i princippet fast i mange, mange år. Der skete en ændring i 1922, og der skete fra situation til situation visse ændringer især i de indirekte skatter, nu og da også i de direkte, men vi skal faktisk helt frem til 1962, før der skete noget principielt nyt i dansk skattepolitik. Det var, da vi gennemførte engrosomsen.

Og de nye årstal for store skattereformer, det må blive årene 1967, 1968 og 1969; d. v. s. at den lovgivning, vi behandler her i dag, er begyndelsen til en lang række dybtgående ændringer af skattelovgivningen, hvor vi tager en række principper både i indkomst- og forbrugsbeskatningen op til revision.

Den skattereform, vi nu står over for at skulle gennemføre, har en ret lang forhistorie. Den begynder i socialdemokratiets program fra kongressen i 1961. De første skridt mod skattereformens praktiske gennemførelse blev taget ved forslaget om en detailoms fremsat af en socialdemokratisk-radikal regering i 1962. Denne detailoms fik vi desværre ikke. Hvis vi havde fået den detailoms, ville jeg tro, at mange af de problemer, der skaber så vældig debat og så stærke skillelinjer i denne sal i dag, ikke havde eksisteret. Vi fik i stedet for engrosomsen, og jeg synes, man skal være fair over for engrosomsen og sige, at den har fungeret ganske godt i de år, vi har haft den, men den har ganske tydelige svagheder, store svagheder, sådan at den ikke på længere sigt er et godt grundlag for en almindelig vareafgift.

Under forhandlingerne i begyndelsen af 1965 om regeringens buketforslag fremsatte

[Stats- og udenrigsministeren.]

vi tilbud til de øvrige partier om, at vi kunne træffe aftale om en videregående skattereform og herunder også om en detailoms. Det var regeringens tilbud til de borgerlige partier, det var socialdemokratiets tilbud til de øvrige partier, men venstre og de konservative var ikke rede i 1965.

Vi fornyede vore tilbud i januar 1966. Dengang blev der et forlig mellem socialdemokratiet, det radikale venstre og venstre, og i forbindelse med dette forlig eller i hvert fald på samme tidspunkt blev der sat en køreplan for en gennemførelse af en skattereform, som omfattede en almindelig merværdiafgift, altså det, vi nu kalder moms. Denne køreplan blev aldrig ført ud i livet.

I maj måned i fjor brød forhandlingerne sammen, fordi venstre og de konservative stillede krav om, at vi skulle acceptere en håndfæstning, som ville binde regeringen ikke blot finansielt, men også på en sådan måde, at en videregående skattereform med kildeskat ville være blokeret i en årrække. Det var en negativ håndfæstning, en borgerlig håndfæstning, en VK-håndfæstning, man her ville lægge på regeringen, den var i kraft af sit indhold uacceptabel.

Alle disse forsøg på at opnå en skattereform på bred basis med de borgerlige partier som deltagere førte altså ikke til noget resultat, og efter åbningsdebatten og skattedebatten her i det høje ting i oktober-november måned i fjor måtte regeringen komme til det resultat, at der i de borgerlige partier var en almindelig modstand mod en virkelig skattereform, at man i sin hele politiske indstilling ville forsinke, forhale en skattereform, at man måske overhovedet ikke ville give en socialdemokratisk ledet regering mulighed for at gennemføre en skattereform, til trods for at man punkt efter punkt var enig i de hensigter, der lå bag den.

Det var årsagen til, at vi fik valg den 22. november. Dette valg blev udskrevet, fordi det var regeringens opfattelse, at vi ikke i det folketing, vi dengang havde, kunne gennemføre en skattereform, som vi ønskede det. Ja, derfor kom valget. Og nu efter valget, da er mulighederne altså bedre.

Jeg har nøje lyttet til den kritik, der i dag er fremført fra borgerlig side. Det er jo ganske betegnende for denne kritik, at den kun i ringe omfang går på skattereformens indhold, kun på nuancer går på skattereformens indhold. Jeg erkender, at venstre indtager et væsentlig anderledes standpunkt ved at ville nedfryse moms, men hvor meget man egentlig kan rose venstre for det standpunkt, det vil jeg nære tvivl om. Vi ved alle sammen, at før valget og under valgkampen, da kunne venstre ikke få moms nok, den skulle være meget høj; nu vil man bagefter dybfryse den, men det er venstres sag. Bortset fra det standpunkt, som selvfølgelig er principielt forskelligt fra andre partiers her i salen, så er det i meget ringe grad skattereformens indhold, man kritiserer, og i langt højere grad politiske problemstillinger omkring denne skattereforms gennemførelse.

Men nu gennemføres skattereformen altså. Der sker en vidtgående og betydningsfuld reform af landets skattelovgivning. Engrosomsen falder væk og erstattes med den langt mere hensigtsmæssige merværdioms, som vi vil se dukke op i andre europæiske lande i løbet af de kommende år. Der gennemføres betydningsfulde, også socialt betydningsfulde, ændringer i udskrivningsloven allerede fra det kommende skatteår. Skattefradragetsreglen bliver ophævet med virkning fra næste år, og kildeskatten vil blive gennemført med ikrafttræden den 1. januar 1969.

Det drejer sig om en skattereform, som regeringen i en årrække har presset på for at få gennemført. I årevis har vi søgt at samle et flertal her i folketinget for at gennemføre denne skattereform, gang på gang har de borgerlige partier fået forhandlingerne herom til at bryde sammen og dermed forsinket skattereformens gennemførelse. Det var derfor, som sagt, vi måtte afholde valget i november, og valget skabte et folketingsflertal for en skattereform, der følger regeringens og socialdemokratiets retningslinjer, og det måtte da være regeringens pligt, som det er dens ret, at sørge for, at dette flertal omsætter sig i praktisk lovgivning.

Men det er rigtigt, som det er sagt her bl. a. af mit partis politiske ordfører, hr. Per Hækkerup, at vi havde håbet på, at de

[Stats- og udenrigsministeren.]

borgerlige partier nu var til at få i tale og ville være rede til at acceptere det grundlag for en skattereform, vi havde lagt frem. Regeringen ønskede, hvis det var muligt, at få et bredt forlig. Det er da klart, at vi ikke ønskede dette brede forlig betingelsesløst. Det er da indlysende, at en regering, der netop har ført et valg på selve skattereformen og konstateret dette valgs resultat, har ret til at stille visse betingelser for sin skattereform. Disse betingelser var, at vore hovedsynspunkter måtte gennemføres. Der var en lang række enkeltheder og nuancer, der kunne diskuteres, men skattereformen måtte hvile på kildeskatten, skattereformen måtte hvile på fradragsreglens ophævelse, skattereformen måtte hvile på en række sociale forbedringer, som momsens bl. a. gik til at finansiere. Regeringen havde ret til at stille disse betingelser.

Endvidere måtte vi ønske, at denne reform blev gennemført hurtigt. Jeg ved godt, man ikke rigtig tog os alvorligt, da vi sagde moms pr. 1. juli; nu bliver det altså også den 3. juli, og det er naturligvis en stor sejr, det kan jeg godt se. Men vi mente det alvorligt, og det vil blive gennemført på denne måde, og vi kunne ikke acceptere ting ført ind i denne skattereform, som ville betyde en ny forsinkelse og udskydelse; jeg er ked af at måtte sige, at jeg tror, at den radikale, jeg ved ikke, om jeg må kalde det tankegang om det såkaldte kumulative ville have betydet en forsinkelse.

Det blev på et relativt tidligt tidspunkt klart, og det har hr. Henry Christensen ret i, at partiet venstre, der tidligere ville have en meget høj moms, nu ikke ville have nogen moms; det betød, at venstre ikke accepterede hovedsynspunkterne, der lå til grund for skattereformen, og det er mit grundlag for at sige, at venstre gik ud af forhandlingerne. Det har ikke været min hensigt at klandre venstre på nogen måde, der har ikke ligget nogen tendens i denne bemærkning, men jeg synes egentlig, det er meget objektivt refereret.

Derimod mente vi, at der, selv efter det tidspunkt, hvor venstre havde sagt, at man ikke ville medvirke til moms, stadig var forhandlingsmuligheder med det radikale venstre og med de konservative, og

derfor forhandlede vi videre med dem og fik etableret firkanterede møder, hvor det konservative folkeparti forhandlede sammen med SF og os, hvor de radikale forhandlede sammen med SF og os. Det er da også helt klart, at hvis bare et af disse to partier, de radikale eller de konservative, på et af de møder, vi havde, havde accepteret vore tilbud, så var der blevet et bredt forlig. Vore tilbud om forhandling var ærlige, vi ville have ønsket et bredt forlig, og havde man accepteret vore tilbud, så var der blevet et bredt forlig, men det ville man jo ikke.

Jeg er sikker på, at forhandlingslederen, hr. Per Hækkerup, der virkelig tålmodigt førte disse forhandlinger fra time til time, fra dag til dag, fra døgn til døgn, kan bekræfte, at vi stadig gentog vore tilbud. Vi havde tilbud vedrørende skatteloftet, som hr. Poul Møller har erkendt det; han syntes ikke, det var godt nok, men der var et tilbud om skatteloft. Vi havde tilbud om skalaen, som man ikke var tilfreds med, men der var et skalatilbud. Vi havde tilbud om at bevare fradragsreglen for de kommunale skatter, men vore tilbud blev ikke modtaget, og vi fortsatte disse tilbud, selv langt hen på lørdagen lå de på bordet, men vi kunne ikke få en accept, hverken fra de radikale eller fra de konservative.

Det er den fremstilling, jeg har givet af forhandlingsforløbet, og jeg mener, den er rigtig. Jeg blev først på et meget sent tidspunkt inddraget i disse forhandlinger, men der er for mig ingen tvivl om, at der blev presset på, for at vi fra regeringens og fra socialdemokratiets side kunne få et klart svar på de spørgsmål, jeg her har nævnt eksempler på; men de radikale og de konservative ville ikke eller kunne ikke give os et klart svar.

Det er da indlysende, at det flertal, vi havde sammen med SF for at gennemføre en socialt og politisk god skattereform, en for erhvervslivet hensigtsmæssig skattereform med en række indrømmelser til erhvervsmæssige synspunkter — ja, så tog vi naturligvis det. Vi har prøvet at lave en bred skattereform i 1965, vi har prøvet det i 1966, vi har prøvet det i 1967, men de borgerlige partier kunne ikke beslutte sig, og det er jo rigtigt, som jeg tror hr. Peter Nielsen sagde det, at hvis man vil med

[Stats- og udenrigsministeren.]

toget, så kan det ikke nytte, at man bliver stående på perronen; det, vi oplever nu, det er, at toget er ved at sætte sig i bevægelse.

Så hæfter man sig ved, at socialdemokratiet og SF indleder et politisk samarbejde, hvis sigte er at gennemføre det, som de to partier ifølge deres programmer er enige om, og at vi med det formål for øje har aftalt løbende samtaler mellem de to partier. Jeg kan ikke se noget som helst mærkeligt i dette arrangement, og jeg kan ikke begribe, på hvad basis man fra borgerlig side kan have nogen indvendinger herimod. To partier indleder et samarbejde og taler sammen om at få de ting gennemført, de er enige om. Ja men var det ikke det, V og K gjorde, mens man havde VK-samarbejdet? Jeg ved godt, vi ikke har det i øjeblikket, men man har dog haft det. Har vi ikke ret mellem S og SF til at gøre det samme, som venstre og de konservative gjorde gennem VK-samarbejdet? Det kan da ikke være rigtigt, at VK-samarbejdet betød, at det ene parti dominerede det andet. Dominerede de konservative venstre eller venstre de konservative? Det ville da være urimeligt at fremstille det på den måde. To partier, der på en række områder har fælles syn, fører samtaler om, hvordan de bedst kan gennemføre det; det må da være fuldstændig legitimt og i fuld overensstemmelse med et folkestyres virkemåder.

Og det samme må vel gælde VR-samtalerne. Hverken hr. Poul Hartling eller hr. Skytte vil da påstå, at det er rigtigt, korrekt og fuldt ud i sin orden, at venstre og de radikale fører samtaler med henblik på at finde fælles liberale synspunkter at udmønte i en fælles politik, hvorimod det er fuldstændig forkasteligt, at S og SF gør nuldjagtig det samme. Det kan ikke være alvorligt ment, og det kan ikke være rigtig gennemtænkt, og det kan ikke være en kritik, der holder nogen steder. Der er tale om et frit samarbejde mellem to selvstændige partier, og det har vi naturligvis samme ret til mellem S og SF, som alle andre partier har ret til det.

Så undrede det mig lidt, at hr. Niels Westerby var særlig stærk kritiker af sådanne samtaler. Jeg erindrer adskillige samtaler, hvor jeg sammen med hr. Niels

Westerby og hr. Hilmar Baunsgaard har forberedt forskellige love ved separate forhandlinger; men det er klart, at man kan indtage et andet standpunkt i en anden situation, hvis det passer bedre i krammet; det er klart.

Regeringen og socialdemokratiet kan fortsat forhandle til alle sider i dette ting, og vi ønsker fortsat at forhandle med andre partier. Men det må naturligvis indgå i det politiske billede, at der på en række områder er tilvejebragt enighed mellem socialdemokratiet og socialistisk folkeparti, og jeg tror, det vil øge den politiske stabilitet her i landet.

Hvad opnår vi så gennem den skatte-reform, som indledes ved gennemførelse af de lovforslag, vi har til anden behandling i dag? Vi får et mere moderne skattesystem, og det har vi længe trængt til. Man har tidligere kritiseret, at regeringen har siddet i 13, 14 eller 15 år uden at have gennemført noget på dette område; nu kritiserer man — og de samme — at vi gennemfører noget på dette område. Vi får et mere moderne skattesystem, og det har det danske samfund længe trængt til; det giver forbedringer set fra skatteydernes synspunkt. Vi får gennemført en række ændringer, som vil give lønmodtagerne en mere rimelig skattemæssig behandling, og også for erhvervslivet rummer reformen fordele. Der gennemføres en merværdioms på 10 pct., som skal afløse engrosomsen på 12½ pct. På meget store områder, hvor engrosomsen hidtil var opkrævet, medfører det ikke prisforhøjelser. 10 pct. merværdi betyder praktisk talt det samme som 12½ pct. engrosoms. Der vil blive sørget for, så vidt landbrugsministerens forhandlinger med det pågældende erhverv kan lykkes, at prisforhøjelser på smør, mælk, ost og fløde ikke indtræder som følge af momsen, at de bliver undgået, at virkningerne på margarineprisen bliver afbødet, at dagbladene i vid udstrækning bliver fritaget. Det samme gælder den kollektive persontransport, og der vil blive taget hensyn til landbrug og fiskeri og gartneri gennem en længere afregningsperiode for disse erhverv.

Jeg kunne egentlig godt lide at vide: er det radikale venstre egentlig modstander af disse hensyntagende indrømmelser til erhvervet? Er det konservative folkeparti

[Stats- og udenrigsministeren.]

modstander af disse hensyntagende indrømmelser over for erhvervet, eller er det, fordi det er S-SF, der gennemfører dem, at man er så voldsomt kritisk over for dem? Ja, vi har da lov til at bede om en forklaring på det.

Momsen bliver suppleret med sociale kompensationer, og i udskrivningsloven for 1967-68 gennemføres lempelser for de små indtægter og mellemindtægterne, så den sociale balance sikres. Der er ved afvejningen af merprovenu og lempelser taget hensyn til de finansielle behov, så en videreførelse af den økonomiske stabiliseringspolitik er tilstræbt. For det følgende skatteår afskaffes skattefradragets reglen, og samtidig indføres den faste grundskala, der samtidig vil virke som et skatteloft — det tror jeg man må erkende er tilfældet. Sidst, men ikke mindst, skal kildeskatten gennemføres, så den kan træde i kraft fra den 1. januar 1969.

Der er en indre sammenhæng mellem disse forskellige led. Det drejer sig om en hel og sammenhængende skattereform, som betegner et betydningsfuldt fremskridt. Det har været en mærkesag for regeringen at få denne skattereform gennemført, og valget bekræftede, at et flertal stod bag dette ønske. Det er både godt og rigtigt, at det nu bliver omsat til virkelighed.

I polemikken her i dag har man talt vældig meget om, hvem der laver en forligsmæssig ordning, og meget mindre om dens indhold. Jeg troede egentlig, at det var indholdet af den førte politik, der var afgørende, og ikke hvem man gennemførte den med. Og det indhold, denne politik har, det stemmer på fortrinlig måde overens med det, socialdemokratiet gik til valg på. Det er vor politik, der gennemføres, sådan føler vi det, og at et parti må have en ret og en pligt til at gennemføre sin politik, når det kan skabe et flertal for den, det tror jeg ikke der kan diskuteres om.

Det er klart, at over for hr. Poul Møllers citater må jeg erkende, at jeg har skiftet holdning til SF; det ville da være ganske håbløst og formålsløst for mig, at hævde noget andet. Regeringen og mit parti har skiftet holdning til SF. Ja, det er indrømmet, klart indrømmet. Men vi har ikke ændret politik; den politik, vi fører, det er

den, der stod i socialdemokratiets på kongresserne vedtagne programmer, det var den, vi lagde op til ved valget, det var den politik, vi kæmpede for i valgkampen. Derimod har de konservative jo skiftet politik. Man gik i valgkampen imod regeringens kildeskatteforslag og ind for skattefradragets reglens bevarelse. På begge punkter har man ændret politik. Vi har ikke ændret politik. Lad det være mit svar til hr. Poul Møller.

Finansministeren (Grünbaum): Ja, de egentlige skattemæssige problemer har måske ikke så megen interesse i denne aften, men jeg skal da alligevel gøre nogle bemærkninger, forhåbentlig ikke alt for mange og lange. Jeg vil gerne efter statsministerens redegørelse om den skattepolitiske udvikling, den lille historiske redegørelse, have lov til ganske kort at nævne de love, vi nu er i gang med som led i en skattereform.

Der er for det første naturligvis udskrivningsloven. Den er noget midlertidigt, men den indeholder også nogle varige elementer. Ud over det, der skete i ligningsloven med forhøjelse af lønmodtagerfradraget, får vi da i hvert fald en forhøjelse af børnetilskuddene, og vi får en væsentlig forhøjelse af de skattefrie bundgrænser. Vi får formentlig merværdiafgiften gennemført nu fra 1. juli og engrosomsen ophævet, vi får skattefradragets reglen ophævet, og det regner jeg selv for det allerstørste fremskridt i den skattereform, der nu skal gennemføres. Vi får en ny skatteskala, vi får løst et af de problemer, som jo ganske afgjort har været et af de største problemer i dansk skatte-lovgivning i de senere år og i skattepolitikken: problemet med den voldsomme beskatning af mellemindkomsterne får vi løst dels med ophævelsen af skattefradragets reglen, dels gennem den nye skatteskala, der udjævner skatteprocenterne for mellemindtægterne, samtidig med at vi får en bedre progression i skatteskalaen. Vi får den store modernisering, der ligger i gennemførelsen af kildeskatten, og lad mig understrege, at vi også får gennemført den særskilte beskatning, som man kalder det, af den udearbejdende hustrus indkomst. Jeg skal senere sige lidt mere om det. Det er helt forkert, når man nu hører, at regeringen har opgivet at gennemføre denne selvstændige

[Finansministeren.]

beskatning af hustruindkomsterne, den har vi absolut ikke opgivet, og den skal gennemføres. Vi gennemfører en vis forenkling af fradragene, en vis oprydning i fradragjunglen, vi gennemfører ændringer i afskrivningsreglerne, en ny kontrollov, der skærper skatteligningen og forhåbentlig gør den bedre, en ny organisation af amtsligningsinspektorerne, der slås sammen med amtstuerne, i håbet om, og for resten i samarbejde med kommunerne, at få gennemført også et bedre samarbejde mellem staten og kommunerne om ligningen; vi er helt på linje med kommunerne i dette arbejde, og jeg tror, det kommer til at betyde en hel del i årene fremover. Jeg har givet tilsagn om en kulegravning af punktskatterne; det trænger de også til, det hører også med i reformen, og vi får formentlig og forhåbentlig en skærpelse af kapitalvindingsskatten, og vi får altså også, det skal jeg vende tilbage til lidt mere udførligt, en skærpelse af progressionen i vores beskatning.

Vi har jo i de senere år udviklet et skattesystem, hvor de indirekte afgifter, forbrugsafgifterne, er kommet til at spille en stadig større rolle. Det er noget af en misforståelse, når man siger, at vi nu står over for en vældig omlægning i vores skattesystem. Det er ofte nævnt, at forbrugsskatterne skaffer staten ca. 60 pct. af indtægterne, og hertil kommer altså det, der gennemføres med merværdiafgiften; men det er dog værd at slå fast, at der har været en udvikling, en lang udvikling, hvor forbrugsafgifterne har udviklet sig i den retning, at de har taget en stadig større andel af skatterne. Jeg vil gerne give udtryk for her i aften, at det er også en udvikling, som jeg mener er rigtig. Vi må have et skattesystem, der bruger såvel den direkte indkomstskat som forbrugsafgifterne, og ikke mindst set fra et lønmodtagersynspunkt er det vigtigt, at vi får et skattesystem, hvor skatterne i højere grad kommer ind på en anden måde end den, man opnår via skatteligningen over selvangivelsen.

Men man kommer ikke uden om, at denne udvikling har betydet, at progressionen i det danske skattesystem er gået tabt; den er i hvert fald ikke så stærk, som man tidligere mente den burde være, og derfor tilskrives vi også som led i den skattereform, der nu skal gennemføres, at få skabt en bedre progression, at vende tilbage til en mere progressiv skatteskala; det, som er hovedmålet, det er, som jeg så mange gange har sagt det, at få gennemført en større ligestilling; der kan jo kun være tale om mere eller mindre ligestilling, og der er ikke noget, der er helt retfærdigt, det kan være mere eller mindre retfærdigt, men vi stiler efter at få en bedre skattemæssig ligestilling i forholdet mellem lønmodtagerne og de selvstændige erhvervsdrivende, uden at jeg herved på nogen måde vil prøve på at rejse modsætninger imellem de forskellige befolkningsgrupper — det er simpelt hen kendsgerninger.

Alt dette skal vi nu gennemføre, og det skal vi gøre på basis af en merværdiafgift, som i sig selv betyder en ganske væsentlig rationalisering af vores skattesystem, giver muligheder for en bedre ligning og giver den mulighed, jeg lige har omtalt, at skatterne kommer ind på anden måde end gennem ligningen.

I den forbindelse har man jo anklaget os for, at vi ikke gennemfører skattereformen fuldt ud med de penge, der kommer ind fra merværdiafgiften; det bliver sagt, og det har også været sagt her i dag, at regeringen ikke vil anvende momsens til den skatteomlægning, der var tilsigtet, og derfor vil man ikke stemme for denne skatteomlægning. Det må jeg så skarpt, jeg kan, vende mig imod; det er simpelt hen urigtigt. Vi bruger alle de penge, der kommer ind ved merværdiafgiftens gennemførelse, til en omlægning af skatterne, og det forbavser mig i øvrigt en hel del, at netop hr. Poul Møller kan stå heroppe og sige, at det gør vi ikke. Det skal der slet ikke være tvivl om, men det er da klart, som det er sagt så mange gange, at man kan ikke bruge pengene to gange,

[Finansministeren.]

man kan ikke både bruge momsens til en omlægning af den direkte beskatning og derefter bruge de samme penge til en dækning af den stigning i statsudgifterne, som vi jo alle sammen ved kommer i de år, vi nu går ind i; det er et af de problemer, der har været under skatteforhandlingerne, og som jeg synes ikke har fået den saglige forhandling og behandling, som det burde have fået.

Jeg vil nu gøre nogle få bemærkninger til de enkelte ordførere for partierne. Først takke hr. Peter Nielsen og derefter sige til hr. Henry Christensen, som talte om, at regeringen har skabt splittelse i stedet for samling omkring skattereformen, at da han sagde det — og det var altså, fordi vi her lavede noget sammen med SF — da kunne jeg ikke lade være med at tænke på en aften for et års tid siden, da vi var nogle stykker, der deltog i en diskussion i Rødby, en diskussion, som i øvrigt blev sendt i fjernsynet, og hvor netop hr. Henry Christensen ivrigt af alle søgte at presse mig til en udtalelse om, at vi under ingen omstændigheder ville samarbejde med SF. Det afviste jeg; jeg sagde ikke, at vi ville samarbejde med SF, men jeg sagde: jeg afviser et forsøg på at afpresse mig en udtalelse om, at vi ikke vil samarbejde med SF, for det kan da være, at det sker engang. Se, det er kun et år siden, at man fra venstres og de konservatives og særlig fra hr. Henry Christensens side på dette møde og her i tinget ustandselig benyttede lejligheden til at fortælle os, at vi under ingen omstændigheder måtte samarbejde med dette parti. Hvem er det så, der har forsøgt at, hvad skal vi sige; splitte partierne her i folketinget? Hvem er det, der har forsøgt at rejse mure imellem partierne? Det er ikke os. Jeg skal da gerne indrømme, at jeg personlig har haft den opfattelse og har den opfattelse, at man bør samarbejde med SF, og jeg har da også lagt mærke til, at hr. Poul Sørensen ved flere udtalelser netop har givet udtryk for, at der er sket det efter valget, at selvfølgelig kan man samarbejde med SF, og derfor forstår jeg ikke rigtig den holdning, som hr. Henry Christensen her indtager. Har venstre selv i det skattereforarbejde, vi nu har været igennem, været med til at formidle samarbejdet på en

sådan måde, at man var med til at bygge bro, med til at skabe grundlaget for en skattereform? Det har venstre jo ikke.

Jeg tror, det ville være lidt for kedeligt at høre på, hvis vi skulle gennemgå skattereformen i enkeltheder og tage de tekniske problemer frem, men det er da klart, at venstre ved at indtage det standpunkt, at man under ingen omstændigheder ville være med til at gennemføre merværdiafgiften, havde sat sig selv udenfor, måske i et forsøg på i det hele taget at forhindre, at der blev gennemført en skattereform. Venstre har selv fremsat et skatteforslag, og det ser jo pænt ud med disse lave procenter, der starter på 16 og går til 40-45, men jeg må bestride rigtigheden af det, hr. Henry Christensen heroppefra forsøgte at give os alle sammen indtryk af; nemlig at her havde man et forslag, der uden merværdiafgiften og kun ved hjælp af en 400-500 mill. kr. i merindtægt fra punktafgifterne kunne klare akkurat de samme problemer, som vi andre altså mener vi skal have merværdiafgiftens ca. 2 milliarder til. Det må jeg bestride. Jeg bestrider ikke de tal, der er fremlagt fra venstre, de er rigtige, men de er rigtige under ganske bestemte forudsætninger, og hvis vi foretager en beregning på samme forudsætninger, som ligger til grund for de beregninger, der er udført for det radikale venstres skatteskitse og for regeringens skatteskitse — det må jo være det rigtige — så mangler der jo 1,5 milliarder i venstres skatteskitse; det betyder, at de 16 pct. skal sættes op til 21 eller 22 og de 40 og de 45 pct. tilsvarende højt op for overhovedet at klare disse problemer.

Dette skal må jo have med i billedet, når man vil vurdere disse ting, og det er altså ikke rigtigt, at man kan klare tingene blot ved at opkræve en række punktafgifter, buketter, sådan som venstre har været inde på det, og jeg må også vende mig imod dette med, at vi nu forsøger at jage en reform igennem. Hr. Henry Christensen sagde, at ved at opstille den såkaldte tretrinsraket havde jeg forsøgt at tvinge eller havde jeg tvunget partierne til, at man skulle tage stilling, man skulle tage stilling til hele skattereformen. Men det er jo ikke rigtigt, det var jo tværtimod det, jeg til en vis grad ønskede at undgå. Jeg ønskede ved

[Finansministeren.]

at dele skattereforhandlingerne op i 3 dele at nå det, at vi kunne få tid til at gennemdrøfte de forskellige ting, men det var venstre og de konservative, som gennemtvang, at vi i forbindelse med udskrivningsloven og gennemførelsen af merværdiafgiften skulle tage stilling til hele skattereforformen og til alle enkeltheder, og det har vi naturligvis ikke kunnet. Det er også den situation, vi står i i dag, og det er erkendt, godt synes jeg og klart, af hr. Poul Møller i hans saglige indlæg om disse problemer, at det er ikke noget, vi kunne tage stilling til; det er heller ikke noget, vi har taget stilling til, det er noget, vi kan drøfte i tiden fremover, og det er særlig spørgsmålet om skatteskalaerne, som her er inde i billedet; det er spørgsmålet om sambeskatningens ophævelse, gennemførelsen af en selvstændig beskatning af hustruindkomsterne.

Jeg vil gerne udtale helt klart, at det er regeringens absolutte vilje og hensigt, at der skal gennemføres en selvstændig beskatning af hustruindkomster, både lønindkomster og indkomster ved selvstændig erhvervsvirksomhed. Den skal gennemføres i forbindelse med kildeskatten, og så må vi se at finde ud af, hvordan vi indretter skalaerne på en sådan måde, at der ikke sker urimeligheder.

Sagen er jo den — det er rigtigt, og jeg tror, alle i udvalget vil give mig ret deri — at en ren ophævelse af sambeskatningen på basis af en enhedsskala ikke er det rigtige middel. Det vil ikke give den retfærdighed i skattesystemet, som vi stiler efter, og det er jo derfor, man kommer ind på alt dette med „splitting“, deling, hustrufradrag osv., hvad man nu kan finde på. Det har forbavset mig, at man her i dag ligesom har forsøgt mod bedre vidende at fremstille tingene sådan, at partierne vil en enhedsskala, men regeringen vil noget andet; vi vil arbejde med tre skalaer eller flere. Vi ved jo, vi, der har deltaget i dette udmærkede og saglige arbejde i udvalgene, at sådan forholder det sig jo slet ikke. Det radikale forslag f. eks., med en slags enhedsskala, er jo slet ikke nogen enhedsskala, men, som alle ved fra udvalgsarbejdet, i hvert fald en skala for forsørgere og en skala for ikke-forsørgere og dertil to

andre skalaer, når man benytter splitting for medhjælpende hustruer og for almindelige familier, altså i virkeligheden fire skalaer, bare opstillet på en anden måde.

Det samme gælder venstres forslag — jeg skal ikke fordybe mig i det — som også bygger på splitting; det er i realiteten en række forskellige skalaer, det ved alle, som har deltaget i dette arbejde.

Det er regeringens opfattelse, at vi skal prøve på at nå frem til et fornuftigt system, og det vil vi også gøre i den tid, der nu bliver til rådighed, for vi skal jo ikke i dag afgøre, hvorledes disse skalaer skal se ud.

Jeg vil også gerne sige et par bemærkninger om spørgsmålet regulering. Vi har valgt at lave det, vi kalder for en inflations-sikret skala, og det er jo også det, man har interesseret sig for: at vi skulle have en skatteskala, som ikke blev udhulet igennem inflationen, som ikke bevirkede, at efterhånden som priserne steg, blev skattebyrden tungere nedefter; det problem har vi altså søgt og vil søge at løse gennem en pristalsreguleret skala, mens andre vil løse det gennem en indkomstreguleret skala. Jeg tror ikke, det er det helt store problem, der ligger her, men vi har altså den opfattelse, at det skattesystem, der skal bygge på denne enhedsskala, må være sådan, at også det offentlige får en vis andel af den stigning i levestandarden, som vi da regner med finder sted i de kommende år.

Hr. Poul Møller sagde, at de forslag, vi nu skal tage stilling til, ikke omfatter skalaerne, ikke omfatter sambeskatningen, ikke omfatter — i hvert fald ikke fuldstændig — spørgsmålet om kommunernes stilling, overgangsreglerne, når skattefradragreglen ophæves, anvendelsen af indtægterne, og jeg har forstået, at man ikke er særlig glad for, at det ikke omfatter anvendelsen af indtægterne, og at vi heller ikke tager endelig stilling til det kumulative system.

Vi vil gerne drøfte disse problemer fremover. Det er klart, at når vi vedtager det kildeskatteforslag, der ligger på bordet, så er der også dermed taget stilling til væsentlige sider af selve systemet; men vi vil ikke afvise en drøftelse fremover af de tekniske enkeltheder, og det er da klart,

[Finansministeren.]

at netop den ikrafttrædelseslov, der skal gennemføres, giver lejlighed til en drøftelse af disse problemer.

Der blev spurgt direkte, om jeg var villig til at administrere kildeskatten således, at pengeinstitutterne kunne være med i dette arbejde; jeg vil gerne sige, at det vil jeg meget gerne, og jeg har også givet udtryk for det, mener jeg, i betænkningen og i udvalget gennem oplysningen om, at det kildeskatteforslag, der ligger på bordet som regeringens forslag, ikke forhindrer, at der træffes aftale mellem de enkelte virksomheder og deres medarbejdere om sådanne ordninger. Men hvis man skal forstå spørgsmålet på den måde: om jeg vil medvirke til at gennemføre ordninger, hvorefter virksomhederne tvangsmæssigt kan pålægge deres medarbejdere at gå ind i sådanne ordninger, så er mit svar nej. Men jeg vil gerne optage forhandlinger med pengeinstitutterne om løsning af disse problemer, for så vidt ordningerne kan laves på frivillig basis ved aftale mellem virksomhederne og deres medarbejdere.

Så kommer jeg til spørgsmålet om, hvorvidt regeringen har villet eller ikke villet give garantier med hensyn til, hvordan pengene skulle bruges. Hr. Poul Møller sagde, at han var højst forbavset over, at jeg ikke ville give et sådant tilsagn — det var en lørdag, ikke aften, men eftermiddag, at dette blev afsløret. Det kan nu ikke være helt rigtigt, men det lader til, der er forskellige problemer vedrørende erindringerne fra disse møder. Forholdet er jo det, at det blev indgående drøftet i et af vore store møder i det store værelse, meget indgående drøftet, på basis af nogle spørgsmål fra hr. Ninn-Hansen flere dage før, hvor jeg helt klart sagde, at jeg ikke kunne give noget tilsagn om og ikke ville give noget tilsagn om, at vi nu kunne fastlægge de skalaer, som skulle bruges i 1968-69, idet vi først måtte kende indtægtsgrundlaget for 1968-69 og ikke mindst udgiftsgrundlaget, udgifterne for 1968-69; jeg ville altså ikke give et sådant tilsagn, så det kan ikke være først om lørdagen, det er gået op for hr. Poul Møller, og jeg tror heller ikke på, at hr. Poul Møller med den intelligens, han er i besiddelse af, blev forbavset over, at jeg sagde dette.

Sagen er jo den, at det er en selvfølge, at man ikke kan give sådanne tilsagn. Det eneste, vi kan gøre, er jo at sige: med de og de penge, de 2 milliarder kr., kan vi ændre skalaerne i den og den retning på det og det grundlag, og det må jo være det grundlag, vi kender nu, og det har vi gjort. På det grundlag har vi beregnet vor skala til 90 pct., og heri ligger altså og skal også ligge — det er fakta og ikke fup — at for så vidt statsudgifterne lå på det niveau i 1968-69 og indtægtsgrundlaget tilsvarende, ja, så var det den skala, der skulle benyttes. Med andre ord: pengene er brugt til skattelettelse, men det er da klart, at hvis statens udgifter i den periode stiger med 10 pct., 15 pct., hvad ved jeg, så må staten naturligvis også til den tid have dækning, og jeg har da forstået hele systemet med enhedsskalaen netop på den måde, at her havde vi et system, der fastlåste relationerne mellem de forskellige grupper af skatteydere på en sådan måde, at det, vi skulle interessere os for til den tid, kun var niveauet, bevægelsen op og ned i den samlede skala.

Sådan har jeg forstået systemet, og det system, som især er blevet fremført fra radikal side, har regeringen jo helt og fuldt tilsluttet sig, bortset fra nogle detaljer vedrørende reguleringen. Så jeg kan ikke se, der er så forfærdelig megen grund til at blive forbavset. Det, som i virkeligheden lå i det, var, at man fra konservativ side beklageligt nok endnu en gang forsøgte at lave en håndfæstning, for så vidt angik udgifterne, og det kan man altså ikke; det vil vi ikke være med til.

I øvrigt vil jeg da gerne give udtryk for, at man også efter min opfattelse fra konservativ side gik sagligt ind i disse forhandlinger og bevægede sig et stykke vej; at vi så ikke kunne nå til vejs ende, sådan at det blev en trekant eller firkant, ja, det er der jo ikke noget at gøre ved. Men vi har drøftet problemerne på en saglig måde, og vi har også fra vor side, som det nu er understreget af udvalgsformanden, hr. Per Hækkerup, været indstillet på reelle forhandlinger, og der har ikke fra vor side været gjort forsøg på at lave skinforhandlinger med de konservative — det vil jeg gerne sige, samtidig med at jeg altså erkender, at man fra konservativ side gik sagligt ind i disse forhandlinger.

[Finansministeren.]

Jeg kommer til at tænke på en lille ting, hvis jeg må vende tilbage til sambeskatningen. Da vi drøftede dette problem i udvalget og vi havde kigget på tingene og man havde fundet ud af, at hvis man lavede en selvstændig beskatning, ja, så gik det jo ud over de ægteskaber, hvor hustruen ikke gik på arbejde, og man måtte også tænke på de ægteskaber, hvor der var medhjælpende hustruer, så sagde hr. Poul Møller, da der var stille efter denne drøftelse: vi skal nu også tænke på de enlige; hvortil jeg så svarede: ja, det var en god bemærkning, så har vi jo været hele kredsen rundt, og de skulle alle sammen have skattelettelser. Det siger jo noget om de problemer, man står over for, når man skal lave den skatte-reform og de skatteskalaer, som vi nu skal gennemføre. Hr. Hilmar Baunsgaard var inde på, at den skala, som regeringen har fremlagt, slet ikke løste de problemer, som vi skulle løse i forbindelse med merværdi-afgiftens gennemførelse. Jeg tror, hr. Hilmar Baunsgaard sagde noget i retning af, at det var forudsat, at både de mindre og de mellemste indtægter skulle have lettelse, men at dette ikke skete efter regeringens forslag. Det forstår jeg ikke rigtig, for så vidt jeg kan læse tallene i et af de dokumenter, der er fremlagt, så er der jo ganske pæne skattelettelser hele vejen og ikke mindst for mellemindtægterne i regeringens forslag. Hvis vi tager f. eks. en skala-indkomst på ca. 30.000 kr. efter fradrag for kommuneskat, så er der jo efter regeringens skala en skattelettelse på ikke mindre end 1.352 kr., og for en indtægt på 37.000 kr. — hvis vi tager kommuneskatten med, på ca. 41.000 kr. — er der en skattelettelse på ikke mindre end 2.440 kr. Går vi op til en indtægt, en samlet bruttoindtægt, på ca. 60.000 kr., er der en skattelettelse på 2.550 kr. efter regeringens forslag, og så aftrappes det nedad igen mod nul, og så stiger det på de højere indtægter. Det er altså ganske forkert, når hr. Hilmar Baunsgaard heroppefra har forsøgt at give os det indtryk, at den skala, som regeringen har fremlagt, ikke bruger momspengene, eller at den bruger dem på en forkert måde; tværtimod, må jeg jo desværre sige, hvis vi endelig skal sammenligne regeringens udkast og det udkast, der foreligger fra radikal side, viser det sig, at den

radikale skala, således som det jo fremgår af dokumenterne, i højere grad vender den tunge ende nedad, og det er da ikke så mærkeligt, fordi vi jo går op til 10.000 kr. i skattefri bundgrænse for forsørgere og 5.000 kr. for ikke-forsørgere, hvor de radikale kun går op til 6.800 kr. for forsørgere og 3.400 kr. for ikke-forsørgere. Jeg skal ikke fordybe mig i alle disse tal, men jeg kunne da godt have lyst til at nævne nogle af dem. Hvis vi tager en indkomst uden skattefradrag på ca. 12.000 kr., så beskattes denne efter det radikale udkast med 6 pct. og efter regeringens med 2,5. Hvis vi tager en indkomst på ca. 19.000 kr., beskattes den efter den radikale skala med 10,1 pct. og efter vores med 7,9, altså en meget væsentlig forskel. Går vi op til 26.000 kr., er der en beskatning i den radikale skala på 12,8 pct. og hos os på 10,8. Går vi højere op, til 28.300, er der en beskatning i den radikale skala på 13,6 pct., i vores på 11,5, og jeg kan gå endnu højere op, jeg kan gå op til 32.500 kr.; dér er en skatteprocent i det radikale udkast på 14,6 mod 13,8 i vores skala.

Herefter vender billedet, og det vil altså sige, at den skala, der er fremlagt fra regeringen, netop forsøger at løse disse problemer; som vi hørte før af de tal, jeg læste op, er der jo ganske betragtelige indkomstskattelettelser for mellemindkomsterne og samtidig betydelige lettelser nedad i skatteskalaen, idet vi jo prøver på at — som jeg sagde det før — genoprette progressionen i det danske skattesystem. Jeg mener, det er helt rigtigt, at vi gør det. Det samme gælder jo, hvis man indregner den skattebyrde, som momsens giver; også her kan man jo se, at der er dækning for den belastning, som merværdiafgiften lægger på de forskellige grupper; vi har taget en familie med 2 børn, som jo allerede i udskrivningsloven får en lettelse på ca. 800 kr., og disse lettelser føres jo videre i det næste år ved hjælp af de skatteskalaer, som vi har lavet.

Ja, sådan ser virkeligheden ud, når man kigger på skalaerne. Jeg har været inde på en hel række af de problemer, der i øvrigt blev rejst i hr. Hilmar Baunsgaards indlæg om sambeskatningen og kildeskatten, men jeg vil gerne sige lidt om det kumulative system, som er kommet til at spille en sådan rolle. Jeg beklager også, at man er kommet i sidste øjeblik med det; jeg havde håbet på,

[Finansministeren.]

at vi gennem det forslag, jeg fremsatte, kunne være nået til en løsning, sådan at det radikale forslag var indgået i en almindelig drøftelse, men det lykkedes jo ikke; fordi de radikale ikke ville indgå på en aftale herom. Men lad mig sige dette: det er rigtigt, at der kan være fordele ved et kumulativt system — vi kender det fra England — men der er en vældig forskel mellem det kumulative system, man har i England, og så det, man kommer med her fra radikal side. Det engelske system går jo på en direkte regulering hos arbejdsgiveren, og her har man virkelig gjort op med skatten. Der er gjort op med skatten hver uge ved hver lønudbetaling, og det kan man kalde for en kumulativ skatteberegning, idet man simpelt hen går tilbage til årets begyndelse ved hver eneste lønudbetaling; men det gælder jo ikke det radikale forslag, her er jo kun tale om en vis regulering. Ja men vi har også en regulering i vores kildeskat; når året er gået, er der en regulering. Her skal man regulere 12 gange om året; ja, det kan i visse tilfælde måske være praktisk, hvis der er meget store svingninger, eller jeg vil hellere sige: hvis der er sæsonsvingninger, kan det være praktisk, men det kan også give meget store problemer, for vi må jo ikke glemme, at indtægtsniveauet er vidt forskelligt, at indkomsten kan variere meget, og vi må jo heller ikke glemme, at fradragene kan være forskellige fra skatteyder til skatteyder, der kan også være store variationer fra kommune til kommune, og det radikale forslag bygger jo på, at man skal opkræve efter en fast procent — man har nævnt 30 pct. Lad mig give et lille eksempel. Lad os tage en månedsløn på 2.000 kr. for en forsørger; her vil skatten efter vores forslag være ca. 10 pct., men efter den radikale skatteskitse eller forslag skal der altså opkræves 30 pct. Det vil sige, at vedkommende lønmodtager skal af med 20 pct. mere i skat, end han egentlig burde komme af med. Jeg kunne nævne andre eksempler. Hos manden, der bliver arbejdsløs eller syg, skal man efter det radikale såkaldte kumulative system opkræve 30 pct., også af hans sygeløn og hans arbejdsløshedsunderstøttelse, medens vi efter regeringens forslag, hvor fradragene er indregnet i skattekortet, jo straks er praktisk taget nede på den skat, som den

mand skal betale, der er arbejdsløs eller syg, eller hvis indtægt af andre grunde falder langt ned.

Jeg skal kun nævne disse eksempler i dag. Der er ikke tid til at gennemgå hele det system, der her er lagt op til os, i detaljer, og det vil jeg da også gå ud fra at vi får lejlighed til senere. Jeg vil dog gøre den ene bemærkning, at så vidt vi kan bedømme det i finansministeriet, vil det system, der her er skitseret, give betydelig større besvær for arbejdsgiverne end det system, som regeringen har fremlagt. Der skal skrives frem og tilbage ustandselig mellem arbejdsgiveren og de myndigheder, der skal tage sig af det, i stedet for at arbejdsgiverne efter vort system kan afgøre sagen med det samme på stedet, og det gælder ikke mindst den lille arbejdsgiver, som — så vidt jeg kan vurdere det, men den vurdering kan naturligvis være gal — vil få et betydelig større arbejde inden for det såkaldte kumulative system.

Men vi afviser naturligvis ikke hen ad vejen at tage en drøftelse af disse spørgsmål.

Til hr. Niels Westerby skal jeg kun sige, at de procenter, han nævnte — f. eks. 80 pct. for indtægten på 22.000 kr. — ganske vist er høje; men når han så siger, at marginals-katten på 50 pct. efter de nye forslag også var meget voldsom, vil jeg sige, at der er dog sket noget, når man nedsætter marginalbeskatningen fra 80 til 50.

Om Informations artikel kun dette: jeg beklager, at dagbladet Information bringer den slags artikler. Der er næsten ikke et sandt ord i den artikel, som skulle give en oversigt over regeringens skatteforslag.

Endelig bad hr. Niels Westerby til sidst om, at jeg skulle give en klar udtalelse om, at jeg ville arbejde mig eller os ud af det rod, der nu fandtes omkring sambeskatningen. Jeg vil gerne sige, at dette rod; det findes i de hoveder — undskyld, jeg siger det — der ikke forsøger at trænge ind til realiteterne i disse spørgsmål omkring sambeskatningen. Jeg vil indrømme, at det er let, hvis man bare kører efter en bestemt linje og siger: sådan skal det løses; men hvis man vil finde et rimeligt skattesystem og en rimelig skat for de forskellige grupper, så er det altså ikke så let at klare disse problemer.

Til sidst et par politiske betragtninger ganske kort til hr. Niels Westerby, som sagde,

[Finansministeren.]

at det, der nu skete her, var et brud med en gammel tradition i dansk politik. Det er det ikke, og jeg forstår ikke, man kan sige det. Det er tværtimod en gammel tradition i dansk politik, at man har samlet sig på venstrefløjen. Hvad skete der, da de radikale i 1905 sprængte sig ud fra venstre? Hvad skete der, da de radikale og socialdemokratiet gik sammen i et godt samarbejde i mange år? Det var måske endnu mere revolutionerende dengang end det, der sker her i dag. Der er tradition for, at socialdemokratiet er et moderat parti, det er rigtigt, og det tror jeg også selv på er det rigtige. Man skal have folket med sig, hvis man vil skabe virkelig varige reformer, men det er ikke rigtigt, at der er tradition i dansk politik for dette centrumsparti. Det har der aldrig været, og jeg tror aldrig, at der bliver det. Og det, der er sket nu, det ønsker jeg da velkommen. Jeg tror, at der hermed er skabt mulighed for, at vi fremover kan gennemføre en række af de reformer, som vi inden for socialdemokratiet meget gerne ser gennemført.

Men jeg håber også på — som det også er kommet til udtryk i det, statsministeren har sagt, og det, gruppeformanden har sagt — at der stadig væk bliver muligheder for et samarbejde med andre partier. Jeg tillægger det personlig stor vægt — jeg tror også, man har kunnet mærke det i vore forhandlinger — at vi finder sammen i saglige drøftelser om tingene og prøver på at finde løsningerne og ikke rejser mure, hvor det ikke er nødvendigt at rejse dem. Derfor tror jeg, vi nu har fået et virkelig godt grundlag for en venstrepolitik her i folketinget, en venstrepolitik, som sikkert vil sætte sig kraftige spor ikke bare i skattelovgivningen, men også på andre områder.

Men jeg kan da godt se, at der også er andre ting, som bevæger sig i det danske folk inden for det politiske liv, og her synes jeg at særlig de konservative i den senere tid, i hvert fald efter valget, har vist tegn på, at man vil se tingene mere ud fra et moderne lønmodtagersynspunkt, end man hidtil har gjort, og det er da muligt, at der her ligger visse spirer til et samarbejde også med den venstrefløj, der nu er skabt.

Dette være sagt, uden at jeg hermed vil

sige, at vi ikke vil samarbejde med andre partier. Vi vil gerne samarbejde med andre partier, men der må jo være en linje i det, der skal ske, og den linje, der ligger for dansk politik fremover, er, så vidt jeg kan se, den linje, som lægger tyngdepunktet i lønmodtagernes interesser, i mellemgruppernes interesser, i de nye funktionærgruppernes interesser. Det er her, der skal laves politik i Danmark i årene fremover, og det vil vi være med til.

Henry Christensen: Ja, til sidst sad man jo og undrede sig over finansministeren. Han ville samarbejde, men hvem han ville samarbejde med, det blev efterhånden noget forvirret, og jeg ved ikke, om finansministeren selv er i stand til at finde ud af det. Det kan blive spændende at se; foreløbig har han i hvert fald ikke vist særlig store resultater i henseende til samarbejdets kunst.

Jeg ville gerne først gøre en enkelt bemærkning til skatteudvalgets formand, hr. Per Hækkerup. Det skal være en lille henstilling til hr. Per Hækkerup om, at han, når han nu har den ære at være formand for en række af folketingets vigtige udvalg, prøver også at tage hensyn til de krav, vi må stille her i folketinget, og når hr. Per Hækkerup her står og taler om udvalgsforhandlinger og tænker på forhandlinger, der er ført privat imellem nogle partier, så vil jeg henstille til ham, at han prøver på at gøre sig umage for ikke at forveksle de forhandlinger, der finder sted i folketingets officielle udvalg, og de forskellige mere eller mindre private forhandlinger, han dels har deltaget i og dels efter det foreliggende kan komme til at deltage i fremtidig. Et vist hensyn til ordentlige arbejdsforhold her i tinget bør hr. Per Hækkerup føle sig forpligtet over for.

Jeg har lagt mærke til, at statsministeren ville tale om, at folketinget skulle være en god arbejdsplads. Det er ikke nogen god arbejdsplads, hvis man ikke er omhyggelig med at forelægge de ting, der skal behandles i udvalg, på ordentlig vis, og der er adskillige af de ting, der nu gennemføres her, som man kun med en anelse har fornemmet hørte med heri, og som vi måtte spørge lidt omhyggeligt om. Det er ikke

[Henry Christensen.]

så meget for at bebrejde formanden noget som for at henstille til ham at være lidt omhyggelig også med de formelle ting, hvor der kan ligge realiteter i fremtiden.

I forlængelse af det vil jeg gerne sige, at det kan heller ikke være rimeligt, når et af folketingets oven i købet store partier her i dag beder landbrugsministeren give lidt besked om et led af det forlig, der vedrører merværdiafgiften, give besked om, hvordan en ordning til 160 millioner kr. overhovedet skal praktiseres, at landbrugsministeren så bare bliver arrogant siddende. Når man ikke kommer til udvalget og oplyser udvalget om disse ting, har vi ikke andre muligheder end at rejse sagen her i det høje ting, og så må ministeren være forpligtet til at give folketinget besked. Det er ikke rimeligt bare at blive siddende stille.

Jeg må måske også sige til finansministeren, at når man ikke i folketingsudvalget har ulejlighed sig med at give oplysning om de revisioner, der som følge af de private aftaler nu sker vedrørende den finanslov, som det udskrivningslovforslag, vi i dag behandler, er modstykke til, og når jeg så beder finansministeren her om i dag at give os de oplysninger, så er det ikke rimeligt, at finansministeren ikke giver tinget de fornødne oplysninger om, hvordan den statsnansielle balance stiller sig. Derfor gentager jeg mit spørgsmål til finansministeren. Selv om man nu har etableret et 6 mands udvalg, så er vi i hvert fald mange her i folketinget, der vil lægge vægt på, at det også kommer til at gå rimeligt og ordentligt til her, og det bør selv de øjeblikkelige magthavere føle et vist medansvar for.

Så skal jeg gøre nogle bemærkninger til statsministeren. Jeg skal ikke så meget diskutere hans historiske fremstilling af skatteforhandlingerne; jeg er i og for sig enig med statsministeren i, at engrosomsen har, når det kommer til stykket, vel virket bedre, end vi egentlig forudsatte det i 1962. Det, som vi har været ængstelige ved i forbindelse med engrosomsen, var de forvridninger, den kunne medføre inden for erhvervslivet. Desværre må vi sige, at sådan som flertallet nu gennemfører momsen, gennemfører man jo netop ændringer,

som måske på områderne indfører ikke mindre forvridning i afgiftssystemet, end vi har i engrosomsen; det synes jeg der er grund til at beklage her.

Statsministeren ville vende tilbage til en tidligere håndfæstningsdiskussion. Han er glad, forstår jeg, for håndfæstningen med hr. Aksel Larsen. Hvad var det, det drejede sig om i maj måned. Det drejede sig alene om at få truffet en aftale om, at den skattereform, man eventuelt skulle vedtage, også blev holdt i de to år, der skulle til for at gennemføre den. Vi opfordrede helt åbent statsministeren og regeringen til at komme med et andet grundlag, hvorpå en sådan aftale kunne sikres over for de partier, der dengang eventuelt skulle have deltaget i et forlig, men da var det statsministerens og socialdemokratiets interesse at komme ud af de forhandlinger ved den lejlighed; ellers havde man sikkert handlet på anden vis. (*Afbrydelse af stats- og udenrigsministeren* [J. O. Krag]).

Hvad med kildeskatten? Ja, netop. Det er da klart, at hvis man aftaler en skattereform, så kan man ikke ved hjælp af kildeskatten forvråde og ændre det grundlag, man træffer aftale om; man må vente, til det, man har aftalt, er gennemført; det var alene det, det drejede sig om. Det var klart, at det var statsministeren, der ikke ville vente i så henseende. Det er en helt anden forklaring end den, statsministeren forsøger at give, og jeg er glad for, at den forklaring kommer frem her.

Når nu statsministeren taler om det, han kalder den borgerlige kritik, og siger, at den har jo kun i ringe grad gået på reformens indhold, så lagde jeg godt mærke til, at statsministeren ligesom i en bisætning gjorde en vis undtagelse i forhold til venstre. Det er der også grund til. Hvis statsministeren havde hørt efter, ville han ikke have kunnet undgå at lægge mærke til, at det, som mit indlæg på en række områder gik på, var en fremdragelse af de kritiske elementer i regeringens oplæg og det, der skal vedtages her i dag.

Jeg skal ikke gentage mit indlæg, men jeg vil gerne gøre nogle enkelte bemærkninger for at bringe det i statsministerens erindring. Det er nemlig ikke rimeligt her lidt flot

[Henry Christensen.]

at stå op og sige: der har jo ikke været nogen kritik af vore forslag sagligt set — når der har været en omfattende kritik.

Vi har gennem et konkret forslag sagligt dokumenteret, at en skattereform kunne være gennemført på et særdeles tilfredsstillende grundlag uden moms. Er det ikke en kritisk betragtning? Vi har gjort gældende igennem et konkret forslag, at vi kunne gennemføre reformen på en mere socialt afbalanceret måde end den, den nu gennemføres på. Vi har konkret forelagt forslag til, hvordan sambeskatningsproblemet skulle løses, og kritiseret, at det i bedste fald nu er skudt ud. Vi har kritiseret afgørende elementer i det kildeskatteforslag, der foreligger. Vi har kritiseret, at der ikke er noget ordentligt loft; vi har kritiseret, at der ikke er en indkomstregulering; vi har kritiseret, at kommuneskatterne ikke forbliver fradragsberettigede; vi har kritiseret en række utilstrækkeligt forberedte områder i selve skattelovgivningen. Jeg ved ikke, om statsministeren vil have mere, eller han stadig vil stå op og gentage, at der er ikke nogen kritik af selve indholdet.

Vi kan være mere eller mindre uenige om denne kritiks berettigelse, men statsministeren har intet grundlag for at sige, at oppositionen ikke er fremkommet med en indholdsmæssig kritik. Vi har fremført en indholdsmæssig kritik, der er underbygget af konkrete modforslag også med hensyn til formen, hvorunder kildeskattesystemet skulle gennemføres. At statsministeren i dag har været optaget af at forsvare sig over for angreb af anden art, kan måske virke som en undskyldning for, at statsministeren ville forbigå den saglige kritik; men det berettiger stadig ikke hans bemærkning.

Når statsministeren siger, at venstre accepterede ikke hovedsynspunkterne, vil jeg sige: hvad gjorde venstre egentlig? (*Stats- og udenrigsministeren* [J. O. Krag]: Det gad jeg også vide!). Det kan statsministeren også vide. Er det ikke for ringe, at

landets statsminister ikke følger med i, hvad folketingets partier gjorde? Vi har oven i købet skriftligt fremlagt vort oplæg i udvalget. Hvorfor sætter statsministeren sig ikke ind i det? Eller går han og tænker på noget helt andet? (*Indenrigsministeren* [Hans Hækkerup]: Hvad er det for en form?). Ja, det spørger jeg også om, hr. minister. Statsministeren har dog formentlig bemærket, at venstre tilbød regeringen at forhandle på grundlag af det, der var to hovedønsker for socialdemokratiet, som ikke stod i vort valgoplæg, nemlig ophævelse af fradragsreglen under forudsætning af et andet værn og gennemførelse af en samtidighedsskat. Er det ikke et tilbud? (*Stats- og udenrigsministeren* [J. O. Krag]: Det skifter jo sådan lidt, hvad venstre tilbyder!). Altså, nu er statsministeren bare ude på at polemisere og ikke sagligt at gå ind i en drøftelse. (*Justitsministeren* [K. Axel Nielsen]: I modsætning til hvem?). Hvad behager? (*Justitsministeren* [K. Axel Nielsen]: I modsætning til hvem?). Jeg forstår, at justitsministeren gerne vil indtegnes som taler; det går jeg ud fra formanden kan ordne, så han kommer til her siden hen; så kan justitsministeren måske til gengæld lade være med at sige noget, indtil han får ordet.

Se, så ligger der et andet væsentligt politisk problem her. Statsministeren tilbyder også, hvad han kalder, at han vil fortsat forhandle, og regeringen vil fortsat forhandle med andre partier, og det lyder rart. Oppositionen — det gælder også venstre — vil også fortsat forhandle, men der er ikke så meget indhold i en sådan statsministeriel erklæring, når statsministeren har truffet en aftale med et andet parti, SF, hvorefter statsministeren forpligter sig til på forhånd at drøfte ikke bare den lovgivning, der ligger, men også forberedelse af lovgivning. Så er det, at statsministeren binder sine hænder i henseende til at kunne forhandle med den anden halvdel af folketinget, og så vil jeg videre gøre gældende, at grundlaget for

[Henry Christensen.]

ordentlig forhandling, grundlaget for forhandling, der kan føre til brede løsninger, der kan have en bred folkelig baggrund, er vilje til at give rimelige indrømmelser over for de modstående hensyn, over for modstående synspunkter partierne imellem. En regering, der på forhånd binder sig til socialistisk folkeparti, afskærer sig fra at kunne opfylde denne klare forudsætning for at kunne realitetsforhandle ved visse lejligheder, i hvert fald med de liberale partier.

Så vil jeg gerne gøre et par bemærkninger til finansministeren. Jeg skal ikke gå ind i en særlig drøftelse af de forskellige politiske bemærkninger, finansministeren gjorde; men jeg vil gerne gøre en bemærkning til hans udtalelser om venstres forslag. Han ville her fortælle, at venstres forslag var jo udmærket, men det manglede 1,5 milliarder kroner. Det er ikke værdigt for finansministeren at komme med en sådan påstand, for den er ganske enkelt urigtig under det fremsatte forslags forudsætninger; det ved finansministeren. Finansministeren ved, at venstres forslag er fremsat på grundlag af to forudsætninger, på grundlag af fradragsreglens ophævelse og på grundlag af indførelse af samtidighedsskat, og at det kunne træde i kraft, hvis disse to forudsætninger blev tilvejebragt. Sker det, vil venstres forslag — det ved finansministeren — udskrevet med de angivne procenter give det samme i provenu til staten, som hvis de nuværende regler anvendes, bortset fra de 400-500 mill. kr., som jeg klart har gjort rede for. Finansministeren, der ved dette, burde ikke forsøge at give en fremstilling, der i bedste fald kun kan være vildledende. Det kan være svært nok at diskutere disse skatteproblemer, og finansministeren burde faktisk medvirke til, at der ikke bliver mere vildledning derom end højest nødvendigt. Finansministeren burde også åbent erkende, at det bliver altså de procenter, der på det givne tidspunkt skal anvendes under de forudsætninger, jeg har sagt, og han burde videre erkende, at dette forslag, når hensyn tages både til afgifter, til merværdiafgiftens virkning osv., er et i social henseende rimeligere virkende forslag end regeringens, at han altså heller ikke ud fra sociale synspunkter havde haft grund til at afvise venstres oplæg.

Så har jeg blot en enkelt bemærkning at gøre til hr. Aksel Larsen.

Vi har jo tit, uanset at vi har kunnet være meget uenige i synspunkter, her i folketinget kunnet glæde os over hr. Aksel Larsens livlige og veloplagte debatform, men jeg må sige, at der er gået megen glans af den debatform, efter at hr. Aksel Larsen nu har påtaget sig rollen som forsvarer for regeringens politik. Det var ikke en nær så morsom, ikke en nær så spillevende Aksel Larsen, som vi tidligere har oplevet det.

Til sidst skal jeg om de afstemninger, der forestår, sige, at vi fastholder naturligvis det af os stillede underændringsforslag, der tilsigter at bevare fradragsretten for den kommunale skat, et spørgsmål, som finansministeren også ganske gik uden om. Vi vil ved den afstemning, der kan blive i spørgsmålet om valgfriheden, når det gælder afregningen for merværdiafgiften, stemme således, at valgfriheden fastholdes, og vi vil altså stemme imod det ændringsforslag, regeringen har stillet.

Endelig er der spørgsmålet om den dagsorden, der er foreslået. Jeg kan vanskeligt ofre den så forfærdelig mange bemærkninger. Jeg synes, det må blive et problem mellem regeringen og den, der har foreslået dagsordenen. Den afstemning, der skal vise stillingen til den foreliggende skattepolitiske situation, kommer på fredag, når merværdiafgiften, det hidtil største afgiftsforslag i dansk politik, skal til afstemning her i det høje ting.

Skræppenborg-Nielsen: Ved valget i september 1964 blev jeg på et møde på skibsværftet i Odense bl. a. spurgt om, hvilke kompromiser i dansk politik socialistisk folkeparti egentlig kunne tænkes at gå med til. Jeg svarede dengang omtrent ordret: socialistisk folkeparti vil kun gå med til kompromiser, der for os at se på en hel række meget vigtige områder peger afgørende fremad.

For at sige det meget kort: det er efter min mening netop et sådant kompromis, en sådan aftale, vi i det sidste par dage har talt om og til sidst indgået med socialdemokratiet. Jeg er derfor på ingen måde i splid med mig selv, tværtimod.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen var her i dag så venlig at nævne bl. a. mit

[Skræppenborg-Nielsen.]

navn i forbindelse med den meroms, som også jeg på fredag ved tredje behandling vil stemme for. Har jeg forstået hr. Henry Christensen rigtigt, skulle ikke mindst jeg under sidste valgkamp have givet udtryk for, at jeg var en decideret modstander af denne meroms, for nu så kort tid efter valget at indtage det stik modsatte synspunkt. En sådan påstand, hvis det er en påstand, kan under ingen omstændigheder være rigtig, og jeg skal fortælle hvorfor. For det første: det kan ikke være rigtigt af den ganske simple grund, at jeg ved valget i 1966 ingen valgmoder havde, ingen valgkamp førte og derfor naturligvis heller ikke udtalte mig om meromsen. For det andet: i sommeren 1966 fik jeg en dag besøg af en journalist fra Ritzaus Bureau — jeg tror, han er til stede her i presselogen — der ønskede et interview med mig, et interview, han naturligvis fik, og det blev optaget i vel henved en halv snes dagblade her i landet. I dette interview blev jeg bl. a. spurgt om min stilling til meroms, og mit svar lød omtrent sådan: jeg er betænkelig ved den, men jeg er villig til at forhandle om den. Det er det, vi har gjort mellem socialdemokratiet og socialistisk folkeparti i de sidste dage.

Jeg håber, disse bemærkninger er fuldt tilfredsstillende for det ærede medlem hr. Henry Christensen.

Landbrugsministeren (Chr. Thomsen): Jeg vil gerne til hr. Henry Christensen sige, at det var ikke for at virke arrogant, at jeg ikke svarede, men det var faktisk mere, fordi statsministeren tog spørgsmålet ind i sin tale og i virkeligheden sagde, hvordan det lå. Men for ikke på ny at støde an mod hr. Henry Christensens sarte følelser må jeg jo hellere passe på nu at få spørgsmålene med som helhed.

Det første, hr. Henry Christensen spurgte om i første omgang, var, om jeg i det hele taget havde deltaget i disse forhandlinger vedrørende problemet om momsens på mejeriprodukter, og dertil kan jeg klart svare positivt: det har jeg. Så blev der spurgt om, hvordan man vil praktisere dette at føre 160 millioner tilbage. Det tror jeg ganske let vi kan; jeg er ikke bange for, at vi ikke kan klare det problem, men jeg vil mene, det er

et lidt tidligt tidspunkt at begynde at diskutere det på. Den naturlige måde at gøre det på må jo være, at man nu på dette tidspunkt tager hele problemet op til drøftelse, idet jo i øvrigt andre drøftelser skal finde sted med landbrugsorganisationerne og mejeribrugget. Først når man er kommet igennem disse drøftelser, vil det af hensyn til andre end netop landbrugets egne organisationer være rigtigt at diskutere, på hvilken måde det skal praktiseres. Det er det, der vil ske i den kommende tid; man vil i landbrugsministeriet drøfte det med dem, der er interesseret i det.

Poul Møller: Jeg vil gerne sige tak til landbrugsministeren, fordi han tog ordet, og jeg synes, det var rart, at han kom ind imellem ordførerne; det er jo altid en vældig fordel, og jeg tror, at vi alle sammen nu, inden vi går til afstemning, har fuldstændig klarhed over, hvordan man vil praktisere denne ordning.

Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger til de medlemmer, der har haft ordet, men der er jo stillet et dagsordensforslag, og jeg skal ligesom hr. Henry Christensen sige, at det mistillidsvotum, som hr. Niels Westerby her har stillet til regeringen — for det er det jo i realiteten — vil vi stemme for ved at stemme imod merværdiafgiftsforslaget. Jeg er overbevist om, at hvis dette forslag falder på fredag, så går regeringen af, og det er vi godt tilfreds med. Derfor behøver vi ikke at få nogen afstemning i aften for at jage regeringen ud — den kan godt blive siddende til fredag formiddag.

Spørgsmålet om provenuet var hr. Kai Moltke inde på. Jeg forstår udmærket vel, at hr. Kai Moltke må tage ordet i denne debat, for han har jo en hel del at redegøre for, når han skal stemme for merværdiafgiftsforslaget. Men derfor er det jo ikke ligegyldigt, hvad han siger, når han nu kommer herop, og han sagde, at provenuet ville blive brugt til fordel for de store skatteydere, hvis det konservative folkeparti var med. Det er helt forkert.

Vi har ikke forsøgt ensidigt at varetage de store skatteydere's interesser ved det arbejde, der er gjort i udvalget. Vi har kritiseret skalaen på et specielt punkt, nemlig i et indtægtsinterval imellem 24.000 kr. og 32.000 kr. i skalaindkomst, og vi har

[Poul Møller.]

ønsket en noget mildere progression, ligesom det radikale venstre har ønsket det, men ikke således at forholdet imellem grupperne blev forskudt. Vore skatteloftsideer og -tanker ville ikke have forskubbet skattebyrden imellem de forskellige indkomstgrupper, så derfor har hr. Kai Moltke intet at tale om her; der er intet at bebrejde det konservative folkeparti og ej heller grund til at tro, at det ikke var en samlet reduktion af de direkte skatter, vi arbejdede på, når vi arbejdede for et skatteforlig.

Dette skatteforlig udtalte udvalgsformanden sig om, og han sagde, at han gerne ville have haft et bredt forlig. Nu kender jeg udvalgsformanden, jeg kender hans vilje, og jeg kender hans evner, og jeg er helt overbevist om, at hvis hans vilje havde været til stede, havde han med det kendskab, jeg har til ham, også været i stand til at klare det. Det var ikke evnerne, det skortede på, og jeg er helt overbevist om, at når hr. Per Hækkerup går i lønkammer for at tale med sig selv og eventuelt sin kone, så ved han udmærket vel, hvordan et bredt forlig skulle være skåret. Men han skar det ikke, og derfor var det ikke evnen, men det var viljen, der manglede, da det kom til stykket; det var aftalen med socialistisk folkeparti, der trådte i vejen, og han kan ikke gøre forsøg på at sammenligne en aftale, en bindende aftale med et andet parti under et forhandlingsforløb, med de samtaler, vi lejlighedsvis havde med det radikale venstres forhandler, samtaler, der udelukkende sigtede på at fremme forhandlinger, og som ikke havde noget som helst at gøre med at låse sig fast. Er sandheden ikke den, at aftalen med hr. Aksel Larsen og hans parti var af en sådan karakter, at forhandlingslederen ikke længere ventede, at der kunne skabes basis for et forlig med os andre? Er det ikke sandt? Er det ikke ganske enkelt — når vi skærer alt det polemiske fra — den nøgne sandhed, at natten til lørdag, da vi andre så natmaden blive serveret inde ved siden af og blev sendt af sted, aftalte man vilkårene, og derfor var forhandlingslederen lørdagen igennem ganske urokkelig; tilbuddene, som vi havde fået fredag aften, kunne der ikke længere ændres ved, andet måske end et enkelt komma hist og her, måske kun ét sted.

Det er derfor, jeg synes, at hr. Per Hækkerup skylder folketingset besked her. Med al den ærlighed, med al den dynamik og alt det andet, vi kender ham for, bør han nu sige os ganske bestemt, om ikke den aftale med SF var bindende lørdagen igennem for socialdemokratiets vedkommende og kun ventede på SF's hovedbestyrelses bekræftelse.

Hr. Per Hækkerup siger, at der var ingen håndfæstning i aftalerne med socialistisk folkeparti. Jeg ved det ikke. Det, at en regering binder sig til at drøfte forberedelsen af sin lovgivning med et andet parti, er dog en håndfæstning. Det, at man binder sig til, at man ikke til næste år eller på et senere tidspunkt kan forhøje momsprocenten uden SF's godkendelse, det er vel en lige så kraftig håndfæstning på dette område som det ønske, vi havde om, at man sikrede sig, at momspengene kunne anvendes til en sænkning af det direkte skattetryk fra juli 1968, hvilket finansministeren har redegjort for at han ikke ville; men han ville godt låse sig fast med hensyn til momsprocenten.

Jeg har ikke mange bemærkninger at gøre til finansministeren. Der er i og for sig ikke meget at sige til hans fremstilling; så vidt jeg kan se, var den i det store og hele rigtig. Han sagde, at vi ville have denne afklaring, og finansministeren ville ikke give os denne afklaring. Det kan ikke komme bag på nogen, at denne afklaring af, hvad merværdiafgiftspengene skulle anvendes til, var noget væsentligt for det konservative folkeparti. Hvor havde vi været i dag, om vi lørdag havde sluttet et forlig med socialdemokratiet og vi så søndag morgen kunne se, at flere hundrede millioner kroner, som skulle skaffes gennem merværdiafgiften, var der allerede disponeret over til andre formål, uden at man havde spurgt os? Tror man ikke, at vore vælgere, tror man ikke, at de mennesker, vi repræsenterer, ville have sagt: hvad er I dog for nogle fæhoveder, hvad er I for nogle klodshoveder, at gå hen og stemme for en milliardindtægt til staten og så lade de to andre partier bestemme, hvad pengene skulle bruges til? Det kunne vi da naturligvis ikke; det måtte man jo vide at vi ikke kunne.

Om spørgsmålet om sambeskatningen gav finansministeren en redegørelse, som viste, at der er vanskeligheder i sagen; men disse

[Poul Møller.]

vanskeligheder er jo ikke nye. Det, som i forbindelse med en skattereform var afgørende for os, var, at der nu blev truffet en beslutning om, at vi ikke længere skulle sambeskatte den udearbejdende hustru, at denne beslutning blev truffet, således at ingen blev straffet ved at indgå ægteskab. (*Munterhed*). . . ingen blev straffet derved, heller ikke økonomisk. To enlige, der giftede sig, skulle ikke skattemæssigt stilles ringere, end de var stillet før ægteskabet. Det var overgang til særbeskatningen, vi ønskede, og vi mente, at nu måtte denne politiske beslutning træffes trods alle vanskelighederne, for det gamle system kunne vi ikke køre videre med, og det kan vi ikke køre videre med.

Jeg takker finansministeren for hans tilsagn vedrørende pengeinstitutterne. Jeg har ikke, og vi har ikke fra det konservative folkepartis side forlangt, at det skulle være en tvangsmæssig ordning, sådan at funktionærer, tjenestemænd eller andre, der ikke ønsker lønningskonti, skulle være bundet hertil; men jeg tror, at ordningen med lønningskonti vil vokse og vokse, og den ligger der en stor fremtid i på alle erhvervslivets områder, også inden for den offentlige administration. Den er langt fremme i den offentlige administration, og derfor er det godt, hvis vi her kan udbygge systemet, så pengeinstitutterne kan være med.

Så har jeg nogle få bemærkninger til statsministeren. Statsministerens historiske udrædning var jo sikkert helt i orden, jeg skal ikke kritisere den, jeg har ikke noget med den at gøre, og taletiden vil vel heller ikke tillade en så lang historisk diskussion, som det vil blive, når vi skal begynde ved 1902. Men statsministeren siger, at vor kritik af det, der her foreligger til afstemning, ikke går på skattereforens indhold. Nu er der jo for det første det at sige til det, at når vi under mange måneders forhandlinger nærmer os hinanden, er det klart, at uoverensstemmelserne bliver færre; derfor havde det været en dygtig regerings sag at få fjernet de sidste uoverensstemmelser, men det nægtede man, da man bandt sig til socialistisk folkeparti. Men vi har altså den væsentlige indvending, at vi ikke kunne ane noget om, hvordan regeringen ville anvende

de milliarder, som vi ved vor afstemning skal give regeringen i hænde.

Vi var uenige om skatteloftet, vi strakte os langt, men regeringen kom os ikke i møde. Vi var uenige om den kommunale fradragsret, regeringen strammede sine betingelser, låste sig mere og mere fast. Det, der i begyndelsen var et tilbud til os, blev fredag aften til en ganske midlertidig ordning. Vi var uenige om afskrivningsreglerne, og vi var uenige om nogle andre spørgsmål, som jeg har redegjort for ved første behandling.

Statsministeren talte nu for eksempel om udskrivningslovforslaget, og det er så typisk for statsministeren, at han siger, at her sker der nogle socialt betydningsfulde ændringer. Hånden på hjertet: der sker ikke andre socialt betydningsfulde ændringer end dem, der er nødvendiggjort af merværdiafgiftens indførelse. Det er jo ganske enkelt; man giver en compensation, fordi man tager nogle penge fra de mennesker, der ikke kan klare det indgreb i deres økonomi, som merværdiafgiften er. Var der ingen merværdiafgift, var der heller ikke noget kompensationsproblem; der sker ingen sociale forskydninger eller socialt betydningsfulde ændringer. Derfor kan denne skattereform ikke sælges af socialdemokratiet som en stor social reform. På et tidspunkt, da man vil indføre afgift på alle nødvendige artikler, er det lidt for stærkt at sige, at dette er socialt betydningsfulde ændringer.

Statsministeren siger, at havde vi accepteret tilbuddene i lørdags, så havde man fået bredt forlig. Ja, ja, men man forlangte altså, at vi skulle acceptere det hele, og sagde, at der ikke kunne forandres noget i dette tilbud, fordi man havde bundet sig. Jeg har redegjort for den skærpelse i forhandlingssituationen, der tydeligt fandt sted fredag og lørdag, og jeg synes, det er forkert at fremstille det, som om vi havde siddet og trukket tiden ud. Her appellerer jeg også til forhandlingslederen — jeg takker for øvrigt for de bemærkninger, finansministeren gjorde her — har vi i forhandlingsgangen fra den 22. november eller fra disse forslags fremsættelse gjort noget for at trække tiden ud? Har vi på nogen måde vist trakasserier over for regeringens politiske hensigter? Er sandheden ikke den, at først i onsdags fik vi

[Foul Møller.]

fra forhandlingslederen en opfordring til en samtale med socialdemokratiet om mulighederne for at få et forlig — først i onsdags? Inden onsdag har vi ikke haft nogen henvendelse. Torsdagen gik, uden at vi blev indkaldt til nogen møder, bortset fra nogle udvalgmøder. Fredag fik vi invitationen til de firkantede drøftelser fredag aften. Lørdag sad vi og forhandlede hele dagen, men da var det låst fast; man havde låst sig fast mellem fredag og lørdag. Der var ikke tale om, at vi bare kunne snutte et forlig på et tidligere tidspunkt; det hele var ikke klaret og afklaret, hverken sagligt eller politisk, førend vi kunne begynde de afsluttende forhandlinger onsdag, som lørdag førte til det resultat, vi nu alle kender. Statsministeren har altså intet at bebrejde os, og langmodighed og tålmodighed er ikke vist fra regeringens side i denne sag, i hvert fald over for os.

Statsministeren kom så ind på samarbejdet med socialistisk folkeparti. Statsministeren siger, at det er der jo ikke noget mærkeligt i, andre partier arbejder jo også sammen, det er ganske naturligt, statsministeren og hans parti har samme ret som andre partier til at forhandle med et parti og samarbejde med et parti. Ja, selvfølgelig. Det, der er det unaturlige, er, at da man så er gået til valg — og det var så sent som den 20. november 1966, to dage før valget — sagde statsministeren: lad mig sige det klart, og det skal også være et svar til hr. Aksel Larsen: han får ingen chance for at bestemme min regerings politik. Der er dog ikke så langt fra den 20. november til nu. Jeg erkender, at statsministeren her åbent og ærligt har sagt: vi, altså socialdemokratiet, har skiftet standpunkt og skiftet holdning til socialistisk folkeparti. Men hvorfor har man gjort det? Hvad er det, der er sket siden den 20. november, og som har medført, at socialdemokratiet har skiftet holdning? Er det det, at man har fået flertal i fællesskab?

Ja men det var jo den situation, vi spurgte om; det var jo det, vi spurgte om i fjernsynet; hvis det socialistiske flertal kommer, vil man så give hr. Aksel Larsen indflydelse? Det var på spørgsmålet om den situation, at statsministeren svarede

med ordene: lad mig sige det helt klart, og det skal også være et svar til Aksel Larsen: han får ingen chance for at bestemme min regerings politik. Hvis de to partier ikke havde flertal, og hvis det ikke var forudsætningen for spørgsmålet, var det jo fuldstændig rystende ligegyldigt, for så havde han jo ingen chance. Det har vi jo set tidligere; han havde jo ingen chance, så længe de to partier ikke havde flertal i fællesskab. Det var ud fra denne forudsætning, statsministeren svarede; men næppe var stemmerne talt op, før omsvinget kom, og nu har vi set igennem generalstabsaftalen, at det er sket fuldstændigt.

Statsministeren gjorde nogle bemærkninger om hensynet til erhvervene og sagde så demagogisk til os: er det konservative folkeparti imod disse hensyn til erhvervene? Nej, det er vi naturligvis ikke, det er jo ikke det, vi har noget imod, det ved statsministeren godt, men vi har noget imod, at man f. eks. har skærpet situationen for erhvervene. Vi var villige til at stemme for regeringsforslaget, der gav valgfrihed imellem de to afregningsformer; vi arbejdede på, at regeringsforslaget skulle oprettholdes. Men hvilket hensyn viste regeringen over for erhvervene? At man ændrede sit eget to gange fremsatte forslag og skærpede det i denne betydningsfulde sag i forhold til erhvervene.

Statsministeren var lidt sarkastisk, da han sagde: de konservative har også skiftet politik efter valget. Ja, det har vi; det har vi gjort for at få indflydelse; det har vi gjort, fordi vi erkender, at hvis dansk demokrati skal arbejde sig frem imod forhandlingsresultater, er det nødvendigt, at man respekterer vælgernes bedømmelse af et foreliggende problem, ellers kom vi jo aldrig videre. Men vi har ikke sagt på noget tidspunkt, at vi ikke ville samarbejde med socialdemokratiet om en fornuftig skattereform. Vi prøver på at stå ved vort ord. Netop for at få indflydelse, netop for at give socialdemokratiet det, som vi mente socialdemokratiet havde krav på, nemlig kildeskatten og skattefradragetsreglens afskaffelse, gik vi ind i forhandlingerne og accepterede det som grundlaget. Men vi fik jo ikke noget ud af det.

Jeg skal her resumere, at da vi ikke har kunnet få sikkerhed for, hvad merværdi-

[Poul Møller.]

afgiftsmidlerne skal anvendes til, selv om vi har fremsat en forligstanke, der sikrede regeringen de naturlige forbehold under udvalgsbehandlingerne, så lykkedes det ikke at få et forlig. Selv om vi med hensyn til et skatteloft strakte os fra vore 45 pct. til 50 pct., som ville have været et skatteloft over hele linjen, for alle indkomstgrupper, holdt regeringen fast ved sine 55 pct. og ville ikke mødes midtvejs med os.

Selv om vi ønskede den kommunale fradragsret bevaret, strammede regeringen sit tilsagn herom til kun at omfatte nogle år. Selv om alle erkendte, at persontilskuddene, som vi snart skal stemme om, var noget skidt og ikke burde indføres, og selv om vi fremlagde positive og konstruktive tanker til at undgå det, ønskede regeringen og socialistisk folkeparti alligevel, at de først skulle indføres for senere at afskaffes. Se, derfor kunne vi ikke enes, og derfor fik vi altså ikke noget skatteforlig.

Jeg skal i øvrigt ikke komme ind på den debat, vi havde i eftermiddags om, hvem der havde sagt hvad ovre i statsministeriet. Af begge fremstillinger fremgår det jo ganske klart, at oplysningerne om aftalen ikke blev givet. Der er blevet sagt her af en eller anden — man kan ikke huske hvem — vedrører dette skattereformen? Og man mener dermed at have standset denne meningsudveksling. Men det var jo egentlig kun regeringen, regeringspartiet, statsministeren og måske hr. Aksel Larsen, der kunne skønne over, hvorvidt det vedrørte skattereformen. Senere blev det jo klart, at det i hvert fald vedrørte statens udgifter, og da denne skattereformdrøftelse bl. a. drejede sig om at skaffe staten indtægter, så var det jo dog af relevans, som man vist siger, af betydning for disse forhandlinger at få disse oplysninger frem, som vi ikke fik, og det står jo helt klart, at vi fik dem ikke, bortset fra at vi fik et beløb for boligfondens vedkommende. Først lørdag aften lidt før 7 kom finansministeren med meddelelse om mejeribrugets og den særlige ordning dér, og søndag morgen kunne vi læse om andre ting.

Jeg synes, det er en dårlig forhandlingsform, og jeg synes ikke, den opfordrer til efterfølgelse, hvis der skal komme forhand-

linger og resultater af et bredt samarbejde her i tinget.

Nu skilles tinget i skattereformen, nu vil den største afgift i vor parlamentariske historie blive indført, formentlig med 90 stemmer imod 86. Det kunne være blevet et bredt forlig, det kunne være blevet en bred, stor enighed, der måske også havde haft rigere perspektiver for dansk politik end den samarbejdsaftale, der er indgået imellem SF og socialdemokratiet, og derfor står vi her ved vejs ende ved de spildte muligheder.

Aksel Larsen: Jeg er ikke sikker på, at den sidste bemærkning er rigtig, den om, at dette er en skattelov med de største beløb, man nogen sinde har haft. Så vidt jeg forstår, giver engrosomsen omkring 2.300 mill. kr., og i hvert fald i det kommende finansår vil merværdiomsens ikke give et tilsvarende provenu eller rettere sagt merprovenu; det meste af det skal jo bruges til at afløse engrosomsen med. Jeg tror i hvert fald, at de to afgifter ganske godt tåler sammenligning, så man har ikke grund til at lade sig hypnotisere af beløbet.

Jeg beklager meget, hvis jeg har skuffet hr. Henry Christensen, som finder, at jeg ikke i dag var så livlig og veloplagt, og som gik ud fra, at nu var det altså sket med min livlighed og veloplagthed; jeg var ikke nær så morsom og spillevende som ellers, og det var jo nok på grund af min nye rolle. Nu kan det jo også godt være, at det var dels på grund af situationen, hvor jeg koncentrerede mig om at holde en så kortfattet og saglig tale som muligt; det kunne muligvis også skyldes træthed, men det skal man naturligvis ikke tage hensyn til. I øvrigt vil jeg bede om, at man ikke rubricerer talere på den måde, at den dér taler har pligt til at være sådan, og den dér taler har pligt til at være sådan, og han må aldrig optræde anderledes. Skulle det være tilfældet, at jeg har forandret mig, så har jeg i øvrigt i dag indtryk af, at det går nok endda, for den hyggelige, veloplagte, morsomme og sarkastiske tale, som udvalgsformanden, hr. Per Hækkerup, holdt her, den kunne måske i nogen grad afbøde det savn, man har følt, da man hørte min tørre og saglige tale.

Hr. Henry Christensen beskæftigede sig

[Aksel Larsen.]

i øvrigt særdeles meget, nej, ikke så forfærdelig meget, men han beskæftigede sig med spørgsmålet om udvalgsforhandlinger og private forhandlinger og mente, at man ikke skulle rode dem sammen. Jeg forstod, at han var lidt knotten over, at der var forhandlet noget i private forhandlinger, altså sådan private partiforhandlinger, dels mellem socialdemokratiet og os, dels mellem socialdemokratiet og tre andre partier, og at disse forhandlinger ikke var foregået i udvalget — sådan forstod jeg ham i hvert fald. (*Henry Christensen*: Det er forkert!). Nå, det er forkert. Ja men det glæder mig i høj grad, at det er forkert, for hr. Henry Christensen kender nemlig godt til sådanne private forhandlinger mellem to eller flere partier, det oplevede vi i 1962, da man ikke kunne få mig smidt ud af udvalgsværelset for omsforhandlingerne dengang; så gik man over i udenrigsministeriet for at slippe for min behagelige nærværelse. Man har jo også ved andre lejligheder ført sådanne private forhandlinger, f. eks. da det drejede sig om at fikse boligforliget, så det, der er sket nu, er aldeles ikke noget uvant; måske har rollerne været lidt anderledes fordelt, men man kan i hvert fald ikke fra venstres og konservatives side sige: vi bestrider principielt retten til at foretage sådan noget, som der er sket her. Den ret må vi andre have lige så vel som andre partier.

Så tales der en del om håndfæstninger, og der siges — og det er hr. Henry Christensen og hr. Poul Møller åbenbart nogenlunde enige om — at regeringen har fået pålagt en håndfæstning af socialistisk folkeparti, men venstre og konservative har aldrig drømt om at pålægge regeringen håndfæstninger. Det vil jeg ellers nok sige. Netop i 1962 var det en forudsætning for, at man ville indgå på momsforliget med regeringen, at regeringen først forpligtede sig til at nedskære statens anlægsudgifter, og før regeringen havde gjort det, ville man ikke gå i realitetsforhandlinger, det var da næsten værre end en håndfæstning. Og hvad med andre lejligheder, hvor man har haft skatteforhandlinger, og hvad med forhandlingerne i maj måned i fjor, hvor man ganske tydeligt stillede en række krav op som led i en håndfæstning: vi forlanger den og den politik af regeringen, vi forlanger

loft over statens udgifter som betingelse for at forhandle videre om den moms, vi så gerne vil have! Det var ganske oplagt håndfæstninger, man krævede, man fik dem ikke dengang; men det er ikke det, vi har gjort ved den aftale, vi har truffet med socialdemokratiet og regeringen, det er en aftale truffet mellem to partier, som begge var interesseret i, at når vi nu lægger en politik op sammen, så må vi jo se at få det til at gå i overensstemmelse med den opfattelse, begge vore partier har. Det er altså ikke noget, vi har påtvunget socialdemokratiet, dette med, at meromsens procent ikke må stige, medmindre begge partier er enige om det; det er noget, begge partier var interesseret i. Men jeg forstår, at noget af den vrede, der er kommet frem her, skyldes, at der er partier i denne sal, som har været vant til, at de tidligere kunne pålægge regeringen håndfæstninger og stille den ultimata, men som har opdaget, at det kan de ikke mere. Det er naturligvis forståeligt, at de er vrede over det; men de må forsøge at affinde sig med, at tilstandene er anderledes, at flertallet er anderledes, at regeringen ikke mere er i den situation, den har været i i en år-række, hvor den måtte gøre mange af sine handlinger afhængige af, hvorvidt den kunne få støtte fra borgerlige partier.

Hr. Poul Møller protesterer mod en påstand om, at de konservative skulle have optrådt, så man med føje kunne mistænke dem for ensidigt at ville varetage de store skatteyderes interesser. Jeg beklager meget; men jeg har nu altså det indtryk, at sådan har det konservative folkeparti optrådt. Jeg ved godt, at det store flertal af det konservative folkepartis vælgere er lønmodtagere, som ikke ligger oppe i de højeste lønklasser; men så meget mindre begriber jeg, at det konservative folkeparti så stædigt har holdt fast ved skattefradragsreglen, som ikke alene var en håbløs og umulig regel, hvis man vil have et anstændigt skattesystem, men som også netop måtte bevirke, at folk med nogenlunde lave indtægter blev straffet, medens kun de med de højeste indtægter havde det højt besungne skatteloft.

Jeg må i øvrigt erindre om, at ved disse forhandlinger, som vi havde — jeg tror, det var i ordførerudvalget — ønskede de konservative — de var ikke ene om det,

[Aksel Larsen.]

men de var ordførere for det — at få ikke alene lagt et lavt loft over udskrivningsprocenterne, men man ville have det helt ned til 45 pct. for den højeste marginalskat, subsidiært, hvis man blev trukket med, til 50 pct.; men man ønskede samtidig at binde regeringen og folketingsflertallet ved en håndfæstning. Vi vil kun gå med, sagde man, hvis vi kan få fastslået, at kommer der en udskrivningsskala af den art, som der nu ligger skitse til, så må skatten i det første år, denne skala træder i kraft, altså i 1968-69, højst udskrives med 90 pct., maksimum 95 pct. af grundbeløbet, og den må ikke gå op til 100 pct., endsiige højere. Da vi så spurgte: hvis nu staten får et større pengebehov — det kan være til sociale foranstaltninger, anlægsudgifter, undervisningsvæsenet, eller hvad ved jeg — hvor skal pengene så komme fra? Så fik man det svar: de skal komme på anden måde — altså gennem en forhøjelse af de indirekte skatter, dér skulle intet loft være. Nå ja, men det hænger jo udmærket sammen med, hvad der står her i det konservative afsnit af betænkningen om momsen:

„Et tredje mindretal (det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) har tidligere erklæret sig rede til at stemme for en merværdiafgift på 10 pct. under forudsætning af, at denne afgift indgik i en samlet skattereform, der kunne medføre en omlægning af beskætningen fra skat på indkomst og opsparing til skat på forbruget.“

Mindst mulig indkomstbeskatning, mest mulig forbrugsbeskatning — det er de konservatives skatteparole, og der skal ikke være nogen tvivl om, at det, man fra den side har bestræbt sig for, er netop at få udviklingen til at gå i den retning. Man har ganske tydeligt sagt, at man ved godt, at det, der nu gennemføres på indkomstbeskatningens område, er en lettelse af beskætningen for de lave indkomster, og det var ikke sådan noget, man ønskede, dengang man var villig til at stemme for momsen.

Nå ja så er der spørgsmålet om, hvorvidt aftalen med SF var bindende hin fredag aften, hvor de konservative blev snydt for natmand, hvilket de for øvrigt, som jeg synes, har taget med meget godt humør. Ja men forholdet er det, at der var ikke sluttet nogen bindende aftale; men der var ganske vist den aftale imellem vore to partier, at vi meget gerne ville forhandle med det radikale venstre og det konservative folkeparti, som vi skønnede dog muligvis var villige til at være med, og så skulle vi se, hvordan det kunne gå, om vi kunne orientere os i den retning, at der kunne blive et bredere forlig, eller om vi, hvis vi ville bevare vore hovedsynspunkter, var nødt til at gennemføre det ved en tosidet aftale. Det er forholdet, og der var intet dér, der forhindrede, at de konservative kunne have været med.

Men vi fik unægtelig det indtryk — det kan være forkert — at de konservative var bundet ved deres aftaler med de radikale, således at de to partier ikke måtte gå selvstændigt. Hvis den ene part sagde nej til at gå med på et skatteforlig, måtte den anden part heller ikke gøre det. Jeg ved ikke, om det er rigtigt, jeg ved, det har stået i aviserne, men aviserne skriver så meget vrøvl, så det kan være forkert, og derfor sagde jeg altså, at vi havde faktisk det indtryk, at de to partier havde låst sig fast på den måde, og at det vanskeliggjorde et forlig.

Ja, så tror jeg nok, at jeg har et par bemærkninger til hr. Hilmar Baunsgaard, som siger, at det er ikke sandt at de radikales kumulative forslag kom klokken fem minutter i tolv, og som samtidig siger, at det er meget forkert, at de radikales kumulative system ikke kom til anderledes indgående behandling i udvalget. Jeg står her med bilag 67 til forslag nr. 26, kildeskattelovforslaget, det er dateret den 1. marts 1967, to dage før, vi skulle mødes i Store Kro. Jeg tror, man må erkende, at når der har været forhandlet så længe om kildeskatten, og når der faktisk var enighed i skatteudvalgene om, at denne

[Aksel Larsen.]

skattereftorms skæbne skulle være afgjort inden påske, hvilket måtte indebære, at seneste tidspunkt for anden behandling var i dag, den 15. marts, så er det lige sent nok at komme den 1. marts med et helt nyt forslag til, hvordan kildeskatten skal laves. Man har lidt svært ved at tage det alvorligt; det burde være kommet noget før. Men der-til kommer, at der ikke var tid til at underkaste det den nødvendige indgående drøftelse. Det har efter vor mening betydelige svagheder, og det har jeg redegjort for i udvalget, men vi har ikke afvist, at disse tanker kan indgå i de fremtidige overvejelser vedrørende kildeskattesystemets udformning. Det kan — som jeg har sagt — nemlig godt lade sig gøre senere at gå over til det kumulative system. Det er imidlertid min absolutte opfattelse, at det ikke vil blive lettere for erhvervslivet, som ganske rigtigt ikke hver måned skal sende opgørelse over, hvad de har udbetalt i løn i hele den forløbne del af året, men hver måned indsende opgørelse over, hvad de har udbetalt i løn i den måned, der er gået, og så modtage besked fra Datacentralen og sende besked igen osv. Jeg tror ikke, at det er så helt let for erhvervslivet, men lad nu det ligge. Jeg ved blot, at så længe man ikke har det fornødne, om jeg så må sige maskinelle grundlag for at praktisere det og ikke har det uddannede personale, ville det være alt for voveligt at lægge sig fast på, at det skal gøres netop sådan.

Så er der spørgsmålet om forhandlingerne, som hr. Hilmar Baunsgaard også talte om. Dertil kan jeg kun sige, at det er rigtigt, hvad hr. Per Hækkerup sagde, at lige så vel som de radikale havde ret til at forhandle med de konservative sideløbende med de firkantede forhandlinger, havde de to andre partier selvfølgelig også lov til at forhandle. Vi vidste alle sammen, hvem vi forhandlede med, man var ikke ubekendt med de tosidige forhandlinger mellem socialdemokrater os, og der er aldeles ingen grund til på den måde at bebrejde os noget.

Men så er der spørgsmålet om dette med samarbejde mellem socialdemokratiet og socialistisk folkeparti eller — som det er bragt frem i debatten her af hr. Poul Møller — Aksel Larsen. Det kan blive uhyre fornøjeligt at grave i Danmarkshistorien og se, hvem

der sagde hvad hvornår i 1933 eller på et andet tidspunkt, subsidiært den 20. november i fjor. Men jeg tror ikke, man når ret meget ved den slags, selv om det jo godt kunne tænkes, der var nogen, der ville sige: mine største fjender er mine gamle taler. Det kan hr. Poul Møller også komme til at sige, og jeg tror, han ville komme til det, hvis han granskede mange af sine gamle taler.

Jeg skal ikke give mig til at rippe unødigt op i forholdet mellem det konservative folkeparti og det radikale venstre. Jeg har også været dreng, men jeg var ikke dreng dengang, da de konservative aviser og de konservative politikere her i Danmark regerede det radikale venstre og nærmest betegede og betragtede dem som landsforrædere i en grad, som de aldrig har betragtet kommunisterne. Det var omkring 1920.

Jeg kan erindre, og det er ikke så forfærdelig længe siden, et års tid eller to, da der var blod imellem de konservative og de radikale. De to partier stod så langt fra hinanden, at der var ingen mulighed for kontakt, og da hr. Poul Hartling begyndte sine samtaler med de radikale, kølnedes forholdet mellem ham og de konservative omgående, for det var dog et kedeligt selskab, venstre var ved at komme i. Nu kan de konservative og de radikale imidlertid udmærket arbejde sammen. Ja, jeg bebrejder dem det ikke, men når de forbeholder sig ret til, efter at de før har stået næsten som dødsfjender i dansk politik, når de nu kræver for sig selv ret til at arbejde sammen, så mangler de i hvert fald enhver ret til at bebrejde andre partier, der i deres indbyrdes forhold har haft deres alvorlige kontroverser, at de nu har fundet sammen om en fælles politik ud fra den opfattelse, at dette er i overensstemmelse med vore partiprogrammer, og dette gavner Danmark.

Og så, ja, så har vi vel i grunden kun hr. Niels Westerby tilbage. Han siger forarget, at i dag og på fredag vil et meget lille flertal tromle folketingets mindretal ned, og det er vel nok afskyeligt. Det synes jeg også. Hr. Poul Møller kom til det resultat, at det ville antagelig blive med 90 stemmer mod 86. Men i 1965, for 2 år siden, syntes hr. Niels Westerby, at 90 stemmer mod 87 var en tilstrækkelig stor majoritet til, at man i store spørgsmål kunne tromle folketingets

[Aksel Larsen.]

mindretal ned. Han er den rette. Han foreslår en dagsorden — ja, det blev altså til en dagsorden — og så kigger jeg jo på, som han nu har formuleret den; han vil have folketinget til at udtale, at regeringen må anses for ikke længere at have den fornødne frihed og dermed evne til at lede lovgivningsarbejdet. En regering, der ikke har evnen til at lede lovgivningsarbejdet, kan man ikke have; altså burde den logiske afslutning være: „Tinget går derefter over til næste sag på dagsordenen“. Men det vil hr. Niels Westerby ikke. Nej, „tinget fortsætter herefter behandlingen af det foreliggende lovforslag.“ Regeringen må gerne regere videre, det har vi ikke spor imod, skønt den ikke duer. Jeg synes, at nu kunne man godt holde op med den slags ting.

Så bare én bemærkning til. Hr. Hilmar Baunsgaard skulle gentage hr. Henry Christensens udmærkede lignelser med Cæsar og Brutus og alt det der og den 15. marts. Det er den 15. marts i dag. Hvis der er nogen, der forsøger at myrde regeringen i dag, så er det i hvert fald ikke socialistisk folkeparti og ikke Aksel Larsen, så man kunne have sparet sig denne sammenligning.

Hilmar Baunsgaard: Må jeg sige til det ærede medlem hr. Aksel Larsen: det er faktisk gået op for os, at al oppositionstrang har forladt ham.

Det ærede medlem hr. Kai Moltke ville forsøge at forklare sine motiver for at skifte standpunkt til merværdiafgiften. Jeg må sige, at motiverne interesserer mig såmænd ikke så forfærdelig meget, men hr. Kai Moltke kom til at give en begrundelse, som kunne give grund til at antage, at der var sket noget, som faktisk ikke er sket, og det synes jeg ikke rigtig nogen kan være tjent med.

Hr. Kai Moltke refererede, at han havde kaldt det en pervertering, hvis man lagde ekstra skat på fødevarer, der i forvejen var kunstigt fordyrede gennem aftaler. Og så henviste han til, at nu havde man fået dette med mælketilskuddene ind, og så kunne han stemme for moms. Må jeg ikke sige til det ærede medlem hr. Kai Moltke: der er et gammelt ord, der siger: mennesket lever ikke af brød alene. Det forekommer mig næsten, som om hr. Kai Moltke har den

opfattelse, at nu lever menneskene af mælk alene! Det gør de faktisk ikke, det ville jo blive en noget ensidig kost. Må jeg ikke gøre det ærede medlem hr. Kai Moltke opmærksom på, at alt det, han sagde om mælken, kunne han sige om alle de andre fødevarer; der siger han bare ingenting. Så tror jeg, vi har den rigtige forklaring på, at hr. Kai Moltke har skiftet standpunkt; den ligger et ganske andet sted end her.

Det ærede medlem hr. Per Hækkerup sagde bl. a., at man havde fået en fornemmelse af, at jeg, efterhånden som forhandlingerne skred frem, havde bundet mig mere og mere til de konservative. Nu vil jeg gerne sige til det ærede medlem, for at han skal vide, hvor han har mig: jeg forstår godt taktikken. Men må jeg så ikke have lov til at gøre opmærksom på, hvad var det, der var tilbage af udestående mellem regeringen og det nuværende flertal og så det radikale venstre? Det, vi sagde gennem vort skatteforslag, var, at vi ønskede en skatteskala med en højeste procent for statsskatten på 45. Deri var de konservative enige med os. Er jeg så bundet til de konservative af den grund? Vi sagde, vi ønskede en indkomstregulering, fordi det er den, der beskytter de små indtægter bedst imod, at den økonomiske udvikling udhuler vort skattesystem. Regeringen ville ikke acceptere denne indkomstregulering af skalaerne. De konservative var enige med os. Så sagde vi, at vi ønskede bevaret den kommunale fradragsret af de grunde, jeg nævnte i første omgang; det står i vort skatteforslag, som vi har fremsendt til udvalget. De konservative har samme opfattelse.

Se, jeg er glad for, at det ærede medlem refererede min udtalelse om, at det ikke drejer sig om, med hvem man samarbejder, men om hvad. Det, der er i vejen med det ærede medlem, er jo bare, at der opstår noget, som, hvis man ikke kendte det ærede medlem, kunne ligne fornærmelse over, at det ikke betyder, at det kun er socialdemokratiet, vi anvender denne tese over for. Det ærede medlem bliver nødt til at tage til efterretning, at det er det ikke. Det er stadig for os ikke hvem, men hvad, og det var dette, der skilte os i disse drøftelser, det var her, at man ikke ville være med til at forhandle, i hvert fald ikke på åben vis.

Jeg ved stadig ikke, hvor meget man

[Hilmar Baunsgaard.]

skal lægge i det, det ærede medlem hr. Kai Moltke sagde, men det var i hvert fald en meget interessant udtalelse, det ærede medlem kom med, da han sagde: jeg har været med til at forskåne samfundet for et trekantet forlig. Det var en interessant udtalelse, som jeg tror det ærede medlem hr. Per Hækkerup med sin politiske forståelse også nok kan se betydningen af i situationen. Det forklarer måske et og andet af det, der skete, da man forhandlede eller rettere sagt ikke forhandlede den aften.

Så sagde det ærede medlem hr. Per Hækkerup til mig, at det er jo ikke at majorisere, at man bruger flertallet, der er, når man ikke kan få det større. Nej, det er det ikke. Det ærede medlem sagde videre: det radikale venstre har jo også før sammen med socialdemokratiet truffet flertalsafgørelser. Det har vi, men det ærede medlem ved, at der er én enorm forskel på os og SF i denne situation: det radikale venstre har altid i sine bestræbelser for at opnå forlig, resultater sammen med socialdemokratiet, stræbt efter, at disse forlig blev så brede som muligt, at så mange som muligt tilsluttede sig dem. Det ærede medlem ved, at SF møder med nøjagtig den modsatte indstilling.

Det har altid været og vil altid være det radikale venstres indstilling, at vi ikke ønsker den blokpolitik, som der er en risiko for at man har lagt op til med denne situation. Vi har altid søgt at få flest muligt med, fordi vi tror på værdien af, ikke mindst i de store afgørelser, at man stræber oprigtigt efter at få så bred en tilslutning til store reformer som vel muligt. Man siger: der skal ikke være tvivl om, at socialdemokratiet beklager, at der ikke blev et firkantet forlig. Nu vel, når det ærede medlem siger det, må vi tage det til efterretning. Men det er jo heller ikke det, der er det triste i situationen. Det triste i situationen er, at der er skabt berettiget tvivl om, hvorvidt man ærligt stræbte efter at nå det. Derfor kan man jo godt beklage, at man ikke fik det. Det er det, der er det triste, at der var opstået en berettiget tvivl om, at man virkelig stræbte efter at få det.

Til det ærede medlem hr. Aksel Larsen

vil jeg gerne lige sige om kildeskatten: det var nu ikke en diskussion om tidspunktet for, hvornår vi fremsendte vort forslag, jeg ville have med det ærede medlem, men vi er selv oprigtigt overbevist om, at når der står en dato på bilaget, så kan både det ærede medlem og vi læse denne dato. Næ, det vi var i tvivl om, eller rettere sagt; det vi efterhånden ikke havde nødig at være i tvivl om, det var, at det ærede medlem hr. Aksel Larsen og flertallet i dag ikke har ret i, at dette lovforslag nødvendigvis skulle jages igennem til behandling i dag, uden at folketingets medlemmer har fået nogen som helst mulighed for at sætte sig ind i bilagene, uden at man har fået nogen som helst forudsætning for at tage stilling til de væsentlige problemer, der er rejst, og dermed har vi også fået bortvejret en tvivl om, hvorvidt der var tid til at undersøge det efter vor opfattelse mere moderne kildeskattesystem. Når vi ikke længere har denne tvivl, er det jo, fordi finansministeren i forhandlingerne ganske klart til udvalget sagde, at det var tidligt nok, når blot kildeskatten blev vedtaget inden sommerferien; nu skal den for enhver pris vedtages inden påskeferien. Hvorfor? Det savner man også en forklaring på.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen siger, at vi må lære — „vi“ er altså alle os andre uden for socialdemokratiet og SF — at der er opstået en ny situation i dansk politik, at vilkårene er anderledes. Ja, det er gået op for os. Det må vi acceptere, det må vi lære og tage til efterretning, siger det ærede medlem hr. Aksel Larsen; Ja men det gør vi også, men der er én ting, det ærede medlem hr. Aksel Larsen bliver nødt til at lære, og det er, at vi går ikke til fortrolige forhandlinger, hverken med ham eller socialdemokratiet, hvis der ikke spilles med åbne kort; vi går ikke til forhandlinger, hvor man skal sidde og arbejde sig frem til et resultat, mens man så skjuler et ultimatum, man allerede har besluttet at stille. Der er ingen, der kan indvende noget imod, at man anvender et flertal, hvis man blot ikke skjuler, at det er det, man vil; hvis man blot ikke skjuler, at det er det, man har villet, så er sagen i orden, og ingen ville og ingen skulle kunne

[Hilmar Baunsgaard.]

rette bebrejdelser imod, at man bruger et flertal i folketinget — det er jo nu engang parlamentarismens idé.

Til den højtærede finansminister, som havde gjort nogle beregninger over virkningerne af det radikale venstres skatteforslag og regeringens, vil jeg gerne sige, at med mit kendskab til finansministeren er jeg ganske klar over, at han kom til at begå en fejl, men det er ganske vist den fejl, der forklarer, at han tog fuldstændig fejl i sit regnestykke. Det ærede medlem, næ, undskyld, den højtærede minister — han er jo også medlem nu — den højtærede minister glemte at oplyse om, at vi har sagt, at vi gik ud fra, at i vor skala var folkepensionsbidraget inkluderet, det blev jo klaret op under udvalgsforhandlingerne, og det er 3 pct., og hvis ministeren prøver at se på de 3 pct., sammenlignet med det dér, så vil ministeren se, at hans regnestykke ikke holder.

Må jeg så sige om de indvendinger mod det kildeskattesystem, vi har foreslået, som ministeren fremførte, at det gik ministeren nøjagtig som det gik sidst, da han kom til at fremføre nogle indvendinger, der faktisk overbeviste os endnu mere om, at vort system er noget bedre end regeringens. Han brugte som indvending, at man kan jo risikere, at en mand bliver arbejdsløs og skal vente på efterbetaling. Ja, det er rigtigt, det kan han komme til efter det radikale venstres forslag i indtil 4 uger, efter regeringens kan han komme til at vente i indtil 12 måneder. Jeg kan oprigtigt ikke forstå, at det for den arbejdsløse skal være en fordel, hvis han ikke kan undvære pengene i 4 uger, at skulle undvære dem i 12 måneder; det bliver i hvert fald en noget forsinket fordel for ham.

Og så må jeg lige sige, at ministeren kan ikke oprigtigt mene, at det forslag, vi har stillet, skulle give arbejdsgiverne mere arbejde. Ministeren ved, at vort forslag netop bygger på, at alle beregningerne tages fra arbejdsgiveren som hans administrative opgave og lægges over til skattemyndighederne. Og det er vel det, at man kan nå nærmere den definitive kildeskat og kan fritage arbejdsgiverne for det store

administrative besvær, der, når alt kommer til alt, er dette systems fordel.

Må jeg så sige til den højtærede statsminister: jeg skal ikke genoptage diskussionen om, hvad der blev sagt af hvem den aften; vi er jo alle i den situation, at det, man kommer til at tro på, vil afhænge af, hvis erindring man nærer størst tillid til. Men det har heller ikke så forfærdelig meget med sagen at gøre, og det er faktisk det, der bekymrer mig mest, at statsministeren ikke kan forstå, at man kan ikke forhandle på den måde, at man om aftenen sidder og siger til os: det er ikke muligt at tage 5 øres provenutab, vi har ikke 5 øre at slække med — og så kommer statsministeren dagen efter med et ultimatum i kraft af en aftale med SF, der pludselig bruger 300 millioner. Det er dér, det ligger, og det er i og for sig det, der bekymrer mig mest, at statsministeren ikke kan se det.

Det er klart, at når vi har en række opfattelser, der på enkelte områder er anderledes, og møder en afvisning med den begrundelse, at man tåler ikke noget provenutab, så er det, hr. statsminister, et stift stykke, at man dagen efter fremlægger en færdig aftale om at bruge 300 millioner. Nu ved jeg godt, at man vil skaffe dækning ad anden vej for noget af det; men hvorfor kunne man så ikke være kommet i tanke om det, da man var i drøftelse med os andre? (*Statsministeren* [J. O. Krag]: I blev jo underrettet!). Der var ikke noget at gøre, vi fik ikke nogen underretning; det er det, der er det tragiske ved det; det drejer sig jo om en lang række enkeltheder. Vi er endda i den situation, at vi i udvalget i kraft af, at det ærede medlem hr. Aksel Larsen havde rejst spørgsmålet om at holde personbefordring uden for momsen, fik den oplysning fra finansministeren, at det måtte han råde til at man ikke gjorde, fordi det betød et provenutab på over 100 millioner. Og så kommer man dagen efter og siger, at nu er det et ultimatum, at I skal gøre det, efter at man selv har oplyst os om, at det skal man lade være med.

Må jeg så sige om den foreslåede dagsorden, at det radikale venstre vil undlade at stemme. Jeg er enig med statsministeren i, at ingen kan bebrejde socialdemokratiet,

[Hilmar Baunsgaard.]

i hvert fald kan andre partier ikke gøre det, hvis de nu ønsker at etablere et samarbejde med SF. Statsministeren vil have lagt mærke til, at det har jeg heller ikke gjort. Det er alene socialdemokratiets afgørelse. Det er et socialdemokratisk anliggende helt og aldeles, alene for det parti. Det er dem og dem alene, der træffer afgørelsen. Det radikale venstre har ikke brug for dagsordener for at fortælle, at vi er modstandere af blokpolitikken; det er vi også efter disse begivenheder, men det afgørende for os er, om fremtiden vil komme til at vise, at den aftale, man har truffet med SF, kommer til at betyde, at man rent faktisk har etableret blokpolitik. Hvis det er det, socialdemokratiet vil, nu vel, så må vi tage det til efterretning. Det er ikke, hvad vi ønsker, det er ikke, hvad vi har stræbt efter i dansk politik. Men afgørelsen var forleden aften og er for fremtiden socialdemokratiets alene.

Statsministeren (*J. O. Krag*): Jeg kan ikke forhindre, at min gamle medarbejder og gammelt medlem af en regering, hr. Hilmar Baunsgaard, er vred på os. Det er der ikke noget at gøre ved, det må jeg acceptere. Men der må være en vis redelighed omkring forudsætningerne. Hr. Hilmar Baunsgaard vidste, at vi med SF forhandlede om at skabe en ordening for mejeriprodukter, der fritog mejeriprodukterne for prisstigning som følge af momsen, og at dette kostede 160 mill. kr. Det vidste hr. Hilmar Baunsgaard, og jeg ved, at hr. Hilmar Baunsgaard vidste det, for jeg har selv sagt det til ham.

At man ved at undtage kollektiv personbefordring vil lide et provenutab, er vel ikke rigtigt, for vi gør det under den forudsætning, at der for statsbanernes vedkommende og for postvæsenets vedkommende i stedet for indføres takstforhøjelser. Denne forudsætning har de to forligspartier accepteret, og disse takstforhøjelser vil indbringe ca. 50 mill. kr. mere, end momsfrigtagelsen for den kollektive personbefordring koster, så det er lidt svært at sige, at det giver en provenuformindskelse; det giver altså tværtimod en provenuforøgelse. Herudover er der de beslutninger, der er truffet for pressens vedkommende, og det kan

da godt være, at det radikale venstre er imod dem, men så må vi høre en begrundelse.

Jeg synes, det er rigtigt at gøre denne ganske korte bemærkning til hr. Hilmar Baunsgaards indlæg.

(Kort bemærkning).

Hilmar Baunsgaard: Jeg er enig med statsministeren i, at vi så vidt muligt skal stræbe efter at være redelige. Jeg har gjort det hele dagen.

Må jeg sige til statsministeren, når han siger, at vi vidste, at man forhandlede med SF om mælkeordningerne: nej, det vidste vi faktisk ikke. Vi vidste — det har statsministeren ret i — at han på et tidligere tidspunkt havde sagt til os, at det var noget, der kunne komme til at indgå i overvejelserne, men, hr. statsminister, aftenen før fik vi at vide, at der var ikke til 5 øres provenutab (*Poul Sørensen*: Ja!), og nu kommer statsministeren selv og siger, at det koster 160 millioner. Her er det min fatteevne ikke rækker til. Når der ikke er 5 øre, hvordan har man så i nattens løb pludselig fundet 160 millioner? Vi måtte oprigtigt tro, at det standpunkt var forladt; vi havde ingen anledning til andet, for der blev ikke oplyst andet.

Statsministeren (*J. O. Krag*): Ja, hr. Hilmar Baunsgaard og jeg plejer godt at forstå hinanden, det kniber altså i aften. Jeg har sagt til ham, at vi ville lave denne ordening; mejeriprodukterne ville koste 160 millioner. (*Ninn-Hansen*: Hvornår?). Ja, jeg tror, det var onsdag eller torsdag. (*Ninn-Hansen*: Og vi får det ikke at vide fredag!) Det er meget svært at holde disse forhandlingsdage, hvor alt gik i ét, ude fra hinanden. Jeg tror, det var onsdag eller torsdag; det er muligt, det var fredag, det tør jeg ikke sige. Men i hvert fald har jeg fortalt hr. Hilmar Baunsgaard det, og jeg har ikke på noget tidspunkt fortalt hr. Hilmar Baunsgaard, at vi havde forladt denne tanke. At det kostede 160 millioner, det er jo givet, men er man da imod det?

Er det ikke en god idé, når vi nu indfører momsen, som er en skat, der hviler på forbrugsvarerne, at vi så tænker lidt på husmoderens interesse i, at netop mælke-

[Stats- og udenrigsministeren.]

produkterne friholdes. (*Munterhed*). Ja, ja, det er jo meget morsomt, men jeg har selv børn, og jeg ved, hvad en mælke-regning består af. Jeg er godt klar over, at den regning, der kommer fra ismejeriet på mælk og smør og kærnemælk og skummet mælk og ost, slet ikke er helt lille, og det er altså den regning, vi friholder fra moms, og det er jeg da rede til at gå ind for at vi gør, og at vi ofrer 160 millioner på det. Jeg synes, det er en god udgift.

(Kort bemærkning).

Hilmar Baunsgaard: For at hjælpe statsministeren ud af hans vildrede skal jeg gerne bekræfte, at dagen må have været onsdag, for det var noget før fredag.

Må jeg så sige til statsministeren, at jeg er også oprigtig ked af, at vi ikke kan forstå hinanden. Men når vi på alle de områder, hvor vi hele tiden gennem forhandlingerne har lagt principiel vægt på at få indrømmelser til vore synspunkter, så sent som fredag aften bliver mødt med, at der er ikke 5 øre, ja, så må jeg erkende, at der skal mere end statsministeren til at overbevise mig om, at man i nattens løb har fundet de 160 millioner. Jeg erkender, at jeg kan ikke forstå det, men jeg ved én ting: at statsministeren inderst inde godt ved, hvorfor jeg ikke kan forstå det.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen: Jeg forstår, at statsministeren, formentlig onsdag, muligvis torsdag, har givet hr. Hilmar Baunsgaard besked om spørgsmålet om mælketilskuddet, men statsministeren var også sammen med repræsentanter for det konservative folkeparti onsdag og gav ikke en tilsvarende besked. Statsministeren var sammen med repræsentanter for det konservative folkeparti fredag aften og gav heller ikke besked. I stedet for sagde statsministeren eller finansministeren, at der ikke var de 5 øre, hr. Hilmar Baunsgaard omtalte, til et provenutab... (*Finansministeren* [Grünbaum]: Til hvad?). Der var på grund af det provenutab, der kunne blive tale om, ikke mulighed for at udrede 5 øre til andre ting.

Statsministeren taler om, at der skal være redelighed. Er vi så ikke enige om, at det

ville have været redeligt, hvis der var givet os besked, men denne besked blev ikke givet.

Statsministeren (J. O. Krag): Jeg havde egentlig troet, at debatten om, hvad der skete på dette sene møde, dette firkantede, private møde i statsministeriet den 10., var slut. Sådan forstod jeg nærmest de bemærkninger, der blev gjort. Nu er jeg jo nødt til at vende tilbage til det.

Jeg har her i hånden et stykke papir. (*Afbrydelse:* Det er rigtigt!). Hvad behager? Det er rigtigt, ja, godt, så er vi så langt. Det stykke papir var det papir, jeg sad med i hånden hin firkantede aften i statsministeriet, og dér har jeg skrevet nogle romertal. Der står I. boligfond, II. mejerisektoren — 165 står der; det kan godt være, det kun var 160; jeg har altså i den sene nattetime skrevet 165. Raps står der som III., det er margarinen, og IV. jordloven.

Det var min hensigt på dette møde, når jeg blev spurgt om, hvad regeringen havde aftalt med SF, at give denne redegørelse og give en forklaring af hvert af disse 4 punkter. Man spurgte ikke, og da man ikke spurgte... (*Poul Sørensen:* Nej, den går ikke!).. og da man ikke spurgte, tog jeg selv initiativet og begyndte på en forklaring. Jeg begyndte med boligfonden — det har hr. Aksel Larsen og hr. Per Hækkerup kunnet bevidne — men så blev jeg stoppet af de konservative, der sagde: vedrører dette os? Jeg må sige, jeg forstod det ikke. Jeg begreb ikke, at man ikke havde spurgt, og jeg begreb ikke, at man standsede mig i at give redegørelsen. (*Poul Sørensen:* Nej, den er gall!). Ja, det kan godt være, det tænkte jeg også, hr. Poul Sørensen, men så gjorde jeg det næste dag — hvis jeg må have lov at fortsætte — at jeg i Berlingske Aftenavis, lørdag middag den 11. marts, læste følgende:

„Der forhandles i virkeligheden i to planer. I de firkantede drøftelser findes kun skatteproblemer: merværdiafgift, kildeskat og skatteudskrivningslov.

Men i forhandlingerne mellem socialdemokratiet og folkesocialisterne kan alle store politiske spørgsmål (undtagen ændring af boligforlig og undtagen udenrigs- og forsvarspolitikken) inddrages. Og der er allerede inddraget en del ikke-skattepolitiske spørgsmål i disse tosidede for-

[Stats- og udenrigsministeren.]

handlinger, hvor SF skal have særforplejning for at komme over meroms-traktementet.

Det er i disse forhandlinger, at regeringen lader sin boligfond vokse og landbrugsrets hjemmemarkedsprisordning beskære.

For det konservative folkeparti og det radikale venstre er det naturligtvis en stor risiko, at der således forhandles i to planer, men om alt det, der forhandles separat mellem socialdemokrater og folkesocialister, gælder, at dette kunne det socialistiske flertal gennemføre alligevel.“ (Poul Sørensen: Er det meddelt os?). Det har stået i Berlingske Aftenavis. (Afbrydelse: Er det meddelt os af statsministeren?). Må jeg have lov at fuldende mit citat, hr. Poul Sørensen?

„Den borgerlige forhandlingsindsats rækker ikke længere end til kildeskatten, merværdiafgiften og skatteudskrivningen, men den indebærer måske et under forholdene acceptabelt skatteloft.“

Se, først da jeg havde læst denne artikel — jeg tør ikke sige, om den er inspireret fra konservativ side, det er den muligvis ikke, det er muligt, at det er noget, hr. Dan Larsen ved Berlingske Aftenavis, en meget dygtig journalist, selv har fundet på, det er da højst sandsynligt — men først da jeg læste det, forstod jeg at fortolke begivenhederne den foregående aften i det rette lys. (Poul Sørensen: Det er statsministerens!). Nej, det er Berlingske Aftenavis’.

(Kort bemærkning).

Kai Møltke: Hr. Hilmar Baunsgaard gør mig næsten alt for megen ære. Han nævner her et pludseligt sindelagsskifte på grund af en mælkeordning. Nu vil jeg ikke bebrejde nogen her i salen, hvis de under en så lang debat skulle lide af midlertidigt hukommelsestab, men hvis hr. Hilmar Baunsgaard til sin tid ser efter i referatet af min tale, vil han se, at jeg umiddelbart derefter gik over til at tale om andre dele af landbrugsordningerne, og at jeg i øvrigt fastholdt den karakteristisk, som jeg havde givet af dobbeltbeskatning af levnedsmidler. Jeg ved ikke, om denne henvendelse her til mig personlig skulle tolkes som et tilbud fra

hr. Hilmar Baunsgaard til SF; der kommer jo så mange henvendelser om medvirken til f. eks. ophævelse af kornordningen.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Jeg hørte nu en ny interessant oplysning fra statsministeren, nemlig at der som led i det momsforlig, regeringen har indgået med SF, også er truffet aftale, altså som en konsekvens deraf, om en rapsordning eller en ændring af rapsordningen. Jeg vil nødig, at statsministeren skal bebrejde mig, at jeg ikke sørger for at spørge — jeg forstår, at han bebrejdede andre, at de ikke spurgte — og jeg ville synes, at statsministeren skyldte folketingset at oplyse om, hvad det er for en konsekvens, der på dette område følger af gennemførelse af det momsforslag, der i øjeblikket er til forhandling, og hvilke virkninger disse ændringer eventuelt har for den statsfinansielle situation.

Niels Westerby: Det synes, som om højdepunktet under denne debat er blevet, hvad der foregik i udvalget under forhandlingerne. På den ene side siger hr. Poul Møller med støtte af hr. Poul Sørensen og hr. Hilmar Baunsgaard, at det er foregået sådan og sådan, der er drevet et uærligt dobbeltspil fra regeringens side, og på den anden side hævder statsministeren med støtte af hr. Per Hækkerup og flere andre, at der er drevet ærligt spil. Det forekommer mig i og for sig, at man gør den erfaring i det høje ting, som man gør omtrent i enhver færdselssag her i landet, at det meget ofte er således, at vidnerne holder med chaufføren i det køretøj, de befandt sig i, da der skete et uheld.

Forleden dag havde vi en drøftelse om kulturcentre, og hr. Diderichsen nævnte her, at vi kunne vel opfatte folketingset som en slags politisk kulturcenter. Jeg kan huske, at formanden nikkede; han så helt glad ud, lunede sig ved tanken. Det er vel et spørgsmål, om vi ikke skulle prøve på at komme så vidt, at vi kan holde fast ved det, der er sket. Det er jo ikke en forsamling af sinker herinde, og det skulle vel være muligt for os at kunne undgå at skulle føre ind som et højdepunkt under debatten, hvad der rent faktisk er sket.

Jeg må sige, at det undrer mig lidt, når

[Niels Westerby.]

statsministeren har understreget, at han gerne vil have mange andre partier med i forliget, og har prøvet på at få de andre partier med, og når hr. Per Hækkerup siger: vi ville skam ikke bruge vort flertal i den forstand, at vi ville majorisere. Nu er det klart, at en sådan udtalelse fra repræsentanter fra regeringspartiet vel må gælde alle partier i tinget, og det må vel gælde dem ganske uanset, om de er større eller mindre, om man kan lide dem, eller om man ikke kan lide dem. Men jeg er da i hvert fald i stand til at oplyse her, at der ikke på noget tidspunkt fra regeringspartiets side er forsøgt at tage blot det mindste hensyn eller søge blot den mindste kontakt med liberalt centrum; vi er blevet stillet over for dette skatteforlig som en fuldbyrdet kendsgerning, og dette må vel kaldes at majorisere. Man kan så stille det op på den måde: er de med i udvalg, eller er de ikke med i udvalg? Det kan ikke være afgørende.

Jeg kan sige for mig selv, at vi har gjort den erfaring, at der i dette tilfælde har været gjort et temmelig voldsomt forsøg på at udnytte det flertal, man har sammen med SF, og der er vel også noget, der tyder på, at den samme indstilling har man haft over for de to partier, man har forhandlet med i udvalget, de konservative og de radikale. Jeg lagde f. eks. mærke til en bemærkning af statsministeren, hvori han sagde, ordret citeret — jeg prøvede i hvert fald meget nøje at bide mærke i det, statsministeren sagde —: de konservative forhandlede med SF og os, de radikale forhandlede med SF og os. Statsministeren omtalte det ikke på den måde, at det var 4 partier, socialdemokratiet, SF, de konservative og de radikale, der forhandlede i udvalget, nej, de konservative forhandlede med SF og os, og de radikale forhandlede med SF og os. Det viser vel nok, at SF har indtaget en særstilling i forhandlingerne, i alt fald i statsministerens tankegang, ellers ville statsministeren næppe have formuleret det på denne måde, så der er noget, der tyder på, at

forhandlingerne med det konservative folkeparti og det radikale venstre kun har været en slags skalkeskjul for regeringens virkelige hensigter; det har været et slør, man har lagt over hensigterne, og vi kan da vel i og for sig kun sige, at vi foretrækker da, at regeringen slet ikke har søgt kontakt med os, fremfor at gå den vej, som den har gjort over for de konservative og de radikale ved i hvert fald at tage et tilløb til at misbruge et forhandlingsløb med disse to partier.

Statsministeren var inde på spørgsmålet om det kontaktudvalg, som de to partier, socialdemokratiet og SF, har nedsat, og henviser til, at der er jo andre, der fører samtaler; der har været ført VK-samtaler. Jeg tror, statsministeren vil anerkende, at jeg har anvendt megen tid og megen politisk iver for at få disse samtaler til at høre op. Men disse VK-samtaler kan på ingen måde sammenlignes med det kontaktudvalg, som regeringen har lavet sammen med SF. Dengang var der jo tale om to partier i salen, venstre og de konservative. Her er der tale om et regeringsparti og et andet parti. Det er ikke bare almindelige samtaler mellem to partier. Det drejer sig ikke bare om fremsættelse af lovforslag, det drejer sig også om forberedelse af lovforslag. Det er en meget vidtgående aftale mellem regeringen og SF, og jeg har under mit første indlæg ikke lagt skjul på, at vi misbilliger det skatteforlig, der er indgået imellem socialdemokratiet og SF.

Men jeg vil så sandelig heller ikke lægge skjul på, at vi i mindst lige så høj grad misbilliger den politiske aftale, der er institutionaliseret i et særligt kontaktudvalg, og som vil være bestemmende for udviklingen i den nærmeste tid herinde i folketinget. Regeringen har ikke de samme muligheder for at appellere til et bredt samarbejde, som statsministeren i ord har givet udtryk for i dag, som den ville have haft, hvis den ikke havde oprettet dette kontaktudvalg. Jeg beklager, at dette er sket; det vil gøre det meget vanskeligt at få situationen tørt op og få et bredere samarbejde i stand i det

[Niels Westerby.]

høje ting, og det er netop i lyset af, at der bliver et snævert samarbejde mellem socialdemokratiet og SF, grupperet, om jeg så må sige, omkring dette kontaktudvalg, at vi har villet give vor mening utvetydigt til kende ved det dagsordensforslag, vi har fremsat, hvor vi siger, at netop dette kontaktudvalg gør, at regeringen ikke har den frie stilling og dermed heller ikke den fornødne evne til at kunne lede lovgivningsarbejdet i tinget.

Det er klart, at det er bestemt ikke udtryk for tillid til regeringen, og når hr. Aksel siger, at hvis denne dagsorden blev vedtaget, måtte regeringen vel gå... (*Aksel Larsen: Nej!*). Det vil jeg mene vil være den naturlige konsekvens at drage af dette dagsordensforslag, hvis det blev vedtaget. Hvis et flertal i tinget har sagt til en regering, at den er ikke i stand til at lede lovgivningsarbejdet herinde, er det et udtryk for, at regeringen må gå. Det vil være naturligt at lade regeringen selv drage denne konsekvens, hvis forslaget blev vedtaget, men jeg vil samtidig føje til, at jeg forstår i og for sig ikke hr. Poul Møller, der siger, at han vil stemme for dette dagsordensforslag ved at stemme imod merværdiafgiften på fredag.

Sådan forstod jeg i hvert fald hr. Poul Møller, sådan blev det udtrykt. For vi er jo dog trods alt 179 medlemmer her i tinget, der hver har sin selvstændige tankegang, formoder jeg, og sin indstilling til tingene, og det kan jo meget vel tænkes, at der vil være et andet flertal ved en afstemning om dette dagsordensforslag — hvis man tænker sig, at der var helt frie forhold herinde — end ved en afstemning om merværdiafgiften. Det kunne godt være, der var folk, der misbilligede denne aftale om et kontaktudvalg, en slags overregering, hvor der er ministerindflydelse for folk, der ikke er i regeringen, uden at man kan gøre et parlamentarisk ansvar gældende over for dem — folk, som synes, at det er så skrapt, at det vil de vise deres misbilligende holdning over for ved at stemme for vort dagsordensforslag, selv om de måske ikke vil stemme imod merværdiafgiften på fredag.

Til sidst vil jeg gøre et par korte bemærkninger til finansministeren. Finansministeren prøvede lidt spagfærdigt, synes jeg, at

tilbagevise mine første bemærkninger om forslaget til udskrivningslov, og hvor lidt indkomstskatterne gik ned ved dette forslag og ved de grundskalaer, som regeringen har afsløret for året 1968 og fremetter.

Se, det er vitterlig således, at det forslag til udskrivningslov, der skal til afstemning på fredag, nøje svarer til den udskrivningslov, vi har. Der er bogstavelig talt kun den forskel, at grundbeløbet er sat op fra 7.000 kr. til 9.000 kr., og det er noget, man giver som en kompensation til de svagest stillede ved merværdiafgiftens indførelse. Ellers er udskrivningsloven aldeles uændret. Det vil sige, at alle de ikke-forsørgere, der har en skattepligtig indtægt på 18.000 kr., og alle de forsørgere, der har en skattepligtig indkomst på 22.000 kr. — og det er der virkelig mange der efterhånden har her i landet — vil komme til for hver 1.000 kr., de tjener yderligere, at betale 60 pct. i statsskat plus kommuneskat plus folkepensionsbidrag. Det vil igen sige, at de i 1967-68 vil komme til at betale henvend 80 pct. i de forskellige former for skatter eller med andre ord 800 kr. af 1.000 kr. Er det noget, der kalder på virkelyst og initiativ i befolkningen?

Og bedre bliver det ikke efter den grundskala, som finansministeren har røbet at regeringen går og sysler med. Her er det således, at har man en bruttoindkomst på 26.000 kr. — bruttoindkomst vil altså sige, at der er ikke trukket betalte skatter fra, sådan som vi plejer at gøre det, for til den tid er skattefradragsreglen ophævet — har man en bruttoindkomst på 26.000 kr., en indkomst, som de fleste her i landet har, skal der efter den grundskala, som regeringen har fremlagt, selv om udskrivningsprocenten kun er 90, betales næsten 50 pct. i samlede skatter. Det vil dreje sig om omkring 30 pct. i statsskatter, og dertil kommer kommuneskatter og folkepensionsbidrag, det vil næsten blive 50 pct. Er det rigtigt over for folk med indkomster på 26.000, at de, når de sætter deres indtægt op med 1.000 kr., skal betale næsten henvend de 500 kr. heraf i indkomstskat?

Og på samme måde forholder det sig, eller endnu værre bliver det, hvis vi går lidt længere op, til de folk, der har en bruttoindkomst på 34.000 kr., altså igen en indkomst, hvor de betalte skatter ikke

[Niels Westerby.]

er trukket fra. Med en bruttoindkomst på 34.000 kr. kommer man til at betale henved 60 pct., næsten 600 kr., af hver tjent 1.000 kr. ud over de 34.000 kr.

Jeg tror, det vil virke lammende på initiativ og arbejdslyst, og det er det — sammen med andre ting naturligtvis, men det er hovedpunktet — der gør, at vi ikke kan være med til det skatteforlig, regeringen har indgået med SF. Der er ikke sket en omlægning væk fra indkomstbeskatning og over til forbrugsbeskatning.

Hauch: Man må undskylde, at der i dette orgie af polemik, gensidig bitterhed og vrede kommer en enkelt upolemisk, tørt saglig bemærkning.

Det er beklageligt at måtte fastslå, at folketinget skal stemme om det foreliggende skatteforlig, uden at medlemmerne kan få klarhed over mange af dette forligs virkninger. Det er også beklageligt med hensyn til den drøftede afskaffelse af fradragsretten for kommunale skatter, at heller ikke regeringen, sine mange nationaløkonomer til trods, er i stand til at gøre rede for virkningerne deraf for borgerne og, hvad der i denne sammenhæng interesserer mig lige så meget, for kommunernes økonomi. Utvivlsomt vil bortfaldet af denne fradragsret påvirke byrdeforholdet mellem stat og kommune til skade for de kommuner, som i forvejen har de vanskeligste økonomiske kår. Det vil sige, at disse kommuner, for at staten kan få sine statskatter, må nedsætte deres aktivitet med hensyn til udvikling af deres områder, så de udviklingsmæssigt hurtigt vil blive agterudsejlet af bedrestillede kommuner. Jeg vil derfor indtrængende henstille til regeringen og de to forligspartier, at de på dette punkt besinder sig.

På den ekstraordinære generalforsamling, Amtsrådsforeningen afholdt her i går, var der tværpolitisk — jeg understreger tværpolitisk — enighed om indtrængende at henstille til regeringen, at byrdefordelingsproblemerne ikke søges løst stykkevis, men at spørgsmålet om byrdefordelingen, kommunernes fremtidige skattegrundlag og opgavefordelingen snarest løses i sammenhæng.

Da nu bortfaldet af fradragsretten for

kommuneskatten påvirker byrdeforholdet, vil jeg over for de to forligspartier fremhæve den tværpolitiske enstemmighed, der i går kom til orde blandt de forsamlede kommunalfolk. Især vil jeg — eller ville jeg, hvis statsministeren havde været her — henlede hans opmærksomhed på, at vi for nylig havde et andet økonomisk spørgsmål til forhandling mellem regeringen og kommunerne, nemlig den påtænkte nedsættelse af vejrefusionerne. Da statsministeren blev præsenteret for enigheden i de kommunale organisationer mod denne nedsættelse og det sagligt stærkt blev motiveret, at den var uforvarselig at gennemføre på det tidspunkt, bøjede statsministeren sig for kommunernes argumentation, indrømmede, at den havde gjort indtryk på ham, og gav meddelelse om, at forslaget ikke ville blive fremsat nu.

Jeg vil gerne takke statsministeren for denne beslutning; hvad jeg derimod ikke så godt kan takke ham for, er formen — det være sagt i en parentes — han valgte for denne meddelelse, nemlig at forslaget ville komme igen til oktober med virkning for finansåret 1968-69; det var efter min mening en højst uheldig form, for til den tid er byrdefordelingsproblemet ikke klaret, og den ulykkelige følge af statsministerens udtalelse vil blive en forøgelse af kommunernes vejaktivitet i det kommende finansår. Dette har statsministeren vist ikke rigtig gennemtænkt.

Men statsministeren bør bemærke sig, at der også med hensyn til bortfaldet af fradragsretten for de kommunale skatter er enighed blandt de kommunale organisationer, så de politisk og sagligt i dette spørgsmål står lige så stærkt som i spørgsmålet om nedsættelse af vejrefusionerne. Mit råd til statsministeren skal derfor være, at denne fradragsret for kommuneskatter opretholdes, i det mindste indtil det bliver muligt at tage stilling til deres opretholdelse eller afskaffelse i forbindelse med en samlet drøftelse af byrdeforholdet mellem stat og kommune.

Bernhard Baunsgaard: Jeg deler fuldt ud den beklagelse, som det ærede medlem hr. Hauch her udtalte. Det er meget beklageligt, at folketinget ikke kan få ordentlig besked om, hvad det egentlig er, der er lavet

[Bernhard Baunsgaard.]

mellem de to forligspartier; men under diskussionen dumper der jo af og til en oplysning frem, og derfor skal jeg tillade mig at stille nogle spørgsmål og fortsætte diskussionen, så kan det jo være, vi får lidt flere oplysninger om, hvad der egentlig er sket, og hvad der er planlagt.

Hr. Skræppenborg-Nielsen var heroppe for et øjeblik siden og fortalte os noget om sin stilling til momsen, og jeg forstod på ham, at han ikke tog afstand fra meromsen nu og heller ikke havde gjort det før valget. Nu er jeg jo valgt i en ganske anden landsdel end hr. Skræppenborg-Nielsen, og i Århus var vi ikke et øjeblik i tvivl om, at vort SF-medlem, hr. Vivike, gik imod momsen; den var — jeg tror, han udtrykte det på den måde — fødevarerfordyrende og led.

Vi fik at vide af hr. Kai Moltke, at han og andre medlemmer af SF nu ville stemme for momsen, fordi den var blevet forbedret; det har allerede været gennemgået heroppefra, hvad det betød med hensyn til fødevarerne, og nu synes jeg godt, at hr. Vivike kunne fortælle os, hvad det betyder med hensyn til det andet, om det er dette med, at de offentlige trafikmidler skal fritages for moms, der har fået hr. Vivike til at stemme for momsen. Statsministeren oplyste os jo lige for et øjeblik siden om, hvad vi ikke vidste før, at den forbedring, som SF dér havde fået gennemført, kostede forbrugerne 50 mill. kr. ekstra. Er der flere af den slags forbedringer, ville det da være meget rart at få det oplyst her.

Det gjorde unægtelig et vist indtryk på os i Århus, når hr. Vivike tog den stilling, som han gjorde, men jeg kan forstå på det hele, at vi slet ikke skulle have taget så tungt, hvad der blev sagt under valgkampen.

Se, da hr. Skræppenborg-Nielsen før var heroppe og tog ordet, så troede jeg, han ville tale om kildeskat; men det gjorde han jo ikke; han var jo da engang modstander af det. Nu er det jo helt spændende, om der er sket nogen udvikling på det område, om der dér også er truffet særaftaler, om man bare stemmer for det kildeskatteforslag, som regeringen har fremsat, eller om der er lavet fikse løsninger, som koster skatteyderne endnu mere.

Men vi fik da i hvert fald opklaret hr. Skræppenborg-Nielsens stilling til momsen.

Nu forstår jeg dette momsforslag på den måde, at det alt i alt vil indbringe mange penge til regeringen, og det gjorde et vist indtryk på mig, da hr. Skræppenborg-Nielsen forleden dag talte så smukt og meget dygtigt om militærudgifterne. Jeg tror nok, at hr. Skræppenborg-Nielsen brugte udtrykket, at militærudgifterne var fantastiske og, jeg tror, det var „dødssyge“. Nu forstår jeg jo, at adskillige SF-medlemmer har skiftet mening med hensyn til momsen, men nu sker der vel ikke også sådan lige om hjørnet en omskiftning med hensyn til militærudgifterne? Nej, det gør der vel ikke, men den højtærede forsvarsminister kan jo da i hvert fald glæde sig til, at der bliver rigelig dækning gennem det skatteforlig, som SF og socialdemokratiet gennemfører; meget rigelig dækning for alle de militærudgifter, den højtærede forsvarsminister fik igennem forleden dag i det høje ting.

Med hensyn til, om man fra SFs side skal udtale sig om, hvordan man i fremtiden stiller sig til militærudgifterne, tilkommer det jo slet ikke mig at give gode råd, men jeg må måske minde om, hvad det ærede medlem hr. Aksel Larsen for et øjeblik siden sagde. Hr. Aksel Larsen sagde, at man kunne give et godt råd, når man sagde: mine værste fjender er mine gamle taler! Det kan jo være, at SF også skal huske det og lade være med at sige noget om militæret lige nu.

Per Hækkerup: Jeg skal nok lade være med at drage militærproblemer og andre dette spørgsmål uvedkommende problemer ind i debatten. Men jeg vil gerne svare på et par direkte spørgsmål, der er stillet til mig.

Hr. Henry Christensen gjorde nogle bemærkninger om den måde, hvorpå forhandlingerne var blevet ført, ikke således, at hr. Henry Christensen bebrejdede mig noget, men han ville henstille til mig at være opmærksom på de former, der skal overholdes med hensyn til udvalgsarbejdet, og skarpt sondre mellem private forhandlinger og udvalgsforhandlinger. Det har jeg efter bedste evne forsøgt, men jeg må erkende, at vi var under et vist tidspres; jeg tror, tidspresset ville have været følt mindre, hvis ikke der havde været en så udpræget talelyst i udvalget. Dette var naturligvis ikke

[Per Hækkerup.]

møntet på hr. Henry Christensen, men en mere almindelig bemærkning.

Hr. Poul Møller sagde: vi har ikke sinket arbejdet. Det vil jeg gerne bekræfte. Alle de partier, der var repræsenteret i udvalget, bestræbte sig for at fremme arbejdet, bortset altså fra den lille reservation, jeg nævned: at der blev talt meget; og alle partierne var villige til at møde, når og hvor, havde jeg nær sagt, der blev kaldt, og det er jeg naturligvis kun taknemlig for.

Hr. Poul Møller siger dernæst, at når det brede forlig ikke kom, så var det ikke evnen hos socialdemokratiet, men viljen, der manglede, og ville gerne have at vide, om jeg ikke nu kunne sige, at det var sket natten mellem fredag og lørdag — dér, hvor hr. Poul Møller gik glip at natmaden. Jeg var egentlig ikke klar over, at hr. Poul Møller var så interesseret i mad; på nogle af os kan man se det, men det kan man ikke på hr. Poul Møller; det var måske alligevel dyrt ikke at invitere de radikale og de konservative til at deltage i natmaden.

Jeg vil gerne sige, at på det tidspunkt forelå der ingen aftale imellem SF og socialdemokratiet. Vi forhandlede videre om lørdagen, og først i løbet af lørdag eftermiddag nåede vi frem til en afklaring af vore synspunkter. Da vi havde drøftelserne i ordførerudvalget senere om lørdagen, forelå der stadig fra regeringens side, tiltrådt af SF, tilbud om ændringer i de foreliggende lovforslag, som vi måtte betragte som imødekommende over for de synspunkter, oppositionen havde fremført. Det er klart, at nogle af disse tilbud blev taget tilbage eller ikke kom med i de ændringsforslag, som nu foreligger, men på det tidspunkt om aftenen, da vi forhandlede, forelå der stadig tilbud, som var imødekommende over for oppositionen. Imidlertid var det klart, at vi måtte have en afgørelse; derfor måtte jeg bede om, at man nu fik strammet det så meget til, at det kunne blive et ja eller et nej, for vi kunne ikke blive ved med at drøfte sagerne, hvis man skulle overholde den tidstabel, som jeg erkender var en forudsætning for regeringen og for socialdemokratiet.

Til hr. Hilmar Baunsgaard skal jeg ikke sige meget. Vi er ikke fornærmede i socialdemokratiet; jeg ved ikke rigtig, hvor for-

nærmelsen er, hvis den er nogen steder her i salen, det er i hvert fald ikke hos os. Vi er helt indforstået med, at det radikale venstre har den samme frihed, som vi har, til at forhandle med andre partier her i salen, også selv om det ikke betyder, at det radikale venstre vil forhandle med os. Der skal ikke være den mindste onde følelse i den anledning hos os. Vi håber naturligvis, at vi kan blive ved med at forhandle fornuftigt og fordrageligt sammen, som vi hidtil har kunnet det.

Når hr. Hilmar Baunsgaard siger, at SF ikke ønsker det brede forlig, tilkommer det ikke mig at svare; så må hr. Aksel Larsen eller andre repræsentanter svare herpå. Men jeg kan sige, at i de drøftelser, vi har haft med SF, og som sluttede med, at vi endeligt blev enige om en aftale, blev det ikke stillet som en betingelse, at der ikke måtte være tale om et bredt forlig, og jeg mener, at hr. Aksel Larsen og de øvrige udvalgsmedlemmer under udvalgsfasen arbejdede for, at vi kunne få et bredt forlig, men naturligvis på betingelser, som var acceptable for såvel SF som socialdemokratiet.

Hr. Hilmar Baunsgaard siger videre, at det ikke hastede så meget med kildeskatteforslaget, og henviser til, at finansministeren havde erklæret sig rede til at fortsætte drøftelserne, blot kildeskatteforslaget var vedtaget inden den 2. juni. Det kan jeg bekræfte, men jeg vil gerne gentage, hvad jeg sagde tidligere på dagen, nemlig at når man lavede et forlig, hvor man skitse-mæssigt accepterede kildeskatten, måtte det være en forudsætning, at de partier, der indgik på det forlig, også ville være med til at gennemføre kildeskatten.

Da vi stillede spørgsmål om det, fik vi at vide, at det var en urimelig og usædvanlig fordring at stille; det måtte jeg rapportere til den socialdemokratiske gruppe, og det måtte vi opfatte på den måde, at nok skulle vi erklære os villige til at drøfte den radikale skitse til kildeskatten på samme måde, som vi skulle drøfte regeringsforslaget, men hvis vi ikke fulgte den radikale skitse, ville det radikale venstre ikke være forpligtet til at gennemføre kildeskatten. Sådan måtte vi opfatte det, og det betragter vi ikke som en rimelig måde at slutte et forlig på.

Vivike: Jeg har præcis samme mening om momsens, som jeg havde før valget, og det er ikke de ting, som hr. Bernhard Baunsgaard nævnte, der har gjort, at jeg stemmer for momsens på fredag. Medvirkende til, at jeg stemmer på momsens, er, at de radikale ikke gør det, for jeg er bomsikker på, at havde de stemt for momsens og skattereforment, var det blevet noget halvgjort juks, og jeg beklager det socialdemokrati, der i så mange år har været belempret med hensyn til de radikale.

Men mit hovedargument for at stemme for momsens — altså betale den pris, det er for mig at stemme for den — er, at jeg derigennem opnår et samarbejde med socialdemokratiet, og jeg ønsker dette samarbejde, for at flertallet i dette ting kan blive brugt, således at vi kan komme grundspekulationen til livs, og således at vi på mange andre områder kan få en virkelig effektiv lovgivning. Det mener jeg ikke lader sig gøre uden et samarbejde mellem socialdemokratiet og socialistisk folkeparti, og det er forklaringen på, at jeg stemmer for moms i overmorgen.

(Kort bemærkning.)

Skræppenborg-Nielsen: Det ærede medlem hr. Bernhard Baunsgaard har stillet mig et par spørgsmål; jeg skal prøve på at besvare dem.

Må jeg først gøre det ærede medlem opmærksom på, at det forlig eller den aftale, der er indgået mellem socialdemokratiet og socialistisk folkeparti, først og fremmest og alene er en aftale, der vedrører indrepolitiske problemer. Vi havde her forleden dag finanslovsforslaget til anden behandling, og mit parti gjorde, som vi har gjort hidtil: stillede ændringsforslag om bortfald af samtlige militærudgifter. Vi stemte imod disse militærudgifter, som vi hidtil har gjort, og vi agter fortsat at gøre det. Lad mig endnu en gang sige, at socialistisk folkepartis udenrigs- og forsvarspolitik er fuldkommen uforandret og intet har med dette forlig at gøre.

Så nævnte hr. Bernhard Baunsgaard, at finansudvalget — sådan har jeg opfattet det — forleden dag bevilgede ikke mindre end 100 mill. kr. til militærvæsenet. Lad

mig her først gøre den bemærkning, at det radikale medlem af finansudvalget stemte for disse bevillinger, og at socialistisk folkepartis medlemmer i finansudvalget stemte imod disse bevillinger. Lad mig gøre det ærede medlem hr. Bernhard Baunsgaard opmærksom på, at netop de 100 mill. — det fremgår tydeligt af aktstykket i finansudvalget — er en del af det forsvarsforlig, som de radikale i sin tid gik med til. Hvis derfor det ærede medlem hr. Bernhard Baunsgaard skal kritisere, så lad ham endelig kritisere sine egne først og fremmest; vi har ikke været med.

Og så lige til sidst: det blev nævnt, at jeg engang skulle have været modstander af kildeskat. Jeg tror efterhånden, at det er gået op for langt de fleste her i landet, hvilken stilling til kildeskatten jeg har. Nu lagde jeg mærke til, at det ærede medlem hr. Bernhard Baunsgaard, da han sagde, at jeg engang havde været modstander af kildeskat, så meget spændt ud, og det kan jo være behageligt at være spændt; hvis jeg f. eks. tænker på, at det jo kan være, jeg vinder en lotterigevinst, er jeg altid spændt, når jeg ser trækingslisten efter. Men jeg vil sige til hr. Bernhard Baunsgaard, at skulle spændingen indtil på fredag, da jeg nok skal klargøre min stilling til kildeskatten, være helt uundholdelig, så skulle det ærede medlem gå i zoologisk have i morgen formiddag og se en afslappende film i morgen aften.

(Kort bemærkning.)

Bernhard Baunsgaard: Ja, jeg vil takke hr. Vivike for det svar, han gav til mig; det var meget oplysende og meget bekræftende. Nu tror jeg helt på den fremstilling, der har været givet her fra oppositionens side om, at det var umuligt at komme til et forlig på rimelige vilkår, når hr. Vivike stiller den betingelse, at de radikale ikke må være med.

Og så med hensyn til militæret: jeg kan forstå, at hr. Skræppenborg-Nielsen ikke fulgte det gode råd, som hans partifælle hr. Aksel Larsen gav ham før, da han sagde, at de gamle taler er de værste fjender. Men jeg forstår, at hr. Skræppenborg-Nielsen endnu en gang ville understrege, at han stemte imod militærbevillingerne.

[Bernhard Baunsgaard.]

Det har jeg skam ikke været i tvivl om; jeg synes, det var en meget dygtig og meget gribende tale, der blev holdt mod militæruddgifterne. Det, jeg konstaterede — og det kan jeg konstatere igen — er, at hr. Skræppenborg-Nielsen altså altid er parat til at skaffe de penge, der skal til.

Formanden: Jeg henstiller, at forsvarspolitikken udgår af debatten.

(Kort bemærkning.)

Aksel Larsen: Jeg forstår, at hr. Bernhard Baunsgaard vil køre frem med det, som har moret et københavnsk eftermiddagsblad, nemlig fortælle, at alle de penge, der kommer ind i moms, skal bruges til militæret. En sådan opfattelse kan man kun have, hvis man tror, at finansministeriet er et gammeldags kontor, hvor der står forskellige cigarkasser, som er mærket, og at en af dem er mærket „penge fra moms“, og herfra skal penge tages til militæret. Sådan er finansministeriet ikke indrettet, sådan er statskassen ikke. Der er ingen forbindelse mellem det, vi behandler her, og det spørgsmål, det har behaget hr. Bernhard Baunsgaard at inddrage i debatten. Han må for min skyld gerne fortsætte, men om det just gavner forhandlingen, ved jeg ikke.

(Kort bemærkning.)

Bernhard Baunsgaard: Dette med æskesystemet må stå for hr. Aksel Larsens egen regning; jeg har ikke talt om æskesystemer, men jeg har talt om, at der her skal stemmes om de største skatter, som vist nogen sinde er blevet vedtaget i dette folketing; det er hr. Aksel Larsens parti, der sikrer disse skatter, og nogle af pengene skal altså bruges til militæret.

Finansministeren (Grünbaum): Der er stillet nogle spørgsmål, som jeg skal svare på.

Hr. Henry Christensen var nærmest vred over, at der var noget, jeg ikke havde svaret på, bl. a. om statsbudgettet. „Hvordan med statsbudgettet?“, sagde hr. Henry Christensen. „Jeg går ud fra, at finansministeren vil redegøre for det i dag.“ Det kalder

jeg ikke et spørgsmål. Det gik hr. Henry Christensen altså ud fra, men jeg gik ud fra, at jeg ikke skulle redegøre for det i dag. Det er jo ikke en finanslovdebat, vi har i dag. Vi har finanslovdebat om ganske få dage, og dér synes jeg det er mere passende end her at bruge tiden til en længere finanspolitisk debat, så derfor har jeg ikke svaret på det. Det kommer.

Så blev der spurgt om kommunernes forhold. Her forholder det sig sådan, som hr. Henry Christensen udmærket godt ved, for det har været behandlet i udvalget, at der er formidlet en henvendelse til de kommunale organisationer, som skulle svare, og disse svar er ikke kommet ind endnu; i øvrigt har kommunerne jo haft foretræde for udvalget og her gjort rede for deres synspunkter.

Jeg vil gerne sige som mit eget synspunkt om forholdet til kommunerne, at jeg vil bestrebe mig på at få det bedst mulige samarbejde, som man siger, med kommunerne, og hermed mener jeg, at kommunerne virkelig skal med ind i samarbejdet, det skal ikke bare være mundsvejr. Men vi skal vel også finde den mest effektive ordning; det har jeg jo sagt før i folketinget, og jeg føler trang til at gentage det. Det kan jo ikke være sådan, at vi skal lave en kildeskat, men ordne den så ineffektivt som overhovedet muligt bare for at tilfredsstille visse kommunale ønsker; det synes jeg i hvert fald ikke vi skal. Der findes i kommunerne hulkortcentraler osv., og i det omfang, de kan indgå i systemet, synes jeg de bør gøre det. Jeg vil altså forhandle med kommunerne om dette, ligesom jeg har forhandlet med dem om lignings-spørgsmålet, og jeg håber på at finde en rimelig ordning, men altså også en ordning, som vi kan være bekendt at lave, når vi skal lave et nyt kildeskattesystem, en ordning, som virker så effektivt som overhovedet muligt, og den kan man jo lave med den moderne EDB-teknik.

Jeg kunne heller ikke rigtig lide hr. Henry Christensens udtalelse om, at det ikke var værdigt af mig at sige dette med de 1,5 milliarder. Jeg sagde jo udtrykkeligt, at der ikke var noget i vejen med venstres og hr. Henry Christensens beregninger og de tal, man havde nævnt, men hvis man skulle foretage en rimelig sammenligning mellem

[Finansministeren.]

de radikales skitse og regeringens, måtte det gøres på et fælles grundlag. Gør man det, mangler der 1.500 mill. kr., hvoraf man vil skaffe en hel masse ved punktskatter. Men man har altså ikke endnu skaffet dækning. Det, jeg vender mig imod, er ikke tallene, men dette, at man prøver på at sige til os andre: „Vi behøver ikke momsens til at lave den skattereform.“ Det er jo lidt af en tryllekunst, som man ikke umiddelbart kan forstå; men det er ikke så svært at forstå det, når man kigger lidt på tallene. Jeg skal ikke fordybe mig i dem her, det er teknik, men jeg kan da godt sige, at det bl. a. ligger i, hvad vi, der har deltaget i udvalgsarbejdet, jo ved, nemlig at man ikke alene skal have 1.100 millioner i punktafgifter ind, men man skal også have den stigning med, der sker i skatten ved, at man overgår fra det nuværende skattegrundlag til samtidigheds-skattegrundlaget. Hr. Henry Christensen nikker; det har man også regnet med, men det indgår jo ikke i de andre beregninger, og derfor bliver der da et helt skævt grundlag for befolkningen at tage stilling på, hvis man skal gøre det ud fra en sådan sammenligning.

Til hr. Poul Møller om sambeskatningen — og ikke alene til hr. Poul Møller, men for så vidt til hele befolkningen — vil jeg sige, at der jo udtrykkeligt i det, der er skrevet af socialdemokratiet og SF i udvalgets betænkning, står følgende:

„Ved kildeskatten skal gennemføres en selvstændig beskatning af den udearbejdende hustrus indtægt ved lønarbejde og selvstændig erhvervsvirksomhed.“

Det kan ikke stå mere klart, det er helt tydeligt socialdemokratiets og SF's hensigt at gennemføre denne selvstændige beskatning.

Jeg må også gøre et par bemærkninger om merværdiafgiften og udskrivningsloven, som hr. Poul Møller var inde på, idet han sagde, at udskrivningslovens skattelettelse jo kun var kompensation for merværdiafgiften. Hvis det er rigtigt, har jeg ikke forstået noget som helst af det, vi har drøftet om en skattereform, for jeg har altid forstået det på den måde, at vi skulle gennemføre en merværdiafgift og bruge nettoprovenuet til skattelettelse. Her har vi altså 960 mill. kr. i nettoprovenu, og vi bruger

alle 960 mill. kr. til skattelettelse. (Poul Møller: Så går det også lige op!). Ja, det går lige op, og det skal gå lige op. Hr. Poul Møller har jo forlangt af os, at vi ikke må gennemføre en merværdiafgift uden at bruge pengene til skattelettelse. Så bruger vi dem til skattelettelse, i dette tilfælde 960 mill. kr., og så får vi at vide, at det er ingenting, det er kun kompensationen for momsens. Jeg forstår det ikke! Jeg regner med, at hr. Poul Møller er i stand til at forklare mig og befolkningen, hvad han mener med dette efter selv at have forlangt, at vi skulle gennemføre en merværdiafgift, hvis provenu skulle bruges til skattelettelse.

Jeg vil også gerne oplyse — nu vender vi tilbage til, hvad der har været sagt under forhandlingerne — at det ikke er helt rigtigt, at vi holdt fast ved vore 55 pct.; jeg tilbød 50 pct. på et vist tidspunkt, ganske vist på gennemsnittet, men det ligger jo meget nær det, der har været sagt fra konservativ side om, at man skulle have de 50 pct.

En enkelt bemærkning til hr. Hilmar Baunsgaard, som sagde, at de radikale vil have indkomstregulering for at beskytte de små indtægter. Ja, det lyder jo meget godt; nu er det de små indtægter, der skal beskyttes. Men sandheden er, at hvis man skal vurdere og sammenligne den radikale skala med regeringens skala, er det lige omvendt. Det har jeg redegjort for, så det skal jeg ikke gå nærmere ind på. Regeringens skala har jo betydelig lavere procenter for de lavere indkomster og betydelig højere bundgrænse end den radikale skala, så hvis man skal bruge det system, de radikale her går ind for, vil det jo vare nogle år at rette op på den radikale skatteskitse.

Det samme gælder hr. Hilmar Baunsgaards bemærkning om folkepensionsbidraget; det er for så vidt ikke relevant i denne forbindelse, for vi har ikke drøftet dette med folkepensionsbidraget. Men det er da klart, at hvis vi alle sammen er enige om, at folkepensionsbidraget skal ophæves og betales via den almindelige skat, så vil dette gælde både for vore og venstres skatteskitser — og for de konservatives, hvis de havde sådan en — og så vil akkurat det samme gælde for de radikales skatteskitse.

Så var der det med den arbejdsløse, der

[Finansministeren.]

må vente i 12 måneder; det var en meget mærkelig udtalelse, hr. Hilmar Baunsgaard her kom med. Ved vort kildeskattesystem kræves skatten jo op med det samme, når pengene udbetales, så der bliver ikke noget med at vente i 12 måneder.

Jeg skal ikke fordybe mig i de andre bemærkninger. Der er meget, man godt kunne have lyst til at kommentere, f. eks. arbejdsgivernes besvær. Jeg tror, det er omvendt, nemlig at arbejdsgivernes besvær bliver mindst ved det foreliggende forslag; men der bliver vel også lejlighed til at drøfte disse ting senere.

Endelig var der dette om provenuet og om, at jeg som finansminister har sagt, at der ikke var fem flade ører til noget. Det er da klart, at en finansminister siger det. Det er han simpelt hen forpligtet til. (*Munterhed*). Og jeg går da ud fra, at der ikke er andre end hr. Hilmar Baunsgaard, der har troet på det. Jeg kan også oplyse, at det ikke er rigtigt, at vi ikke har drøftet et provenutab. Må jeg nævne en enkelt ting: importen, 165 mill. kr. — Jeg skal ikke fordybe mig videre i det. Der var faktisk forhandlinger i udvalget om forskellige ting; vi nåede ikke frem til en endelig forhandling om disse ting, men det er ikke afvist fra min side at gøre noget.

Med hensyn til rapsordningen var det også hr. Henry Christensen, som var vred over, at der var noget, som ikke var oplyst. Det var måske landbrugsministeren, der skulle svare her, men jeg kan godt sige, at der er en sådan aftale, og den vil koste en 7-8 mill. kr., men den kommer ikke til at vedrøre rapsdyrkerne; deres ordning bliver bestående.

Hr. Niels Westerby var igen inde på dette med udskrivningsskalaen. Jeg skal lade det ligge. Jeg tror, tallene er forkerte, og jeg forstår ikke den anke mod vort lovforslag, at det ikke bliver bedre i udskrivningsloven. Skattefradragsreglen bliver da ikke ophævet før til næste år; det troede jeg alle vidste — og det er endda for tid-

ligt efter manges mening. Den er ikke ophævet med udskrivningsloven, så jeg forstår ikke rigtig den kritik, der kom frem dér.

Til hr. Hauch, som var inde på spørgsmålet om kommunerne, kan jeg gentage: det er da klart, at vi skal forhandle med kommunerne, høre deres synspunkter og finde ud af, om vi kan lave en ordning, som tilfredsstiller begge parter. Jeg vil også gerne sige, at dette med byrdefordelingen er noget væsentligt, og det var også fremme i udvalget. Jeg mener ikke personlig, at den udjævning, man kan få over skatterne, er noget, der spiller så forfærdelig stor en rolle; jeg tror, det er det andet med byrdefordelingen, der er det afgørende, og her vil vi meget gerne fra regeringens side medvirke til, at man får en virkelig løsning af kommunernes problemer.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Ja, jeg må sige, at det er dog vist første gang, vi har oplevet en finansminister, der direkte advarer mod at tro på, hvad han siger; men så ved vi det til en anden gang.

Jeg må videre sige til finansministeren, at når han stiller sig helt uforstående over for vort ønske om at få at vide, hvilke udgifter på statsbudgettet de forskellige aftaler medfører, må det faktisk skyldes manglende viden om, hvordan vi har forhandlet om disse ting. Folketinget har altid haft et rimeligt krav på at vide, hvordan udgiftssiden var, når der skulle tages stilling til indtægtslovene for det kommende år. Derfor er det meget utilfredsstillende, når finansministeren nu afviser at give de supplerende oplysninger på det område.

Med hensyn til kildeskatteloven og kommunerne er det rigtigt, at kommunerne har haft foretræde, og de har gjort så saglige indvendinger, at det står klart, at kildeskattelovforslaget simpelt hen ikke kan gennemføres med det indhold, det har i henseende til kommunerne. Alligevel forlanger regeringen, at et praktisk uigennemførligt

[Henry Christensen.]

kildeskattelovforslag skal vedtages her i folketinget.

Endelig anerkender finansministeren de beregninger, der ligger til grund for venstres skatteforslag. Det vil under de givne forudsætninger ganske klart indbringe de samme midler som det bestående skattesystem, også på baggrund af anvendelsen af præcis de satser, der står i forslaget. Jeg er glad for, at finansministeren har bekræftet dette; der skulle så ikke være mere diskussion herom.

Jeg skylder landbrugsministeren tak, fordi han — som hr. Poul Møller også sagde det — kom herop og gav en klar redegørelse for, hvordan mejeriordningen skal virke. Nu har folketinget virkelig kendskab til en af konsekvenserne af folketingets afstemninger om momsloven; den foudsætter altså administration af en mejeriordning på 160 mill. kr. Det er godt at få sådanne oplysninger om de praktiske løsninger.

Hr. Per Hækkerup beklagede sig, forstod jeg, lidt over, at venstre havde deltaget for energisk i udvalgsarbejdet. Statsministeren beklagede sig over, at venstre ikke havde deltaget nok i forhandlingerne. Det kan de herrer gøre op med hinanden.

Så skal jeg endelig gøre den bemærkning til hr. Aksel Larsen, at der jo var glimt af den gamle Aksel Larsen her i anden omgang, og det var helt rart at høre. Jeg vil gerne føje til, at jeg ikke har kritiseret, at regeringen fører private forhandlinger med partierne. Det har venstre også deltaget i ved forskellige lejligheder. Jeg har bare henstillet — og det forstår jeg udvalgsformanden har taget ad notam — at man sørger for at følge de parlamentariske regler i udvalgsarbejdet og her i folketinget. Det tror jeg er ganske forstandigt at gøre.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Ja, jeg lovede jo finansministeren at prøve på at udrede dette, så han forstod det. Jeg tror nok, misforståelsen skyldes, at finansministeren rodede sig ind i en ordveksling, jeg havde med statsministeren. Statsministeren sagde, at der ved udskrivningslovens vedtagelse gennemføres socialt betydningsfulde ændringer. Hertil siger jeg, at jeg ikke kan få øje på, at det er

en socialt betydningsfuld ændring, at man giver kompensationer for merværdiafgiften. Der er ingen mennesker, som er i nød, der af den grund får det bedre; det er vist helt oplagt. Derfor kan man ikke med den stemmeføring, statsministeren bruger — jeg skal ikke karakterisere den, den er jo køn — tale om, at dette er socialt betydningsfuldt, for det er naturligvis ikke socialpolitisk. Det er bare en nødvendig kompensation for en ny afgift.

Så er der ganske vist ind i alt dette selvfølgelig kommet noget andet, nemlig provenuet, som finansministeren omtalte. Må jeg i øvrigt, når vi nu taler om dette med skattelettelsen, der skal opvejes af merværdiafgiften, sige, at det jo var det samme, vi ville for 1968-69, men da hoppede finansministeren af (*Afbrydelse af finansministeren* [Grünbaum]). Jo, da hoppede han af, han ville i hvert fald ikke give noget tilsagn om, at vi skulle gøre det samme til næste år, som vi har gjort i år. Hvis finansministeren vil give tilsagn om, at skatterne skal nedsættes til næste år... (*Finansministeren* [Grünbaum]: Stemmer I så for det?)... Nej, der er mange andre ting, der står osimellem; men lad os nu få det tilsagn: skal skatterne nedsættes til 90 pct. af udskrivningsskalen til næste år?

Det afgørende for, at jeg nu tager denne korte bemærkning, er, at jeg synes, at inden vi afslutter denne behandling, skal vi lige være opmærksom på, at vi ved udskrivningsloven også plejer at få klarhed over, hvordan statsfinanserne vil stille sig i det kommende år. Nu er der jo røget 160 mill. kr., som ikke kommer ind ved merværdiafgiften, for de penge, der kommer ind ved merværdiafgiften, er jo som finansministeren siger, ifølge lovforslaget brugt til kompensationer. Nu har vi nemlig givet forbrugerne tilskud, så de kan betale merværdiafgiften, og derefter har vi et forlig mellem S og SF, hvorefter man skal give producenterne tilskud, så merværdiafgiften ikke fører til prisstigninger, så der på den måde gøres indhug i de tilskud, man giver forbrugerne, for at de kan betale merværdiafgiften. Når vi er færdig med hele dette system, er det, jeg bare stiller det spørgsmål: hvad så med kasseoverskuddet for det kommende år? Vi har drøftet disse problemer før, og finansministeren har været en

[Poul Møller.]

hund efter kasseoverskud. Vi har fået en oplysning i vort udvalgsarbejde om, at kasseoverskuddet i det kommende år vil blive betydelig mindre end i år, men det var, inden man bevilgede producent- eller forbrugertilskud til at holde mælkepriserne nede, så folk kan betale mælken og merværdiafgiften. Derfor vil jeg til klaring af landets finansielle situation i det kommende år — altså inden vi får skattereformen; den er jo heller ikke ligeegyldig, vi skulle jo nødig overraskes af nogle buketter oven på alt det her hen på sommeren eller i efteråret — spørge finansministeren: hvordan stiller det sig nu med det forventede kasseoverskud? Hvor meget regner finansministeren med, og anser finansministeren dette reducerede, stærkt reducerede, kasseoverskud for at have en for det kommende finansår forsvarelig højde, også under hensyn til de lønstigninger, der finder sted ved mæglingssforlaget?

(Kort bemærkning).

Niels Westerby: Finansministeren troede, at de tal, jeg har givet vedrørende udskrivningsloven, var forkerte. Jeg kan fortælle finansministeren, at de er fuldstændig rigtige, og jeg skal gerne for at hjælpe finansministeren repetere det ganske kort.

Efter udskrivningsloven for i år er det sådan, at der for en skattepligtig indtægt på 22.000 kr. skal betales 60 pct. i statsskat, med kommuneskat og folkepensionsbidrag ovenpå, det vil sige ca. 80 pct. af hver 1.000 kr. ud over de 22.000 kr. Det er en meget høj skat at tage 800 kr. af hver tjent 1.000 kr. over 22.000 kr. i skattepligtig indkomst. (*Finansministeren* [Grünbaum]: Det er uændret!). Det er ganske uændret, og det er efter, at momsens er blevet gennemført. Til næste år, efter at momsens er fuldt ud virkende og fuldt ud står i blomst, om jeg så må sige, efter at skattefradragetsreglen er ophævet, og selv om man tager i betragtning, at udskrivningsprocenten kun bliver 90 — og det er endda tvivlsomt — selv under alle disse forudsætninger og med de grundskalaer, finansministeren opererer med, vil det for en bruttoindtægt på 34.000 kr. — og det er en almindelig bruttoindtægt — være sådan, at man kommer til at betale henved

60 pct. eller 600 kr. af hver tjent 1.000 kr. over de 34.000 kr. Det er en meget stor og skrap marginalbeskatning af ganske almindelige indtægter, og det er ikke noget godt udgangspunkt for en skattereform.

(Kort bemærkning).

Hilmar Baunsgaard: Jeg var meget glad for finansministerens oplysning om, at man ikke skal tro på, hvad han siger, for det fritager mig for at kommentere hans udtalelse om den radikale skatteskala. Og må jeg så sige, at når finansministeren siger til mig, at jeg skulle ikke være så naiv at tro på, hvad han sagde, går jeg ud fra, at jeg har forstået det rigtigt, når jeg har taget det som en opfordring til ikke at gentage fejltagelsen.

Formanden: Finansministeren har ordet — for en relativt kort bemærkning.

Finansministeren (Grünbaum): Til hr. Henry Christensen — det skal blive meget kort: jeg har ikke bestridt forudsætningerne; jeg har bestridt konklusionen, og det bliver jeg ved med.

Hr. Poul Møller var inde på spørgsmålet, om skatterne skulle nedsættes til næste år, efter 1967-68, og det kan jeg da udmærket godt sige ja til. Det har jeg sagt hele tiden — hvis alt andet er uforandret, men det er det jo ikke, og hvordan skulle jeg som finansminister kunne love i et udvalg, at i 1968-69 kan vi have de og de procenter i skatteskalaen? Det tror hr. Poul Møller jo ikke selv på er muligt for nogen finansminister. Det svarer faktisk til det, man prøvede på med håndfæstningen efter omsforliget i sin tid, og det kan ikke være en rimelig betingelse at stille til en regering, når man skal forhandle om disse ting; det er klart urimeligt at stille en sådan betingelse.

Jeg vil gerne sige med hensyn til kasseoverskuddet og den økonomiske stilling, at det er klart, at når vi nu får disse udgifter, falder kasseoverskuddet. Vi har i udvalget afleveret en oversigt dels over den statsfinansielle stilling i indeværende år, dels over udsigten for næste år. Kasseoverskuddet må naturligvis gå ned, når man får større udgifter, men det, som er afgørende, er jo,

[Finansministeren.]

hvordan vi ser på de økonomiske, de statsfinansielle udsigter. Skal vi have nye buketter oven i en kæmpebuket, som hedder merværdiafgift? Det skal vi ikke. Jeg tror i hvert fald — selv om hr. Aksel Larsen for et års tid siden advarede mig mod at udstede den slags løfter — at jeg kan sige, at der ikke skal være nye buketter. Med den udsigt, der nu er for statsfinanserne for næste år, regner jeg bestemt med, at gennemfører man merværdiafgiften og tager merudgifterne herved og også visse andre, der vil komme som følge af de lovforslag af forskellig art, der foreligger for folketinget, i betragtning, er det forsvarligt af mig at sige i dette øjeblik, at det kan vi klare, sådan så vi får ikke nogen overstramning af økonomien, men en god balance i vores økonomi.

Til hr. Niels Westerby vil jeg gerne sige, at det jo ikke bliver mere rigtigt af at blive gentaget. Vi ved alle sammen, at marginalskatterne i den nuværende udskrivningslov og den, vi skal have vedtaget, er uændrede. Det, vi har gjort, er at forhøje bundgrænserne og børnetilskuddet, men der sker ingen ændringer på det andet punkt, så jeg forstår ikke rigtig, hvorfor hr. Niels Westerby bliver ved med det — vi ved det jo alle sammen. Der er en for høj marginalskat, men det er jo også derfor, vi skal have skattefradragsreglen ophævet og have lavet skattesystemet om. Jeg forstår ikke, hvor de høje procenter ved de 34.000 kr. kommer fra. Så vidt jeg kan se i det lovforslag, vi har fremsat, er det i hvert fald ikke mere end 30 pct., der skal betales i marginalbeskatning af en indtægt på 24.000 kr. — eller 34.000 kr., når vi lægger de 10.000 kr. i bundgrænsen til — og kommer vi op i næste interval, fra 34.000 kr. til 42.000 kr., så er marginalsatten 38 pct. Det er altså helt andre procenter end dem, hr. Niels Westerby arbejder med.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Kasseoverskud er jo noget, vi har hørt om i mange år, og det har altid tidligere været et helligt begreb for finansministeren; der er blevet talt om, at vi skulle bevilge nye skatter og afgifter, fordi finansministeren ville have et bestemt

kasseoverskud. Nu har man i de sidste dage taget omkring 200 mill. kr. af kasseoverskuddet, og så kommer finansministeren herop og siger, at han stadig mener, det er forsvarligt. Det er imidlertid ikke tilfredsstillende for folketinget og dets medlemmer, at det skal vedtage disse økonomisk vigtige love for det kommende år uden at få at vide, hvor stort kasseoverskuddet bliver budgetteret i forhold til det finansår, vi går ud af. Vi må have nogle konkrete tal, ikke mindst fordi det udvalgsmateriale, som ellers altid ville have fulgt denne debat og ligget på folketingsmedlemmernes bord, ikke er her. Derfor må finansministeren nu give tinget oplysning om, hvor meget kasseoverskuddet falder med, og hvor langt han kommer ned. Så regner jeg med hans erklæring om, at dette ikke medfører, at han må have nye buketter eller forhøjelse af de direkte skatter, fordi han har fået merværdiafgiften, for det skulle jo nødig gå sådan, at merværdiafgiftens indførelse kom til at belaste statens økonomi så meget, at han måtte have ekstra skatter for at klare merværdiafgiften.

Finansministeren (Grünbaum): Jeg forstod det sådan, at hr. Poul Møller og hans parti ikke ville stemme for; nu siger hr. Poul Møller, at det og det må man vide, før man skal stemme. Det kan jeg ikke se kan være særlig betydningsfuldt, når man alligevel har bestemt sig til, at man ikke vil stemme for det. Jeg tror, at de to partier, som går ind for det, også er i stand til at tage ansvaret for det kasseoverskud, der kommer. Men jeg har naturligvis ikke noget imod at give oplysninger, og hvis vi havde haft tid til det i udvalget, var oplysningerne også kommet. Jeg har ikke til i dag forberedt mig på den finanspolitiske debat; den skal vi jo have om ganske få dage i forbindelse med finanslovforslaget, så derfor har jeg regnet med, at vi skulle tage den dér. Men det er jo ikke så svært at trække 300 millioner fra 500 millioner; det ligger deromkring.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Dette her skulle jo nødig ende i det rene pjat. Det er finansministerens pligt i folketinget at svare på de spørgsmål,

[Poul Møller.]

der bliver stillet, hvad enten medlemmer vil stemme for eller imod eller afholde sig fra at stemme om de lovforslag, han fremsætter. Det er naturligvis hans pligt, og det har ikke noget at gøre med, at vi ikke vil stemme for lovforslaget alligevel. Det er så vigtig en oplysning i forbindelse med bevillingen af 7.700 mill. kr., eller hvor meget det er, i direkte skatter, at jeg synes, at finansministeren, som vi alle sætter stor pris på, skulle give disse oplysninger. Jeg kan godt se, at hvis de tal, han nu nævnte, er rigtige, er det 200 mill. kr. i kasseoverskud, og det betragter han altså som forsvareligt.

Finansministeren (Grünbaum): Ja, det gør jeg, men jeg går ud fra, at der er ingen i denne sal, der i dette øjeblik er interesseret i en længere finanspolitisk redegørelse. Jeg betragter det som tilstrækkeligt i betragtning af den øvrige finansielle situation, og det vil jeg gerne redegøre for, hvis man vil have det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag om motiveret dagsorden af Niels Westerby (se sp. 2796 og 2800)

forkastedes med 90 stemmer mod 4; 80 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om almindelig omsætningsafgift.

§ 1, ændringsforslag nr. 1, § 2, således ændret, §§ 3-4, ændringsforslag nr. 2, § 5, således ændret, §§ 6-11, ændringsforslagene nr. 3-6 og § 12, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 7 *vedtoges* ved, at § 13 *forkastedes* med 90 stemmer mod 72; 12 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 14 *betragedes* herefter som *forkastet* med samme stemmetal som § 13.

Ændringsforslagene nr. 8-11, § 15, således ændret, § 16, ændringsforslag nr. 12, § 17, således ændret, § 18, ændringsforslag nr. 13, § 19, således ændret, ændringsforslagene nr. 14-15, § 20, således ændret, § 21, ændringsforslag nr. 16, § 22, således ændret, ændringsforslagene nr. 17-18, § 23, således ændret, ændringsforslag nr. 19 om indsættelse af et nyt afsnit, §§ 24-26, ændringsforslagene nr. 20-22, § 27, således ændret, §§ 28-31, ændringsforslag nr. 23, § 32, således ændret, §§ 33-34, ændringsforslagene nr. 24-27, § 35, således ændret, §§ 36-37, ændringsforslag nr. 28, § 38, således ændret, ændringsforslagene nr. 29-31, § 39, således ændret, ændringsforslag nr. 32, § 40, således ændret, ændringsforslag nr. 33 om indsættelse af en ny paragraf, ændringsforslag nr. 34, § 41, således ændret, og § 42 *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om opkrævning af indkomst og formueskat for personer m. v. (Kildeskat).

Ændringsforslagene nr. 1-2, § 1, således ændret, § 2, ændringsforslag nr. 3, § 3, således ændret, § 4, ændringsforslagene nr. 4-5, § 5, således ændret, §§ 6-7, ændringsforslag nr. 6, § 8, således ændret, og §§ 9-22 *vedtoges* uden afstemning.

Underændringsforslaget uden for betænkningen af *Henry Christensen* m. fl. (se sp. 2712)

forkastedes med 94 stemmer mod 81.

Ændringsforslag nr. 7, § 23, således ændret, § 24, ændringsforslagene nr. 8-9, § 25, således ændret, §§ 26-34, ændringsforslagene nr. 10-12, § 35, således ændret, ændringsforslag nr. 13, § 36, således ændret, ændringsforslagene nr. 14-15, § 37, således ændret, §§ 38-43, ændringsforslag nr. 16, § 44, således ændret, §§ 45-47, ændringsfor-

slag nr. 17, § 48, således ændret, § 49, ændringsforslag nr. 18, § 50, således ændret, §§ 51-52, ændringsforslagene nr. 19-20, § 53, således ændret, § 54, ændringsforslag nr. 21, § 55, således ændret, §§ 56-57, ændringsforslag nr. 22, § 58, således ændret, §§ 59-60, ændringsforslag nr. 23, § 61, således ændret, ændringsforslag nr. 24, § 62, således ændret, § 63, ændringsforslag nr. 25, § 64, således ændret, §§ 65-83, ændringsforslag nr. 26, § 84, således ændret, og §§ 85-92 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om kommunal indkomstskat.

§§ 1-15, ændringsforslaget, § 16, således ændret, og §§ 17-20 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Sluttelig foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1967-68.

§§ 1-7, ændringsforslag nr. 1, § 8, således ændret, §§ 9-16, ændringsforslag nr. 2, § 17, således ændret, §§ 18-29, ændringsforslag nr. 3 om en ny affattelse af § 30, § 30 i den således ændrede affattelse, ændringsforslag nr. 4, § 31, således ændret, og §§ 32 og 33 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 10 repræsentanter for lyttere og fjernseere til radiatorådet.

(Jfr. tidenden sp. 1726).

Valgt blev: forbundssekretær *Svend Christensen*, København, sekretær *Emil V. Hansen*, Århus, fhv. statsminister *Viggo Kampmann*, København, forretningsfører *Viggo Svane*, København, redaktør, fru *Else Elbæk*, Espergærde, sognepræst *Svend Aage Olsen*, Vonsild, fhv. medlem af folketinget, fru *Nathalie Lind*, Virum, rektor *Karl Olsen*, Viborg, domprovst *S. Nepper-Christensen*, Helsingør, og sekretær *Paul Rasmussen*, Ringsted.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af dags dato meddeler minister Hans Sølvhøj, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af traktat om principper for staters virksomhed ved udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, undertegnet i London, Moskva og Washington den 27. januar 1967.

Medlemmer af folketinget *Guldberg*, *Henry Christensen*, *Enggaard*, *Poul Hartling* og *Kristen Østergaard* har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om fremme af bevægelighed på arbejdsmarkedet.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om beskatning til kommunerne af faste ejendomme. (Om døkningsafgift), der i henhold til forretningsordenens § 12, stk. 4, har optaget lovforslaget til fornyet udvalgsbehandling, har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Jeg har modtaget følgende skrivelse:

„Folketinget, den 15. marts 1967.

På forslagsstillernes vegne skal jeg hermed tillade mig at meddele, at forslag til lov om offentlig køberet over visse ejendomme (lovforslag nr. 99) tages tilbage.

Poul Dam.

Til folketingets formand.“